

1/2021

leden
únor
březen

V . ročník

ZHOŘ

ART

Populárně vědecký a odborný občasník
zaměřený na kulturu, umění a výtvarnou pedagogiku

Vydává [SPOLEK PŘÁTEL UMĚNÍ DR.IGORA ZHOŘE](#)
ve spolupráci s **Uníí výtvarných umělců ČR** v Hradci Králové,
uměleckým spolkem **SVATOBOR** v Praze
a **SPOLKEM SBĚRATELŮ A PŘÁTEL EXIBRIS** v Praze

*Nesmrtelné památce
Boženy Němcové*

© ART – TISK ŠUMICE – 2020 - 2021

**Populárně vědecký a odborný
občasník zaměřený na kulturu,
umění a výtvarnou pedagogiku.**

Vydává

**SPOLEK PRÁTEL UMĚNÍ
DR.IGORA ZHOŘE**

v Uherském Hradišti

ve spolupráci

s **UNÍÍ VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ**

v Hradci Králové,

uměleckým spolkem

SVATOBOR v Praze

a **SPOLKEM SBĚRATEŮ**

a **PRÁTEL EXLIBRIS** v Praze

Elektronický časopis určený pro příznivce a sympatizanty učení J. A. Komenského, výt. pedagoga Dr. Igora Zhoře a pro milovníky umění časů blahé paměti. Časopis je nezávislý a jeho obsahem jsou pouze nepopíratelná a nezvratitelná fakta, vycházející z doložitelných historických a dějepisných skutků a pravd založených na logice a racionální věcné argumentaci. Nevyhýbá se aktualitám a problematice současnosti.

Časopis vychází v programu PDF

Adresa redakce:

**68731 ŠUMICE 110, okres Uherské
Hradiště**

Telefon (mobil): 723 920 492; 603 984 569

Příspěvky od vybraných dopisovatelů, přihlášky k účasti na diskuzích..., lze redakci zasílat po telefonické dohodě nebo na e-mail adresu:

Zhor Art <zhor-art@outlook.com>

Uveřejněné obrazové i textové materiály využívají povolených webových stránek, soukromé sbírkové archivy a knihovny se souhlasem jejich majitelů

ČLENOVÉ REDAKCE:

Lumír Stehlík – redaktor literární rubriky

Vladimír Kodrle – malíř

Alena Klímová - Brejchová – spisovatelka, básnířka

Vladimír Pospíšil – redaktor výtvarné rubriky exlibris

Jan Mareček, Ing. Jan Hrdina – kurátoři projektů a programování galerijních výstav

BcA Irena Goldfinch – Edinburgh, Londýn - zahraniční zpravodajství z oblasti kultury

Šéfredaktor:

PaedDr. Oldřich Páleníček, dr. h. c.

Časopis vychází zdarma, šíření e-mailem povoleno a doporučeno, kopírování zapovězeno

OBSAH čísla 1/2021

ročník pátý

leden - únor - březen

KALENDÁRIUM - ZHOŘ

EDITORIAL

Věnovaný nesmrtelné památce

Boženy Němcové

KNÍŽNÍ ILUSTRACE DŘÍVE A DNES

2. pokračování ADOLF KAŠPAR,

FRANTIŠEK BARTOŠ

OSUDOVÉ ŽENY

O SOUČASNÉM FILMOVÉM ZPRACOVÁNÍ

ŽIVOTA BOŽENY NĚMCOVÉ....

SLOVO A ČAS

VZPOMÍNKA NA MILANA FRIEDLA

Jana Parížková

OSOBNOSTI

BOŽENA NĚMCOVÁ

SVĚT LITERATURY- prózy a poezie

PÁR ŘÁDKŮ O SPISOVATELCE S PSEUDONYMEM BO.-žena

Pavel Kohout

ČESKÁ LITERATURA I. POL. XX. STOLETÍ

Lumír Stehlík

BÁSNICKÉ OKÉNKO *Lumíra Stehlika*

NOVÉ KNIHY *Aleny Klímové Brejchové*

ZÁZRAKY HYPNOTERAPIE

NEŠLAP DO LOUŽÍ

VÝSTAVY – KONCERTY

CHADIMOVA FOTOREVUE

Galerie SELAVÍ – KRAJINA BÍLÝCH KARPAT

ve fotografiích Ing. Jana Hrdiny

SVĚTLA UMĚNÍ VE TMĚ COVIDU

VHLED DO VEŘEJNÉHO UMĚNÍ SVĚTA 2020

Irena Goldfinch

ČESKÁ GRAFIKA

VADEMECUM ČESKOU GRAFIKOU

BOHÉMOVÉ a jejich KONFRONTACE

MIKOLÁŠ ALEŠ vs FRANTIŠEK ŽENÍŠEK

UMĚLCI BEZ PORTFEJE

KAMIL LHOTÁK

EX LIBRIS A JEHO TAJEMNÝ SVĚT

JANA ONDRŮSOVÁ - WÜNSCHOVÁ

Vladimír Pospíšil

SE ZHOŘEM NA HRAD STARÝ JIČÍN

Vladimír Pospíšil

TISKOVÉ ZPRÁVY

Mimořádná příloha pro sběratele grafiky a tvůrce EXL

Redakční uzávěrka příštího čísla

ZHOŘ - ART č.2 – 15.červen 2021

KALENDÁRIUM – ZHOŘ

LEDEN

1. 1. 1993 - STÁTNÍ SVÁTEK ČR – Den obnovy samostatného českého státu (vznik samostatné České republiky)

1.1.1956 – založena Státní filharmonie Brno

4.1.1896 – první koncert České filharmonie v Rudolfinu řídil Antonín Dvořák

4. 1. 1821 - * BEDŘICH HAVRÁNEK, malíř a grafik, vynikající krajinář

Už v patnácti letech studoval na pražské Akademii krajinomalbu u Antonína Mánesa. Ve svém díle se zaměřoval na krajiny českého venkova a Prahy. Pro jeho dílo byla důležitá kresba a jeho obrazy jsou často velmi detailní a popisné, naopak opomíjel přechodné jevy, jako vzduch a světlo. Patřil k oblíbeným malířům rakouského arcivévody a cestovatele Ludvíka Salvátora Toskánského, pro kterého zpracovával obrazový doprovod jeho knih.

200. výročí narození

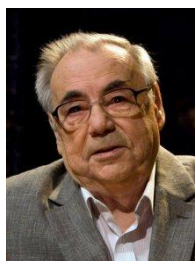
4. 1. 1846 - * JAN KARAFIÁT, spisovatel a teolog - 175. výročí narození - (BROUČCI,...)

5.1.2018 - + MARIÁN LABUDA – český herec

5. 1. 1921- * FRIEDRICH DÜRRENMATT, švýcarský německy píšící dramatik a prozaik (zemř. 14. 12. 1990) – 100. výročí narození. Proslavil se zejména svými modelovými dramaty. Je představitelem epického divadla

7.1. 1911 - * ZDENĚK JIROTKA – čs. spisovatel, prozaik, redaktor, rozhlasový dramatik, rozhlasový redaktor, (zemř. 11. 4. 2003) – 110. výročí narození

8.1.1896 - + PAUL VERLAINE – franc. „prokletý“ básník a prozaik

9.1.2021 - † FRANTIŠEK FILIP – čs.filmový a televizní režisér – (Chalupáři, F.L.Věk, Cirkus Humberto, Tři chlapi v chalupě, Šňatky z rozumu, ...) Působil také jako pedagog FAMU.

V roce 1987 byl jmenován Zasloužilým umělcem a dne 24. března 2018 převzal Cenu Thálie 2017 za šíření divadelního umění v televizi. Během svého života režíroval okolo 600 filmů a televizních pořadů všech žánrů pro diváky všech věkových kategorií.

9.1.2021 - † VOJTĚCH STEKLAČ – čs. spisovatel (hlavně dětská literatura) a překladatel, scénárista, také redaktor časopisu OHNÍČEK, PIONÝR, aj.

9. 1. 1881 - † HUGO ULLIK, malíř, kreslíř, ilustrátor (nar. 14. 5. 1838) – 140. výročí úmrtí

10.1.1821 - * JANKO MATUŠKA, slovenský básník

10. 1. 1986 - † JAROSLAV SEIFERT, básník, publicista, prozaik a překladatel, nositel Nobelovy ceny (nar. 23. 9. 1901) – 35. výročí úmrtí

11. 1. 1966 - † ALBERTO GIACOMETTI, švýcarský sochař a grafik (nar. 10. 10. 1901) – 55. výročí úmrtí

12.1.1876 - * **JACK LONDON**, americký spisovatel

12. 1. 1861 - † **VÁCLAV HANKA**, čs. spisovatel a národopisec, vlastenec a buditel – badatel literární historik, filolog a básník, známý především údajným objevením Zelenohorského rukopisu (*10. 6. 1791)

12. 1. 1976 - † **AGATHA MARY CLARISSA CHRISTIE**, anglická spisovatelka, světově nejznámější autorka detektivních příběhů (nar. 15. 9. 1890). Christie publikovala přes osmdesát románů, povídkových knih a divadelních her, především šlo o detektivky - Její romány byly nejprodávanější hned po knihách Williama Shakespeara. Nejvíce se proslavila knihou Deset malých černoušků a divadelní hrou Past na myši. Vymyslela postavu slavného belgického detektiva Hercula Poirota a slečnu Marplovou. Oba vystupovali v mnoha jejích románech. Skoro všechna autorčina díla se dočkala zfilmování. - 45. výročí úmrtí

12. 1. 1996 - † **EDUARD HAKEN**, pěvec (nar. 22. 3. 1910) – 25. výročí úmrtí

12.1.1856 - † **ĽUDOVÍT ŠTÚR** – slovenský buditel, zakladatel slovenského literárního jazyka

13. 1. 1961- † **FRANTIŠEK DRTIKOL**, fotograf, malíř, grafik a mystik (nar. 3. 3. 1883) – 60. výročí úmrtí

14.1.1896 - * **KAREL SVOLINSKÝ** - významný čs.malíř a grafik

15.1.1923 - * **IDA HAENDEL** – legendární houslistka polsko-židovské národnosti . Časopis *Strad* z března 1937 uvádí její datum narození 15.ledna 1923; její přesný věk je ale na pochybách. Bylo oznámeno, že po konzultaci se svým otcem

Anglický mpresário Harold Holt upravil rok narození od roku 1928 do roku 1923, aby to vypadalo, že byla o pět let starší, než ve skutečnosti byla. To bylo provedeno s cílem obejít pravidlo Covent Garden zakazující, aby se na pódiu objevovaly osoby mladší 14 let. Nesprávný rok narození roku 1923 se od té doby objevil v mnoha referenčních pracích.

Zadejte na YouTube, dívejte se a poslouchajte!!!

IDA HAENDEL PABLO de SARASATE GYPSY AIRS Zigeunerweisen Israel 2006

18.1.1936 - + **RUDYGARD KIPLING** – angl. spisovatel

18. 1. 1896 - * **ANTONÍN ZHOŘ**, prozaik, publicista a autor knih pro děti. Otec výtvarného pedagoga **Igora Zhoře**, na jehož počest převzal časopis **ZHOŘ-art** svůj název. - 125. výročí narození

18. 1. 1936- † **RUDYARD KIPLING**, anglický básník a prozaik, nositel Nobelovy ceny - 85. výročí úmrtí

20. 1. 1211- * **Sv. ANEŽKA ČESKÁ** – 810. výročí narození

21.1.1862 - † **BOŽENA NĚMCOVÁ** – česká národní spisovatelka

22.1.1941 - + **FRANTIŠEK KŘÍŽÍK** – čs. elektrotechnik a vynálezce

23.1.1976 - + **PAUL ROBENSIN** – amer. zpěvák

23.1.1891 – byla založena **Československá akademie věd**

23. 1. 1861 - *JIŘÍ STANISLAV GUTH-JARKOVSKÝ, autor knih o společenské etiketě, sportovní organizátor, předseda čsl. olympijského výboru (zemř. 8. 1. 1943) – 160. výročí narození

23. 1. 1986 - † JOSEPH BEUYS, německý grafik, sochař, představitel akčního umění (nar. 12. 5. 1921) – 35. výročí úmrtí

23. 1. 2011- † LUBOŠ HOLÝ, folklórní zpěvák moravských lidových písní a pedagog (nar. 21. 10. 1930) – 10. výr.úmrť

25.1.1891 - † THEODORUS VAN GOGH (všeobecně znám jako Theo)– bratr **Vincenta van Gogha**. Obchodník s obrazy. Hrál zásadní roli v představení moderních impresionistů dnes už zvučných jmen. K tvorbě řady mistrovských děl také nepřímo přispěl. Byl to právě on, kdo poradil svému staršímu bratrov Vincentovi, aby opustil dráhu kazatele a věnoval se umění. Vincenta obdivoval a byl jedním z mála lidí, kteří jeho složité osobnosti skutečně rozuměli. Přes řadu excesů se mohl rozervaný malíř Vincent vždy spolehnout na Theovu podporu, často vyjadřovanou v dopisech, do kterých Theo kromě řádků nezřídka vkládal také peníze. Po bratru pojmenoval i svého syna. Když Vincent tragicky zemřel, Theo jej nedlouho poté následoval a 25. ledna 1891 zemřel.

25.1.2021- † VLADIMÍR SUCHÁNEK - český malíř a grafik. Patřil k současným nejznámějším českým umělcům, kteří se zabývali grafickou tvorbou. Byl také dlouholetým předsedou Sdružení českých umělců grafiků **HOLLAR**. Byl výborným klarinetistou, zakladatelem a kapelníkem Hudebního sdružení českých grafiků **GRAFIČANKA**, věnoval se tvorbě exlibris a poštovních známek. Pro sběratele z celého světa vytvořil téměř 500 exlibris. V České republice je znám i knižními ilustracemi a návrhy poštovních známek. Kromě výtvarné činnosti je Suchánek známý i jako zakladatel a klarinetista kapely Grafičanka, která vznikla v roce 1972. V souboru hráli třeba Kamil Lhoták, Jiří Anderle nebo Jiří Slíva.

26.1.1886 - * VOJTĚCH PERNICA - malíř Valašska, valašských dřevěnic a valašské krajiny, hor, Beskyd...

26.1.2021 - † HANA MACIUCHOVÁ - česká herečka. Absolventka divadelní fakulty Akademie múzických umění. K jejím profesorům patřili Radovan Lukavský, Karel Höger, Libuše Havelková.... Od roku 1994 pedagogicky působila na konzervatoři v Praze. Je známá ze svých rolí v televizních seriálech Krkonošské pohádky, Žena za pultem, Nemocnice na kraji města, Chalupáři, Dynastie Nováků a Ulice. Hrála i ve filmech Samotáři, Lucie, postrach ulice, Člověk proti zkáze a Únos domů aj.

27.1.1756 - * WOLFGANG AMADEUS MOZART, rakouský hud. skladatel a klavírní virtuos. Je uznáván jako geniální hudebník, komponoval díla světského i duchovního charakteru – opery, symfonie, koncertní skladby pro různé sólové nástroje, komorní hudbu, mše a chorály.... – 265. výročí narození

27. 1. 1826 - *MICHAIL JEVGRAFOVIČ SALT'KOV-ŠČEDRIN, ruský prozaik – 195. výročí narození

27. 1. 1891 - *ILJA GRIGORJEVIČ ERENBURG, ruský prozaik a publicista, významný sovětský spisovatel, básník a publicista židovského původu. Překládal také francouzskou a španělskou literaturu. V roce 1908 byl z politických důvodů uvězněn, poté uprchl a v letech 1908–1917 žil v Paříži, kde se seznámil s V. I. Leninem – 130. výročí narození

27.1.1901 - † GIUSEPPE VERDI – italský hud. skladatel - **120. výročí úmrtí**

27.1.2006 - † ANTONÍN MOSKALYK – čs. režisér, (Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou čs.televizní film z roku 1965 aj.)

27. 1. - MEZINÁRODNÍ DEN PAMÁTKY OBĚTÍ HOLOCAUSTU
(International Day of Commemoration in Memory of the Victims of the Holocaust)
vyhlásila OSN roku 2005 k 60. výročí osvobození koncentračního tábora v Osvětimi v roce 1945

28. 1. 1941 * - ALENA KLÍMOVÁ – BREJCHOVÁ – česká spisovatelka a básnířka, knižní editorka, výtvarnice-ilustrátorka, členka Obce spisovatelů, Unie českých spisovatelů, Sdružení výtvarníků ČR, Mezinárodního českého klubu a členkou A.M.O.R.C. Píše články pro časopisy Čechoaustralan a Český dialog, které jsou určeny i pro naše krajany v zahraničí. Je členkou redakční rady uměleckého časopisu ZHOŘ-art, kam přispívá svými články. Její širokospektré verše, jsou uvedeny v básnických Almanaších, editovaných básníkem Vladimírem Stiborem, v Almanaších poezie i prózy F. Tylšara (Literáti na trati), v Almanaších nakladatelství Alfa-Omega a v Almanachu „Stavitelé chrámu poezie“ z roku 2010 J. Halberštáta. Je prezentována v životopisné encyklopedii předních žen a mužů České republiky, WHO IS ...?, v 9 vydání z roku 2011.

29.1.1866 - * ROMAIN ROLLAND – franc. spisovatel a dramatik, hudební historik a literární kritik, nositel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1915. K jeho slavným románům patří mj. *Jean-Christophe* (1904–1912, JAN KRYŠTOF), románový cyklus (tzv. román-řeka), koncipovaný jako symfonie o osudech nadaného hudebního skladatele německého původu v období mezi Pařížskou komunou a první světovou válkou. V roce 1915 obdržel Nobelovu cenu za literaturu. Kromě prozaických prací je Rolland autorem celé řady životopisů významných světových osobností (např. Beethoven, Michelangelo nebo Lev Nikolajevič Tolstoj) a také mnoha divadelních her

– 155. výročí narození

29.1.1901 - + JUIUS ZEYR, český básník, prozaik a dramatik – nazarenista. Jako první byl pohřben na SLAVÍNĚ v Praze - 120. výročí úmrtí

31. 1. 2021 - † LADISLAV ŠTAIDL - hudební skladatel a podnikatel, autor mnoha hitů zpěváka Karla Gotta, mimo jiné i oblíbené písničky *Kávu si osladím*. Úspěchy slavil také jako kapelník Vlastního orchestru. zemřel ve věku 75 let. Podle webu Blesk.cz a stanice Frekvence 1 podlehl komplikacím s onemocněním covid-19. Štaidl zažil největší úspěchy v 70. a 80. letech kdy úzce spolupracoval s Karlem Gottem. Jako skladatel je autorem několika velkých Gottových hitů včetně písní Trezor a dalších. Gotta doprovázel i při jeho pobytu v Las Vegas v roce 1967. Počátkem 90. let odešel ze showbyznysu a začal podnikat.

ÚNOR

2.2.1826 – premiéra první české opery „**DRÁTENÍK**“ a scénické hudby ke hře J.K.Tyla „**FIDLOVAČKA**“. Zde poprvé zazněla vlastenecká píseň „**KDE DOMOV MŮJ**“, z níž se zrodila čs. hymna – hudba od **FRANTIŠKA ŠKROUPA**, text – **JOSEF KAJETÁN TYL**

3.2.1926 – byl český jazyk ustanoven jako jazyk státní

4. 2. 1781 - † **JOSEF MYSLIVEČEK**, hudební skladatel – 240. výročí úmrtí

4. 2. 1881- * **FERNAND LÉGER**, francouzský malíř a grafik - (+ 17. 8. 1955) – 140. výročí narození

4. 2. 1921 - * **LADISLAV GROSMAN**, prozaik a filmový scenárista - (+zemř. 25. 1. 1981) – 100. výročí narození

4. 2. 1966 -† **KAREL HONZÍK**, architekt a teoretik architektury - (* 24. 9. 1900) – 55. výročí úmrtí

4. 2. 1820 - * **BOŽENA NĚMCOVÁ** - největší česká národní spisovatelka.

Výčet následujících titulů je zlomkem její široké literární tvorby. Z ní vesnický román **BABIČKA** dominuje i v dnešní době jako vrcholové dílo...

Povídky : Barunka, Rozárka, Karla, Divá Bára....

Knižní tvorba: POHORSKÁ VESNICE, BABIČKA, V ZÁMKU A PODZÁMČÍ, CHUDÍ LIDÉ, DOBRÝ ČLOVĚK...

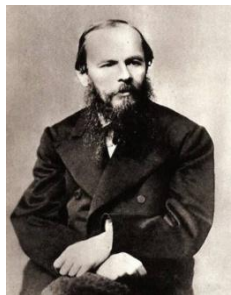
Pohádky: Sůl nad zlato, Princ Bajaja, Čertův švagr, Potrestaná pýcha
Slovenské pohádky,...

5.2.2019 - † **VÁCLAV VORLÍČEK** – český filmový **režisér** a scenárista.

6.2.1781 - † **JOSEF MYSLIVEČEK** - čs. skladatel

7.2.1951 - * **MIROSLAV DONUTIL** – herec ND

8.2.2020 - † **ERAZIM KOHÁK** – český filosof , myslitel

9.2.1881 - † **F. M. DOSTOJEVSKIJ**, ruský prozaik - (* 11. 11. 1821) – 140. výročí úmrtí
Ruský spisovatel a filozof, jeden z nejvýznamnějších světových spisovatelů, vrcholný představitel ruského realismu a současně předchůdce moderní psychologické prózy. Počátky jeho tvorby jsou spojeny s tzv. naturální školou, postupně však její rámec přerostl.

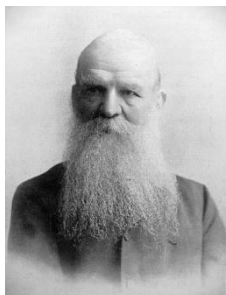
9. 2. 1921 - † **JAN KŘÍŽENECKÝ**, architekt a fotograf, průkopník české kinematografie (*20. 3. 1868) – 100. výročí úmrtí

10.2.1961 - † **JAKUB DEML** – čs.prozaik, básník, publicista a překladatel – 60. výročí úmrtí

11. 2. 1896- * **BONAVENTURA TECCHI**, italský prozaik a literární kritik, působil jako profesor italské literatury v Brně

14.2.1919 - * **MIROSLAV ZIKMUND** - český cestovatel, fotograf, novinář, filmový režisér a spisovatel (102 let). V letech 1947–1950 podnikl spolu s Jiřím Hanzelkou cestu do Afriky a Jižní Ameriky. Celou tuto výpravu absolvovali společně vozem Tatra 87. Z této cesty bylo rozhlasem odvysíláno přes 700 reportáží. Na této cestě udělali velké množství fotografií a natočili množství filmového materiálu, jehož dokumentární cena je značná. V roce 1993 byla Zikmundovi a Hanzelkovi udělena za celoživotní dílo [Cena E. E. Kische](#), v roce 1999 převzali z rukou českého prezidenta Václava Havla Medaili Za zásluhy II. stupně. Již dlouhou dobu žije ve Zlíně a v roce 2014 mu byl udělen čestný doktorát Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. V témže roce dne 28. října mu český prezident Miloš Zeman udělil Řád Tomáše Garrigua Masaryka I. třídy.

15.2. 1831 - * **JOSEF HLÁVKA**- čs.stavatel, zakladatel České akademie věd a studentských kolejí. Hlávka byl členem komise pro vypracování stavebního řádu města Prahy, členem poroty architektonické soutěže na budovu **Národního muzea**, členem Archeologické komise hl. m. Prahy a členem Ústřední komise pro ochranu a zachování uměleckých a historických památek v Rakousku. Zasloužil se o reorganizaci **Akademie VU** a povolání V. Brožíka a V. Hynaise z Paříže do Prahy jako nových profesorů. Získal pro Akademii také nové prostory v budově Moderní galerie na Výstavišti.

17.2.18256 - † **HEINRICH HEINE** – německý významný básník, vlastním jménem **Harry Heine**, prozaik, publicista a esejista, představitel hnutí Mladé Německo v období romantismu. Heine se v Paříži stýkal s významnými osobnostmi evropského kulturního života, jako Hector Berlioz, Fryderyk Chopin, George Sandová, Alexander Dumas, Alexander von Humboldt nebo Richard Wagner....

18.2.1546 - † **MARTIN LUTHER** - zakladatel německého protestantismu,náboženský reformátor (* 10. 11. 1483) – 475. výročí úmrtí

18.2.1900 - * **HUGO HAAS** – divadelní a filmový herec a režisér, (+ 1. 12. 1968) – 120. výročí narození úmrtí

18. 2. 1956 - † GUSTAVE CHARPENTIER, francouzský skladatel - (* 25. 6. 1860) – 65. výročí

18. 2. 1986 - † VÁCLAV SMETÁČEK, dirigent, hobojsista, hudební pedagog, hudební skladatel, sbormistr - (* 30. 9. 1906) – 35. výročí úmrtí. V letech 1934 až 1939 působil jako zástupce sbormistra v pěveckém souboru **Hlahol pražský**, zároveň s tím začínal dirigovat v nově založeném **Orchestru FOK**, pracoval také v Československém rozhlasu. V roce 1942 převzal post **šéfdirigenta Symfonického orchestru hlavního města Prahy FOK**, kde pak působil prakticky až do své smrti. Po 2. světové válce začal také učit jak na konzervatoři, tak na AMU, kde byl i šéfem školního orchestru. Jako dirigent začal hostovat u České filharmonie a u jiných renomovaných zahraničních symfonických orchestrů.

19. 2. 1876 - † JAN HELCELET, publicista a politik (* 2. 1. 1812 v Dolních Kounicích, okr. Brno-venkov) 145. výročí úmrtí

19. 2. 1896 - * **ANDRÉ BRETON**, francouzský básník, prozaik a esejista - (+ 28. 9. 1966) – 125. výročí narození

19.2.1929 - * **OLDŘICH DRAHOTUŠSKÝ** – český ak.sochař a restaurátor

20.2.1941 - † FRANTIŠEK KYSELA – čs. malíř, grafik a autor státní vlajky a znaku

21.2.1846 - * **SVATOPLUK ČECH** – čs. básník, prozaik a novinář

21. 2. 1921- * **ZDENĚK MILER**, ilustrátor, grafik, tvůrce kreslených filmů - (+ 30. 11. 2011)

O krtečkovi je Milerova slavná volná série krátkých animovaných filmů pro děti výtvarníka Zdeňka Milera, která vznikala mezi lety 1957 až 2002. Hlavní postavou je kreslený krtek potýkající se mnohdy se světem lidí a zažívající různé příhody se svými zvířecími kamarády. - 100. výročí narození

24.2.1921 - * **LUDVÍK AŠKENAZY** – čs. spisovatel

24. 2. 1786 - * **WILHELM GRIMM**, německý filolog a pohádkář - (+ 16. 12. 1859) – 235. výročí narození

24.2.1941 - † OSKAR LOERKE, německý básník - (*13. 3. 1884) – 80. výročí úmrtí

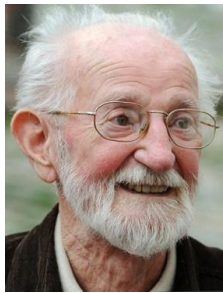

24. 2. 1946 - * **JIŘÍ BĚLOHLÁVEK**, čs. dirigent - (* 31. 5. 2017) – 75. výročí narození

25.2. 1841 - † AUGUST RENOIR – franc.malíř

25.2.1959 – * **VLADIMÍR STIBOR** – český spisovatel. Vyučil se knihkupcem v Luhačovicích v roce 1977, poté vystudoval gymnázium v Praze v roce 1984. Vydal dvacet jedna sbírek poezie, z nichž poslední Polibky nepřátel vyšla v roce 2020. Podílel se na vzniku třinácti celostátních básnických almanachů jako editor i autorsky. O rodném kraji Sedlčanska a Petrovicka vydal několik sborníků. Je též autorem čtyř knížek drobných próz. Od roku 2002 je členem Obce spisovatelů.

25. 2. 2016 - † ZDENĚK SMETANA, režisér a výtvarník - (* 26. 6. 1925)

Zdeněk Smetana se zařadil mezi autory oblíbených televizních večerníčků první série *Pohádek z mechu a kapradí*, *Rákosníčkem* (1975), *Brundibáry* (1980), *Malou mořskou vílou* (1984), *Kubulou a Kubou Kubikulou* (1986), výtvarně doprovodil večerníčky *Štaflíka a Špagetku* (1969 – režie V. Bedřich), *Radovanovy radovánky* (1989 – režie Z. Bártová) a *O skřítku Racochejlovi....*

– 5. výročí úmrtí

26.2.1986 - † KAREL VLACH – čs.skladatel a kapelník

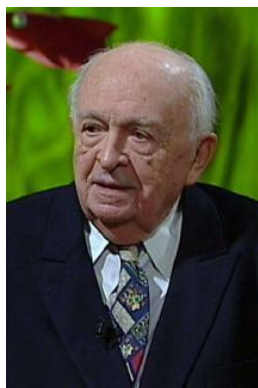
26.2.2011 - † ARNOŠT LUSTIG – český spisovatel

27. 2. 1901 - * MARINO MARINI, italský sochař a grafik - (+ 6. 8. 1980) – 120. výročí narození

27. 2. 1966 - † RUDOLF WALTER, dramatik, herec, překladatel, režisér, skladatel, výtvarník (nar. 22. 3. 1894)
- 55. výročí úmrtí

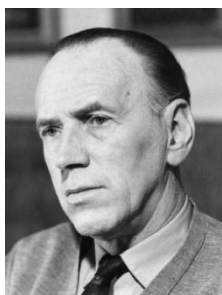
27. 2. 2011 - † VĚRA JIROUSOVÁ, historička umění a básnířka - (* 25. 2. 1944)
10. výročí úmrtí

28. 2. 1911 - * OTAKAR VÁVRA, filmový režisér a scenárista - (+15. 9. 2011)
110. výročí narození

28. 2. 1916 - † HENRY JAMES, americký prozaik a literární kritik - (*15. 4. 1843) – 105. výr.úmrtí

BŘEZEN

1.3. 1971 - † FRANTIŠEK HRUBÍN, čs.básník, prozaik a dramatik

1.3.1886 - * OSKAR KOKOŠKA – rak.malíř, grafik a spisovatel

2. 3. 1901 - * nar. JOSEF WAGNER, sochař, restaurátor (+10. 2. 1957) – 120. výročí narození

2. 3. 1951 - † **ĽUDMILA PODJAVORINSKÁ**, vl. jm. **Ľudmila Riznerová**, slovenská básnířka a prozaička (* 26. 4. 1872) - 70. výročí úmrtí

2.3..1824 - * BEDŘICH SMETANA – čs.skladatel, zakladatel české národní hudby

3.3.1871 - † MICHAEL THONET, rakouský zakladatel průmyslu ohýbaného nábytku s továrním centrem v Bystřici pod Hostýnem

4.3.1861 - * FRANTIŠEK ONDRŮŠEK – významný český malíř – portrétista mnichovské školy

5. 3. 1696 - * GIOVANNI BATTISTA TIEPOLO, italský malíř - (+27. 3. 1770) – 325. výročí narození

5. 3. 1851- * VÁCLAV BROŽÍK, malíř a kreslíř - (+ 15. 4. 1901) – 170. výročí narození

5. 3. 1876 - * JINDŘICH JINDŘICH, hudební skladatel, klavírista, sbormistr a sběratel lidových písní
(†23. 10. 1967) - 145. výročí narození

6.3. 1475 - * MICHELANGELO BUONAROTTI, it. renesanční sochař , malíř, architekt a básník

6.3. 1990 – Česká národní rada vydala zákon o změně názvu republiky na ČESKÁ REPUBLIKA

7.3.1851 - * T.G.MASARYK - první prezident ČSR

7.3.1876 - † FRANTIŠEK BENDA – čs.skladatel a houslista

7.3.1991 - † JOSEF PÁLENÍČEK - český klavírní virtuos, hudební skladatel a hudební pedagog, zakladatel Českého tria, vynikající interpret děl Bohuslava Martinů, Leoše Janáčka, L.v.Bethovena...Na půdě mistrovské školy Pražské konzervatoře založil Smetanovo trio (spolu s houslistou Alexandrem Plockem a violoncellistou Františkem Smetanou). V roce 1945 Smetanovo trio transformovalo do Českého tria a uskutečnilo mnoho koncertů v evropských i mimoevropských zemích. Při zájezdu do tehdejšího Sovětského svazu provedl komorní soubor poprvé Klavírní trio e moll Dmitrije Šostakoviče a ohlas jejich provedení vedl až k pozvání do Šostakovičovy domácnosti, kde mu jeho skladbu zahráli soukromě.

8.3.1950 - † **JAROSLAV KOCIÁN** – houslový virtuos, skladatel a pedagog

9.3. 1851 - * AMERIGO VESPUCCI – it. mořeplavec („Nový svět“ pojmenován podle jeho jména)

10.3. 1861 - † TARAS ŠEVČENKO – ukrajinský básník - (* 9. 3. 1814) – 160. výročí úmrtí

10.3.2021 - † JAN VODŇANSKÝ - spisovatel a básník

10.3.1940 - † MICHAL AFANASJEVIČ BULGAKOV - ruský spisovatel a dramatik

12.3.1916 - † MARIE VON EBNER-ESCHENBACH – rak. spisovatelka

12.3.1915- * JIŘÍ MUCHA – čs. spisovatel (syn slavného secesního malíře Alfonse Muchy)

12.3.1916 - † MARIE VON EBNER-ESCHENBACHOVÁ, rakouská prozaička a dramatička
(*13. 9. 1830 ve Zdislavicích, okr. Kroměříž) – 105. výročí úmrtí

13. 3. 1931 - * MILAN FRIEDL, dramaturg, moderátor, recitátor, scénárista - (zemř. 2. 10. 2009) – 90. výročí narození

16.3. 1961 - † VÁCLAV TALICH – významný čs. dirigent, (* 28. 5. 1883 v Kroměříži) - 60. výročí úmrtí

16.3.1930 - * AŤKA JANOUŠKOVÁ, vlastním jménem **Vlasta Janoušková**, česká herečka, dabérka a zpěvačka
(+ počátek března 2019)

16. 3. 1901- * MARTA KRÁSOVÁ, významná česká operní pěvkyně (mezzosoprán/alt)
a přední sólistka Opery Národního divadla v Praze. (+20. 2. 1970) – 120. výročí narození

17.3.1896 - * **JOSEF SUDEK** – význ.čs. fotograf

17.3.1901 – **ANNA HONZÁKOVÁ** – první čs. žena, která získala tohoto dne doktorát medicíny

17. 3. 2018 - † **ZDENĚK MAHLER** – český spisovatel, scénárista, režisér, historik

18. 3. 1891- * **EDUARD MILÉN**, vl. jm. **Eduard Müller**, malíř, grafik a ilustrátor - (+19. 5. 1976 v Brně) 130. výročí narození

18. 3. 1976 - † **NORBERT FRÝD**, prozaik (nar. 21. 4. 1913) – 45. výročí úmrtí

18. 3. 1986 - † **LUDVÍK AŠKENAZY**, prozaik, dramatik, scenárista, autor knih pro děti (* 24. 2. 1921) – 35. výročí úmrtí

19. 3. 1891 - * **JOSEF ŠÍMA**, malíř - (+ 24. 7. 1971) – 130. výročí narození

20. 3. 1951- * **FRANTIŠEK (FERO) FENIČ**, filmový a televizní režisér a scenárista a dokumentarista
70. výročí narození

21. 3. 1936 - † **ALEXANDR GLAZUNOV**, ruský skladatel a dirigent (* 10. 8. 1865) – 85. výročí úmrtí

24.3.1896 - * **FRANTIŠEK TICHÝ** – čs.malíř a grafik

24.3.1895 - * **BOHUSLAV FUCHS** – čs. architekt – funkcionalista

24.3.1905 - † **JULES VERNE** – franc. spisovatel

25. 3.1876 - * **KAREL DYRYNK**, knihtiskař, typograf a překladatel - (+2. 7. 1949) – 145. výročí narození

25. 3. 1881- ***BÉLA BARTÓK**, maďarský hudební skladatel - (+26. 9. 1945) – 140. výročí narození

25. 3. 1901 - * **ANTONÍN KYBAL**, malíř a textilní výtvarník - (+15. 11. 1971) – 120. výročí narození

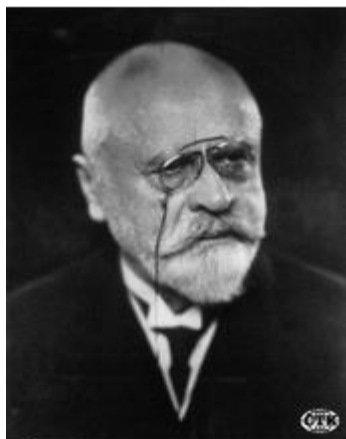
27.3.1946 - † **GABRIELA PREISOVÁ** – čs.spisovatelka (Gazdina roba – Její pastorkyňa)

27. 3. 1871 - * **HEINRICH MANN**, německý prozaik, dramatik a publicista –
(+ 12. 3. 1950) – 150. výročí narození

27.3.1886 - * LUDWIG MIES VAN DER ROHE, německý architekt,
navrhl vilu Tugendhat v Brně - (+17. 8. 1969)
135. výročí narození

28.3.1881 - † MODEST PETROVIČ MUSORGIJ, ruský hudební skladatel -
(*21. 3. 1839) – 140. výročí úmrtí

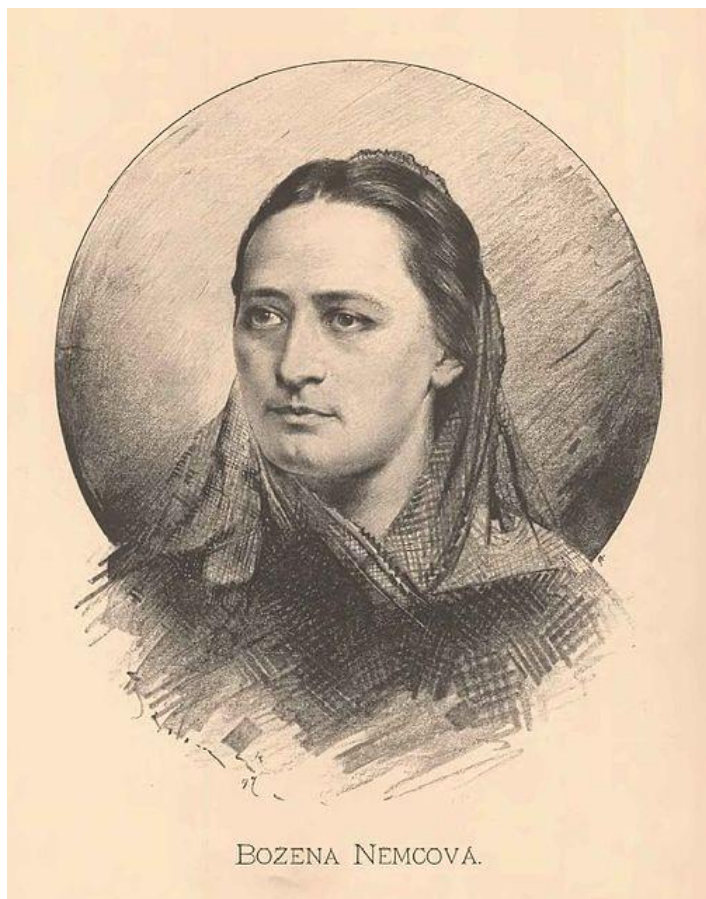
29.3.1941- † FRANTIŠEK TOPIČ, nakladatel - (*20. 11. 1858) –
80. výročí úmrtí

30.3.1746 - * FRANCISCO JOSÉ DE GOYA Y LUCIENTES – španělský malíř

31.3.1901 – První provedení Dvořákovy opery RUSALKA v ND

31.3.1885 - * VÁCLAV VILÉM ŠTECH - český historik umění, teoretik, kritik
a publicista, profesor Akademie výtvarných umění v Praze

EDITORIAL

Vážení a milí čtenáři,

v uplynulém roce 2020 uplynulo tomu 200 let, co se narodila česká spisovatelka Božena Němcová. Poslední úmrtí několika současných významných kulturních osobností s námi dosti otrásla a nakonec smutná celosvětově pokračující anabáze koronavirové pandemie zapříčinila to, že pro naši redakci se nenašel čas a prostor pro slavnostní jubilejní publicistické zachycení života této mimořádné osobnosti. Té budeme v tomto prvním čísle letošního ročníku věnovat více pozornosti. Nicméně „podařilo“ se to ale třem „talentovaným“ ženám včetně režisérky a společně s hvězdou současného českého stříbrného plátna vytvořily „geniálně skvostné“ filmové dílo o jejím životě, které má být zřejmě novým zrcadlem „třinácté komnaty“ naší paní Boženy. Proti evidentně jimi nutně očekávané kritice, obrnily se tyto dámy fádni výmluvou, že totiž film není

dokumentem. Ve své podstatě však daly vzniknout svědectví a pravdivému obrazu nikoliv o ní, ale o tom jak se dnes „správně dělá“ film a jak vypadá dnešní úroveň myšlení a chápání celospolečenské morálky, etiky, kultury a mravnosti. Vznikl film o tom, jak se máme vkrádat do lidské duše, jak přeměnit city v bezcitnost, jak odhalovat lidské slabosti a ukrást skrytá tajemství v lidském srdci, jak najít bolesti a utajovaná přání a samozřejmě i odtajnit intimitu lidského soužití se vším co uchováváme hluboko v našem nitru. Ano, dnes žijeme volnějším způsobem a nejsme svázáni puritánskými a mravnostními předsudky tak, jako to bylo před sty – dvěma sty lety. Sex se stal pro nás otevřenou záležitostí a v první řadě žádoucím přáním a prioritou při hledání a objevování partnerských vztahů.... Nuže podívejme se objektivem kamery a pohledem dnešních filmových paparazzů a „tvůrců“ moderních dějin a „znalců“ života i do těchto vztahů v naší minulosti a pohleďme zcela drze a neotřele dveře do ložnic a pokojíků chaloupek našich babiček, chodbiček, chodeb a ulic 19. století. Jsme strašně a otrle zvědaví a nedočkaví v tom, jak žili naši předkové bez ohledu na to, kam je na společenském žebříčku zařadíme. Zda to byli obyčejní prostí lidé jak z města či vesnic, nebo ti, co v nuzných podmínkách a chudobě obětavě vybudovali v politickém a hospodářském chaosu evropského dění 19. století a rozpadávající se habsburské říši pevné základy českého vlastenectví, slovanské pospolitosti, českého jazyka – literatury, hudby, výtvarného umění..., české státnosti a národní kultury vůbec. Před tvůrci této doby a před zakladateli českého vlastenectví hluboko se skláním a ani ve snu by mě nenapadlo přemýšlet o tom, jak proniknout a otevírat dokořán jejich třináctou komnatu očima našeho současného jedenadvacátého století, i kdyby v ní ležely sebekrvavější košile!!! Současná „hvězdě“ českého stříbrného plátna je skutečně čemu se podívat, že svůj jistě velký herecký talent podřídila lacinému scénáři, ovšem dobře zaplacenému. Inu i velcí umělci mohou šlápnout vedle. To jim ovšem musíme prominout! V podobném duchu se dnes nenápadně přetváří a mění náhled na dějiny, ale bohudíky moje generace nemíní a nebude přehazovat šaltrpáku dějin. Nenarodili jsme se proto, abychom po 60ti, 70ti – 80ti letech našeho žití poslouchali a uvěřili novodobým parafrázím na životy těch, co nás utvářeli a obětavě v bolestech (jakéhokoliv druhu) vytvořili to, co je nám nejdražší – naši českou vlast, českou státnost, českou řeč, českou literaturu, hudbu, poezii, výtvarné umění, architekturu... a s tím vším tedy i český národ.

Není nic horšího, než materiálu typu *BOŽENA - Babička vulgaris* publikovat či jakkoliv zveřejňovat (kamerou apod...).

Ač nejsem ani v nejmenším oddán éře totalitního předcházejícího režimu, tak přesto dám přednost tehdejšímu dvoudílnému televiznímu filmu *Babička* (1971-režisér Antonín Moskalyk), kde hlavní představitelkou byla vynikající a nenahraditelná Jarmila Kurandová. Byla to výjimečná herecká osobnost, která celým svým zjevem a projevem dala nahlédnout divákům do poznání v čem spočívá hodnota naplněného a smysluplného života, notabene filmu! Zhlédnutí současného filmového zpracování *Boženy* je z většiny nepodařenou a pokleslou ukázkou jak dehonestovat (byť nechtěně a neúmyslně) hrdinské osobnosti českých dějin a jak se lacině vetřít a povýšit do kategorie „celebrit“. O to horší je fakt, že autorkami tohoto „veledíla“ jsou ženy – vnímající a chápající mnohdy lépe než muži. Dnes už máme nakonec tolik „celebrit“, že v nich ztrácíme přehled a o kvalitě už není ani řeč.

Přišel čas prosívání a není pochyb o tom, že tento dekadentní film hluboko propadne až na dno zapomenutí. Božena však bude žít věčně. Závěrem apeluji na všechny ty, kterým je odkaz Boženy Němcové drahý (a na všechny kulturní pracovníky), aby zabrzдили průchod takové nepodařené „kultury“ a věcem, které znevažují úctu k osobnostem národa a jejich dílu, byť se zrodili v jakémkoliv čase. Učiňme tak již kvůli našim dětem (zejména školou ještě povinných), neboť takovéto „umělecké“ projekty „nového“ nazírání na českou kulturu a dějiny, zanechají v srdcích našich dětí neblahé a nezvratné stopy a nejsou ničím jiným, než nebezpečnou duchovní pandemií, horší než všechny mutace covidu. A to se už potom - bohužel těžko dá odvrátit.

Vojtěch Helliš – **BOŽENA NĚMCOVÁ**

Oldřich Kulháněk – **BOŽENA NĚMCOVÁ**
aneb pocta našeho národa jeho skvělé
ženě na české bankovce
(500 Korun českých)

Adolf Kašpar – **BABIČKA**
ilustrace ke stejnojmenné knize
Boženy Němcové

Adolf Kašpar – **BABIČKA** – ilustrace ke stejnojmenné knize Boženy Němcové

KNIŽNÍ ILUSTRACE DŘÍVE A DNES

ADOLF KAŠPAR (dokončení)

K Adolfu Kašparovi je nutno ještě se vrátit, zejména proto, že patří k nejvýznamnějším a nejvýraznějším postavám české ilustrační tvorby. Zejména v díle Boženy Němcové – „**Babička**“, předložil dokonalé vyvrcholení smyslu pro spojení realistického myšlení a tvorby s přicházejícím modernistickým chápáním doby. Krajem, v němž jsem trávil kouzelné prázdninové chvíle svého dětství u babičky a dědečka, bylo Valašsko – speciálně Bystřice pod Hostýnem, Rusava a samozřejmě Hostýnské hory. Nebylo možné z mé strany si nevšimnout toho, že zde pobývali a pevně zakotvili malíři Hanuš Schweiger, František Ondrušek a Adolf Kašpar. Proto jsem se začal intenzivně o tuto malířskou trojici zajímat, z ní nyní vyjímám Adolfa Kašpara a stavím ho na přední místo do světla nejlepších českých ilustrátorů, snad i evropských. Nutno dodat, že bez morální i odborné pomoci Hanuše Schweigera, defakto jeho téměř otcovského přítele a duchovního donátora, by Kašparovo umění nedosáhlo svého vrcholového zenitu. Neboť byl to právě Hanuš Schweiger, který upozornil nakladatelství „**Unii**“ v Praze na talentovaného žáka pražské Akademie - na Adolfa Kašpara, jako na eventuelně nejschopnějšího kandidáta, který je schopen vykrášlit a vyšperkovat svými ilustracemi **Babičku** Boženy Němcové. Adolf Kašpar se této příležitosti s nadšením ujal a tak roku 1903 vzešlo z tohoto nakladatelství první skvostné a umělecky čisté knižní vydání **Babičky**. Nutno dodat, že k tak rozsáhlému ilustračnímu dílu předcházely intenzivní studijní cesty do Ratibořic a na jeho zámek, na Staré bělidlo a zkrátka na všechna místa, kde se odehrával děj tohoto slavného díla Boženy Němcové. **Kašparovy ilustrace BABIČKY se staly prvním velkým ilustračním dílem, které u nás vzniklo na počátku XX.století!!!** Hluboké porozumění a obdiv pro dílo Boženy Němcové a pro zejména Kašparovy ilustrace v něm obsažené, měl **Josef Václav Myslbek** a konečně i **Karel Pirner** - Kašparův profesor na pražské Akademii výtvarných umění. Adolf Kašpar za své ilustrační dílo obdržel čestnou cenu. K ní mu gratuloval i Hanuš Schweiger, citujeme:

Milý příteli!

gratuluji Vám k ceně aj k tomu ještě většímu vyznamenání ze strany Myslbeka. Jsem pyšným, že právě já jsem Vás na akademii uvedl a jsem přesvědčen, že to půjde v tom tempu dál. psaní následuje.

Zdravím Vás Schweiger

Paseky – 17.6. (1903)

Samozřejmě ilustrace k Babičce odstartovaly Kašparovi uměleckou budoucnost a stal se tak nepostradatelným spolupracovníkem nakladatelství a tiskáren té doby (UNIE - VILÍMOVO nakladatelství, nakladatelství ŠTENC...). Tak se postupně stal Adolf Kašpar vyhledávanou osobností ve světě knižní ilustrace. Z velké řady literátů, kterým Adolf Kašpar zasvětil svou kreslířskou pozornost, zejména dětem, vybíráme **Františka Bartoše*** 1837 †1906, moravského pedagoga.

Adolf Kašpar – ilustrace ke knize I. Hermannova „**ŠVEC A KNEJP**“¹

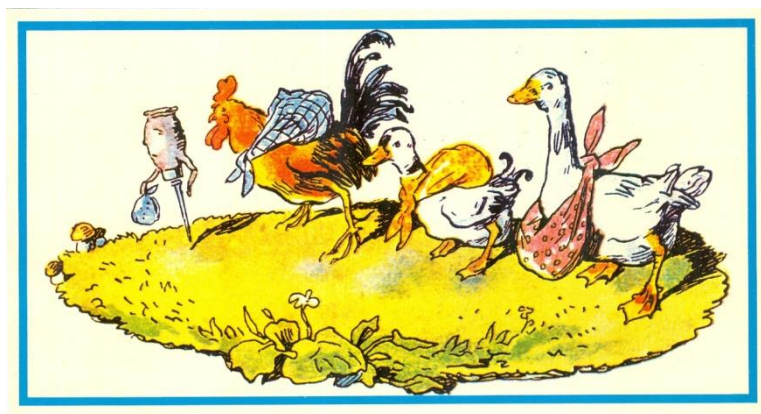

Byl to významný etnograf, spisovatel, sběratel říkadel, lidových rčení a organizátor národního života na Moravě. Jedním z jeho obdivuhodných děl je KYTICE národních písní a říkadel moravských, kterou společně s Leošem Janáčkem textově „uvil“ v roce 1890.

ŘÍKADLA

Běží myška po polici,
nese s sebou homolici.
Myško malá, maličká,
uteč, číhá kočička,
utíkej, utíkej!!

František Bartoš - * 1837 †1906
osobnost moravské vzdělanosti
a kultury druhé poloviny 19. století

**Ilustrace Adolfa Kašpara k Bartošovým
ŘÍKADLŮM
ze sbírky KYTICE**

Obdiv k ilustračnímu dílu Adolfa Kašpara přetrvává dodnes a není pochyb o tom, že tak zůstane na věky

Pokračování v příštím čísle 2/2021 - (o Marii Fischerové – Kvěchové)

Oldřich Páleníček

OSUDOVÉ ŽENY

O SOUČASNÉM FILMOVÉM ZPRACOVÁNÍ ŽIVOTA BOŽENY NĚMCOVÉ....

Takto krásně psal kdysi pan Václav Tille o naší milované spisovatelce Boženě Němcové:

„Byli bychom jistě šťastni, kdyby v naší historii, a to nejen literární, ale i národní, provždy utkvěl obraz krásné štíhlé ženy v přiléhavém šatě pískové barvy s bílým kloboučkem na havraních vlasech, svázaných v uzel, kdyby byly tak záhy nepohasly ty temně zelené oči, které měly bolestně démonický výraz, zatímco se její rty tak líbezně a vlídně usmívaly a rozkošný důlek zvyšoval ten soulad ženských půvabů“.

Po shlédnutí současného filmu tří producentek lze říci, že je naše paní Božena opět mezi námi, ovšem díky pokleslým praktikám rychlé výroby „celebrit“ v naší době. Metodou je novodobé pravidlo: *„...čím hůře se o někom mluví, čím intimněji a vlezleji se bulvár zavrtává do života budoucí „celebrity“, tím více jsou takové zprávy prodejné a požitelné pro mnohé čtenáře. Potažmo tím lépe nastane rychlé zviditelnění takové osoby...“.*

Takže se český národ, po zhlédnutí série *Nedokumentu* o velké české spisovatelce, rozdělil. Mladší, díla Boženina povětšinou neznalí muži ryčí, v souhlasném prikyvování k surovým praktikám opilého Josefa Němce, že oni by takovou strašnou, nehospodárnou, rozhazovačnou a promiskuitní ženskou také hnaly z domu bičem. A ženy, hlavně matky více dětí, Boženu chápou, obdivují a litují. Občas špitnou, že film je národní a literární ostudou. Moudrým, kterých zas až tak moc není, a určitě zasvěceným literátům a též povoláním tvůrcům, je z tohoto driáčnického záznamu Boženina života nevolno. Jsou to ti, co četli její úchvatné **Dopisy lásky** s překrásnou a zasvěcenou předmluvou **Jaroslava Seiferta** a mnoho dalších publikací od seriózních badatelů. Tam, v **Dopisech lásky**, je Boženina Duše odhalena až na samu dřeň a zavoní tam i její bezbřehá touha po lásce, té pravé obdarovávající, něhyplné, věrné... té božské... snad podobné už Agapé, té, která však v našem světě prakticky nevykvétá. Je jí té lásky třeba, jak sama říká, jako květině rosy...

Film těchto tří tvůrkyň, které netřeba jmenovat, se nese tak trochu ve stylu *„podle sebe a doby ve které momentálně žiji... soudím tebe!!!“*. Zkrátka je třeba šokovat publikum tvrdým naturalizmem, a pak to přinese ten kýžený Vývar. Povedlo se!

Asi tyto tři grácie správně usoudily, že kdyby Boženu vyličily jako ucabrtanou a nenačančanou mámu čtyř dětí, které někde ve vlhkých bytech porodila, od kojenátek vychovala a s tou svou věčnou chudobou vyživila až do dospělosti, málokoho by to vzrušilo.

Ano vychovala je téměř bez manžela, bez jednorázových plenek, automatické pračky, Hamé výrobků, drahých kočárků, očkování a jiných současných vymožeností. Lze si to vůbec představit? Zůstala při tom krásná a žádoucí pro mnoho mužů, proč jí to upírat. Žádná z těchto tří tvůrkyň nežila v té vzdálené a jistě o mnoho cudnější, morálnější a puritánské době, ale přesto dokázaly efektně vyfabulovat a předvést milování Boženy s mladým básníkem v průjezdu, zatímco o patro výše, v pavlačovém domě, křičelo hlady její nehlídané batolátko... To už nemluvím o milování s o mnoho let mladším studentem medicíny, Hanušem Jurenkou a o nechutnosti její zakrvácené bílé košile při tomto aktu. Při předvádění rudě zbarvených fází jejím doktorem Lajblem se mnohým divákům zřejmě rozhoupal žaludek. Opravdu velmi těžko by se šlo milovat při gynekologických potížích, které nakonec způsobily celkovou vodnatelnost (úmrtí list) a Boženinu smrt na zřejmě jednu z nejhorších nemocí. A to v poměrně ještě dobrém a produktivním věku.

Nevím, zda si tyto tři ženy při skicování milostných eskapád této spisovatelky uvědomily morální zvyklosti i etiku té vzdálené doby, zda si vůbec dovedly představit, co to znamená dostat to božské povolení **tvorit** a obdržet též vzácnou sensibilitu, zázračný to fenomén, při kterém je otevřen niterný sluch a spisovatel, podle jakéhosi naléhavého a neodbytného diktátu, **MUSÍ** slyšené **SDĚLIT**.

To se stalo naší paní Boženě a ona začala žít i v této druhé tvůrčí rovině.

To vše při tehdejších podmínkách spisovatelů. Jen s primitivním rozskřípaným perem a inkoustem, bez psacího stroje, natož dnešních PC.

A ona to, i se sladkou zátěží svých čtyř krásných dětí, dokázala... zvládala! Neuvěřitelně skvěle zvládala! Že stihla milovat i pár zajímavých mužů? Jaké to bylo asi milování při vší té náročné spisovatelské práci a dalších domácích svízlech? Možná, že převážně cudné a platonické, kdo to dnes, za spoře průhlednou oponou času, posoudí? A proč jí to malé sladké cukrátko nedopřát? Její život byl velmi složitý, neuvěřitelně náročný hodně osamělý a bylo v něm mnoho hořkostí a bolesti. Takto však vznikají velká díla!!!

Prizmatem filmu tří současných žen však bylo opravdu na Boženu Němcovou a její dílo znovu upozorněno. Snad se toto upozornění dotkne i dnešních nečtenářů s očima trvale vrostlými do displejů mobilních telefonů. Tři tvůrkyně filmu, který není naštěstí dokumentem, prý chtěly oživit její, jaksi vyhaslou a zdřevnatělou osobnost, v dnešní době. Budiž jim věřeno, nic jiného stejně nejde dělat. Udělaly to po dnešním moderním způsobu a z dávné Celebrity je opět moderní výsostná Celebrita a tato nesmrtelná „Tkadlena textů“ je tak znovu mezi námi. Za jakou cenu? To musí každý posoudit sám, po přečtení alespoň části jejího dojemného díla. Ostatně nic se na tomto světě neděje bez vyššího... a věřme, že láskyplného Záměru!

TKADLENA TEXTŮ...

Jsem Ta co píše, tvrdě pracující

Žena – tkadlec slastně snící

„textor“ ve snu bdělém spisující

a břemenem slov mámena

jak muž mám přetížená ramena

Já do hlíny občas kladu těla znavená

a přece stále zdá se mi

že neumírám, navlékajíc rubáš zřasený

Já „TKÁM“ v domově co mám na Zemi

(Textere – textum... tkátí látku... tudíž pracovati)

SVĚT LITERATURY- prózy a poezie

ČESKÁ LITERATURA V 1. POLOVINĚ 20. STOLETÍ III.

(ČESKÝ SURREALISMUS, SKUPINA SURREALISTŮ V ČSR, SKUPINA 42, LEVICOVĚ ORIENTOVANÍ AUTOŘI)

Vážení čtenáři, jak jsem už ve vánočním čísle našeho časopisu avizoval, tak skutečně nyní dojde na pokračující směry české literatury v 1. a z části i z 2. poloviny 20. století. Dočtete se o surrealismu, Skupině 42 a levicově orientovaných autorech.

SURREALISMUS

Surrealismus vznikl ve 20. letech ve Francii a do českého prostředí se dostal zhruba o desetiletí později. Byl ovlivněn psychoanalýzou Sigmunda Freuda, zdůrazňoval úlohu nevědomí. V roce 1934 vznikla v Praze tzv. **SKUPINA SURREALISTŮ V ČSR** v čele s **Vítězslavem Nezval** a **Karlem Teigem**. Její členové udržovali kontakt se zahraničím a lze tvrdit, že její význam přesáhl tehdejší hranice Československa.

V roce 1938 skupinu Vítězslav Nezval rozpustil, někteří členové však i nadále pokračovali v činnosti. Co se týká surrealismu, tak je možné ho rozdělit na dvě základní období.

1) OBDOBÍ INTUITIVNÍ- věří se ve všemohoucnost myšlenky postavené nad realitou. V tomto období, přibližně do roku 1926, se surrealisté opírali o filosofický idealismus. Sociální aktivitu nevyhledávali a jejich program vyložil v **MANIFESTU SURREALISMU ANDRÉ BRETON** (1924).

2) druhé období bych pojmenoval **OBDOBÍM POLITICKÝM**. Surrealisté si začali uvědomovat vázanost svého experimentu a pocítovali nutnost vyjádřit se k tehdejšímu politickému řádu. Učinili to veřejným protestem proti kolonialismu. Od této doby začíná jejich přibližování se levici, která je zavedla k obdivu SSSR a postupně se přikláněli k marxismu. Toto se projevilo v **DRUHÉM MANIFESTU SURREALISMU** (1930). S touto změnou se změnil i název časopisu a tato změna vystihuje celý problém. Ze surrealistické revoluce se stává surrealismus ve službách revoluce.

Surrealisté však také na druhou stranu byli první z těch, kteří prohlédli ohromné nedostatky v tehdejší SSSR. Karel Teige píše: **Surrealismus proti proudu**. Krátce se také sblížil s trockismem. André Breton navštívil dokonce Lva Davidoviče Trockého v roce 1938 v Mexiku, kde pobýval v exilu.

Mnoho populárních umělců žilo v Paříži, která byla ve 20. a 20. letech kulturním centrem světa. Bylo to i období nejsilnějšího rozmachu SURREALISMU. Díky této dominanci Francie, bývá tento směr někdy mylně považován za čistě francouzský, ale surrealismus byl ve skutečnosti mezinárodní již od samého začátku.

Už zmíněná česká skupina v čele s Teigem a Nezvalem měla mnoho dalších příznivců i z oblastí jiných, než byla jenom literatura. Např. Malířka **TOYEN**, nebo spisovatel malíř, výtvarník, překladatel **JINDŘICH HAISLER**. Ohlas surrealismu byl velmi silný. S nástupem fašismu a nacismu se ocitl ve velkém oslabení a toto hnutí opustilo mnoho umělců, jak českých, tak zahraničních. (**Pablo Picasso**, **Tristan Tzara**, **Paul Éluard**, **Vítězslav Nezval**). **Pablo Picasso**-španělský malíř a sochař, **Tristan Tzara**-francouzský básník a dramatik, **Paul Éluard**-francouzský básník, jeden ze zakladatelů surrealistického hnutí.

Druhá, významná část v čele s A. Bretonem se přesunula do USA a Mexika, kde strávili válečná léta. (Benjamin Péret, Wolfgang Paalen, Max Ernst...)

Po 2.SV Surrealisté vytyčili další směřování surrealismu ve znamení **NOVÉHO MYTHU**. Byl to příklon k mytologii, přírodním kulturám a hermetismu. Poválečné období lze rozdělit na druhou a třetí generaci surrealistů. Druhou generaci můžeme zhruba datovat od konce války do Bretonovi smrti v roce 1966. V roce 1969 Jean Schuster rozpustil surrealistické hnutí, avšak mnoho skupin ve světě i v Paříži působilo od té doby dál. Třetí generace působí doposud. V 70. letech vydávala Pařížská skupina B.L.S., později časopis Surréalisme. S těmito periodiky úzce spolupracovali i čeští surrealisté, někteří i proto, že byli v době normalizační zbaveni možnosti publikovat v Československu.

Historie surrealismu v ČSR by mohla být charakterizována asi takto:

JINDŘICH ŠTÝRSKÝ, malíř fotograf, grafik, výtvarník, básník, zemřel ještě v době válečného konfliktu. **TOYEN** (Marie Černínová), malířka a velká představitelka surrealismu, jak domácího, tak pařížského, která vytvořila dvě protiválečná alba **STŘELNICE** a **SCHOVEJ SE VÁLKO**.

V této době se v Praze ustavila skupina tzv. **SPOŘILOVŠTÍ SURREALISTÉ**. Tvořili ji básník **ZBYNĚK HAVLÍČEK**, výtvarník, překladatel a publicista **OTTO MIZERA**, teoretik, filozof, historik **ROBERT KALIVODA** aj. Po 2. SV se v roce 1947 v Praze konala **Mezinárodní výstava surrealismu**. Nedlouho poté odešli do Francie natrvalo malířka Toyen a Jindřich Štýrský.

V Československu se ustavila a pracovala až do počátku 50. let parasurrealistická Skupina RA. **SKUPINA RA** byla skupinou umělců-malířů, grafiků, fotografů, básníků, spisovatelů a překladatelů, kteří byli ovlivněni surrealismem. Byla činná především ve 40. letech 20. století. Jejimi členy byli např. **JOSEF ISTLER**, jeden z předních českých malířů hlásícím se k surrealismu. Dále **BOHDAN LACINA**, malíř, grafik, ilustrátor, profesor dějin umění a výtvarné výchovy.

Po roce 1950 se kolem **Karla Teigeho** soustředil okruh mladých básníků, tzv. **OKRUH PĚTI OBJEKTŮ**. Jeho vůdčí osobností byl básník, literární teoretik a známá osoba českého poválečného surrealismu **VRATISLAV EFFENBERGER**. Patřili sem mj. básníci **KAREL HYNEK**, **ZBYNĚK HAVLÍČEK**, malíři **MIKULÁŠ MEDEK**, **JOSEF ISTLER** a fotografka **EMILA MEDKOVÁ**, manželka malíře Mikuláše Medka. Spolupracoval s nimi i **LUDVÍK ŠVÁB**-lékař, psychiatr, jazzman a odborník na němý film.

V 60. letech se k tomuto okruhu přidali další mladší básníci, např. **MILAN NÁPRAVNÍK**, který se též věnoval redaktorské práci a byl i uznávaný sochař a fotograf. Dále to byla spisovatelka, zakladatelka české experimentální prózy, historička umění a básnířka **VĚRA LINHARTOVÁ**. Dále zmíním **STANISLAVA DVORSKÉHO**, coby básníka a literárního teoretika, **PETRA KRÁLE**, coby básníka, prozaika a esejistu, **KARLA ŠEBKA**, jako básníka a výtvarníka a **ROMANA ERBENA**, coby básníka, esejistu, výtvarníka, fotografa a designéra.

Toto volné sdružení bylo tehdy nazýváno **OKRUHEM UDS**.

V 70. letech se kolem **Vratislava Effenbergra** utvořil okruh, od té doby nazývaný, **SKUPINOU ČESKOSLOVENSKÝCH SURREALISTŮ**, poněvadž v něm působili vedle českých představitelů i slovenští básníci a výtvarníci **ALBERT MARENČIN**, **JURAJ MOJŽÍŠ** a **KAROL BARON**.

Později se k tomuto seskupení přidali **FRANTIŠEK DRYJE**, básník, prozaik a esejista, potom **JOSEF JANDA**, básník, esejista, kolážista. Josef Janda vyšel z prostředí hudebního undergroundu 70. let 20. století, kdy působil jako hráč na klávesové nástroje v hudebním souboru Jasná Páka. Vedle **Dryjeho** a **Jandy** se ke skupině ještě přidal **IVO PURŠ**, historik umění specializovaný na výtvarné umění pozdní renesance a manýrismu. Silný byl jeho vztah k hermetickým vědám, především na dvoře císaře Rudolfa II. Po roce 1990 se k tomuto okruhu přihlásili další mladí básníci a výtvarníci. Po rozpadu Československa se názorový okruh přejmenoval na:

SKUPINU ČESKÝCH A SLOVENSKÝCH SURREALISTŮ.

SKUPINA 42

Skupina 42 je skupinou autorů, jejichž dílo bylo plné obav z budoucnosti, je naplněno strachem a úzkostí. Formovat se začala v podstatě už na přelomu 30. a 40. let pod vlivem programových statí výtvarného a literárního teoretika, esejisty, historika umění a překladatele **JINDŘICHA CHALUPECKÉHO**, dále básníka a překladatele **KAMILA BEDNÁŘE**, též básníka **JIŘÍHO ORTENA** a **JARNÍHO ALMANACHU BÁSNICKÉHO NA ROK 1940**.

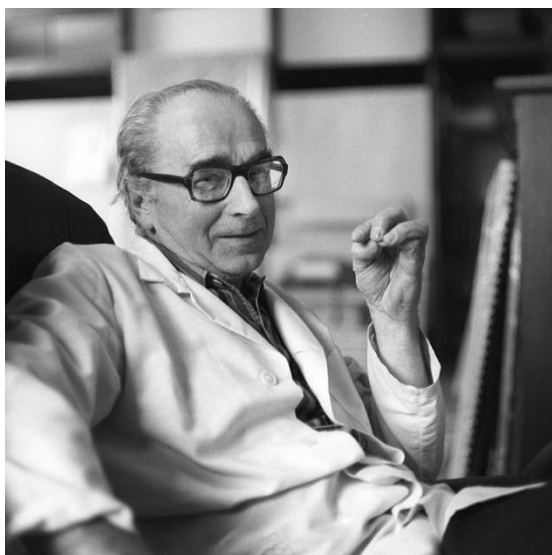
Na rozdíl od dosavadní, převážně frankofonní orientace české poezie a umění všeobecně, hledá své inspirační zdroje v kulturách anglosaských, především pak v moderní literatuře americké. Základním programem skupiny je zaměření na město, městskou krajinu a městský způsob života, speciálně pak především na městskou periferii, na továrny, na život obyčejných chudých pracujících dělníků.

Tomu odpovídá i způsob ztvárnění uměleckých děl. Častá je útržkovitost, polyfonie, syrový záznam skutečnosti, návratné motivy, hledání krásy ve zdánlivě obyčejných a neprvoplánově poetických věcech jako automobily, komíny, motocykly, aeroplány a jiné stroje, hluk a kouř továren, zapadlé kouty na předměstí, atp.

Činnost skupiny byla nuceně ukončena v roce 1948. Její vliv na českou literaturu a české umění vůbec však přetrval mnohem déle a dnes jsou tito umělci velmi ceněni.

MEZI HLAVNÍ PŘEDSTAVITELE SKUPINY 42 patří tito básníci, avšak ve skupině působili také malíři, teoretici, fotografové, sochaři, aj.

JIŘÍ KOLÁŘ, IVAN BLATNÝ, JOSEF KAINAR, JIŘINA HAUKOVÁ, JAN HANČ, HANUŠ BONN (pseudonym Josef Kohout), **HANUŠ FANTL**.

JIŘÍ KOLÁŘ (1914 - 2002)

„Nepředvídatelné není vymyšlené, vyfantazírované nebo vysněné, ale bezmocně skutečné...Všichni v sobě máme spoustu děr: nikdo už mi nezahradí díru, která ve mě vznikla, když mi zemřela matka. Sestry a táta. Když vám umře dítě“.

První básně s pomocí Františka Halase vydal v nakladatelství Václava Petra. Sbírkou veršů vyšla pod názvem **KŘESTNÝ LIST** v roce 1941. Za války vystřídal mnohé zaměstnání, byl i odveden na nucené práce do Německé Říše. Na jaře roku 1945 vstoupil do KSČ, ale už na podzim z ní kvůli rozepřím s vedením, odešel. Byl členem **UMĚLECKÉ BESEDY** a od roku 1947 vedl její literární odbor. Skupina 42 se rozpadla poté, co **IVAN BLATNÝ** emigroval a někteří členové vstoupili do KSČ. Jiří Kolář byl umělecky kontrolován tajnou službou a téměř mu bylo znemožněno publikovat v domácí sféře. Kromě literatury se zabýval i výtvarnou činností a pro své kvality byl zván na zahraniční výstavy a umělecké akce.

Na konci 70. let emigroval a do Československa se vrátil až v roce 1990.

Na konci svého života se ve svých denících zmiňuje ostře negativisticky na poměry, které v polistopadové době zavládly.

Jednalo se o vývoj kultury po roce 1989, neobjektivnost médií a politiku, která s demokracií (vláda lidu formou zvolených zástupců) neměla už skoro nic společného.

Poezii a prózu, krom už zmíněné prvotiny popisovat nechci. Je to z toho důvodu, že je velmi snadné si tyto prameny dohledat. Mým cílem je ukázat cestu, směr i cíl.

IVAN BLATNÝ (1919 – 1990)

„Nostalgie, ta touha vrátit se tam, kde jsme nikdy nebyli. Kdybych si mohl vybrat, pak bych se nenarodil. Ale když to už musí být, pak se chci s tím osudem smířit a být šťastný“.

V roce 1928 se zúčastnil literární soutěže v Lidových novinách. Vystudoval gymnázium a přestože studoval s obtížemi, byl redaktorem studentského časopisu, kde získal 1. místo v soutěži o báseň roku. Po dokončení gymnázia začal studovat Filosofickou fakultu v Brně, obor čeština-němčina. Literárním patronem, rádcem a přítelem mu byl Vítězslav Nezval.

Po osvobození vstoupil do KSČ. Roku 1948 byl vyslán, místo spisovatele, esejisty a překladatele katolické orientace **Jana Čepa**, který byl vedením státu pokládán za nespolehlivého, jako člen tříčlenné oficiální delegace **SYNDIKÁTU ČESKOSLOVENSKÝCH SPISOVATELŮ** do Londýna, odkud se již nevrátil. Během svého života trpěl duševními nemocemi, jako schizofrenií, paranoideálními stavy, nebo stihomamem.

Zemřel na rozedmu plic a jeho ostatky byly v roce 1991 převezeny do Brna na Ústřední hřbitov.

Už v době protektorátu vydal sbírku poezie **PANÍ JITŘENKA** (1940), dále **MELANCHOLICKÉ PROCHÁZKY** (1941), **TENTO VEČER** (1945), **HLEDÁNÍ PŘÍTOMNÉHO ČASU** (1947), **STARÁ BYDLIŠTĚ** (1979), **POMOCNÁ ŠKOLA BIXLEY** (1982).

Z prózy je známá **HRA NA POVÍDKU**. Psal ji společně s básníkem **Jiřím Ortenem** a taktéž s **Ortenem** stvořil **DRUHOU HRU NA POVÍDKU**. Něco i pro dětské čtenáře tento umělec napsal. Jde o knihu **NA KOPANÉ** (1946) a **JEDNA, DVĚ, TŘI, ČTYŘI, PĚT**.

JOSEF KAINAR (1917 – 1971)

„Někdy si říkám, že je soumrak poezie. To je možné, vždycky musí přijít soumrak, aby opět mohlo začít svítat.“
„Některé sny se jen zdají, jiné jdou hlouběji.“

V manželství jeho rodičů se postupem času kupily problémy, které skončily rozlukou. Rozpad rodiny se asi velmi výrazně projevil ve velké změně jeho školních výsledků. Zatímco na obecné škole byl žákem nadaným, v primě gymnázia měl již značné potíže. O něco později se u něj projevíly typické negativní jevy spojené s dospíváním. Pro nešťastnou lásku ke spolužačce se rozhodl ukončit svůj život. Naštěstí neúspěchem. To bylo v roce 1935, kdy měl Josef Kainar 18 let.

Po dokončení gymnázia v jiném městě, kam se rodina přestěhovala kvůli oné tragické události, nastoupil studium na KARLOVĚ UNIVERZITĚ. Studoval jen v letech 1938-1939. Poté byly Vysoké školy uzavřeny nacisty, kteří již okupovali naši vlast. Kainar měl blízko k divadlu a pracoval jako dramaturg v **DIVADLE SATIRY**. Pracoval také jako novinář v novinách Rovnost, kde vycházely jeho anekdoty, fejetony a básně. Po 2. SV také spolupracoval s rozhlasem, filmem i divadlem. Po roce 1948 se stal básníkem, který se ztotožňoval s novými poměry v republice. V roce 1950 vydává sbírku **VELKÁ LÁSKA**. Zde dal svůj talent do služeb boje o pokrokovou socialistickou společnost. Kainar se zabýval také hudbou, hrál bravurně na klavír, kytaru a housle. Stylově se viděl především v jazzu a zmínky o tomto hudebním směru se velmi často objevují v jeho básních.

Počátky Kainarovi tvorby jsou ovlivněny především existencialismem. Pro jeho dílo je typická ironie, někdy hraničící až s výsměchem. Dalším znakem jeho tvorby je zpěvnost, možnost spojovat báseň s hudbou, hovorový, místy i vulgární jazyk, odpor ke konzervatismu.

Snaží se o opravdovost svých veršů, znázorňuje hrubost světa, zachází do skepticismu. Jeho básně tvoří malé příběhy, které nutí čtenáře k zamyšlení.

Mimo svou literární tvorbu píše Kainar i filmové scénáře a velmi rád fotografuje.

Jeho prvotina vyšla na svět v roce 1940. Její název je **PŘÍBĚHY A MENŠÍ BÁSNĚ**. Dále mezi jeho nejlepší tvorbu řadím sbírku **DVŮR** (1947), **NOVÉ MÝTY** (1946). Tato sbírka výrazně vychází z programu **SKUPINY 42**. Dále **VELKÁ LÁSKA** (1950-ovlivněna Majakovským). Dále uvádím **ČESKÝ SEN** (1953-patrný vliv SSSR) a **ČLOVĚKA HOŘCE MÁM RÁD** (1959). V tomtodile se po zklamání s realizací komunistické myšlenky vrací zpět k původním tématům, jež jsou nezdolná láska, lidské chybování a lidské hříchy. **LAZAR A PÍSEŇ** (1960) – Uvolnění doby se projevuje u Kainara i v uvolnění jazyka. **MOJE BLUES** (1966) – Sbírka poukazuje na osamocení člověka, skepticismus, tragické prvky a šíravá ironie.

Kainarovo nejznámější dílo pro děti : ŘÍKADLA (1948), **NEVÝDÁNO, NESLÝCHÁNO** (1964), **ZLATOVLÁSKA** – klasickou pohádku ERBENA převedl Kainar nejprve do podoby veršované dramatizace (1952 – 1953). K pohádce o zlatovlásce se později ještě jednou vrátil a znovu ji přebásnil. Tentokrát už za účelem knižního vydání.

Začátkem 40. let otextoval některé písně amerických swingových klasiků. Za okupace to bylo pro nacisty “žido – bolševické svinstvo“, které se přesto hojně hrálo mezi mladými lidmi, např. na tramských srazech. Kainar si sám některé své básně zhudebnil. Velmi populární se stalo album amerických evergreenů s Kainarovými texty natočené na konci 60. let orchestrem Gustava Broma.

Kainarovi básně v populární muzice nazpívali přední zpěváci té doby. Roku 1972 vyšli dvě rocková alba, a sice **MĚSTO R** skupiny **FRAMUS FIVE** a **KUŘE V HODINKÁCH** skupiny **FLAMENGO**. U obou z nich byl autorem textů JOSEF KAINAR.

Z dramaturgického vzpomenu **UBU SE VRACÍ, ANEB DRŠŤKY NEBUDOU**. Jedná se o první české absurdní drama. Základním tématem je zneužití moci a uzurpátorství. A potom ještě dost známé dílo **NEBOŽTÍK NASREDIN**.

Josefu Kainarovi vyšli i dva výběry, a to **BLÁZNŮV KABÁT** a **BÁSNĚ A BLUES**.

JIŘINA HAUKOVÁ (1919 – 2005)

„Jiřina Hauková byla člověk, kterého jsem obdivoval nejen jako básnířku, ale i jako osobnost. I v nejhorších dobách našeho státu si dokázala zachovat svou tvář. Velice jsem si jí vážil. Její dílo je v naší literatuře nezastupitelné.“ (Jiří Stránský)

Po maturitě v roce 1938 začala studovat filosofii v Brně, kde byla až do uzavření vysokých škol nacisty. Poté pracovala jako redaktorka **OBZORU** v Přerově. Po 2.SV nastoupila na ministerstvo informací, kde působila až do roku 1950, kdy se stala spisovatelkou z povolání. Časopisecky své verše publikovala od roku 1934, první sbírka **PŘÍSLUNÍ** jí vyšla v roce 1943. V Praze se dostala do kontaktu se členy literární a výtvarné **SKUPINY42**. V letech padesátých a potom i v sedmdesátých směla publikovat jen omezeně a tak se živila prací překladatelky.

Sbírky **MOTÝL A SMRT** (1983), **SVĚTLO V ZÁŘÍ** (1984) a **SPODNÍ PROUDY** (1987) byly vydány pouze neoficiálně v samizdatové edici **Petlice**.

Mezi další básnické sbírky Jiřiny Haukové patří **CIZÍ POKOJ** (1946), **OHEŇ VE SNĚHU** (1958), **ROZVODÍ ČASU** (1967), **MOZAIKA Z VEDŘÍN** (1997) a **VEČERNÍ PRŠKA** (2002).

V roce 1996 vyšly její paměti pod názvem **ZÁBLESKY ŽIVOTA** a v roce 2000 byl vydán ucelený výbor **BÁSNĚ**.

JAN HANČ (1916 – 1963)

*„Je-li poesie zbytečná
je zbytečný i život
bohužel zdá se často
že tomu tak je
jsou chvíle
kdy člověk myslí
že se už nevybabrá
mozek vypovídá službu příliš zkomplikovanému
i příliš zjednodušenému bytí“*

Literární dílo Jana Hanče představuje básně a deníkové zápisky, které byly vydány převážně po jeho smrti. První básně publikoval v roce 1946, poté ještě v Katalogu výstavy malíře, ilustrátora, typografa **Václava Bartovského** a malíře, grafika a zakládajícího člena Skupiny 42 **Kamila Lhotáka**.

V roce 1948 publikuje sbírku veršů a próz **UDÁLOSTI**. Pod stejným názvem vyšlo ještě několik souborů posmrtně, výrazně rozšířených o materiály z pozůstalosti. Jako pozoruhodný literární fenomén ho objevil posmrtně literární kritik, redaktor a editor **Jan Lopatka**.

Mezi jeho skalní dílo patří už zmíněné **UDÁLOSTI**. Jedná se o civilní poezii a prózu a taktéž deníkové záznamy a sešity, jenž také čerpají z deníkových záznamů Jana Hanče.

Hanč přeložil **MINUTOVÉ ROMÁNY** od rakouského spisovatele Petera Altenberga. Dále do díla Jana Hanče musíme zahrnout i literaturu odbornou, zvláště sportovní. Jan Hanč se totiž v mládí velmi zajímal o atletiku, zejména lehkou. (běhal závodně na 200 metrů). Těmito počiny jsou **SPRINTY**, kde spoluautorem byl československý atlet, sprinter Miroslav Horčic a **OD STARTU K CÍLI**, kde spoluautorem byl opět sprinter Horčic.

HANUŠ BONN, vl.jm. Josef Kohout (1913 – 1941)

JE JEŠTĚ DOBA NA ČETBU BÁSNICKÝCH SBÍREK?

Ano, je a bude, dokud cit zplna nevymizí z hrudi lidí. Jen robot z kovu a drátů nemůže mít zájem o knihy vyhrocených citů – takový stroj, jen tvarem, nikoli však nitrem podobný člověku nepotřebuje vůbec žádné knihy. Sbírky básní, o nichž se zmiňujeme, jsou odposlouchány citlivým uchem na tepu dnešního života. Řeknou vám ve zkratce a v dokonalém vyzpívání nejjemnějších dojmů, jaký je náš dnešní život v obrazu lidského nitra...

V roce 1932 ukončil studium na gymnáziu a potom studoval práva na **KARLOVĚ UNIVERZITĚ**. Hanuš Bonn se aktivně zapojil do českožidovského hnutí a od roku 1939 byl vedoucím funkcionářem **PRAŽSKÉ ŽIDOVSKÉ OBCE**.

Přispíval do několika časopisů a novin a také publikoval v **JARNÍM ALMANACHU BÁSNICKÉM 1940**.

V říjnu 1941 byl nacisty poslán do transportu do koncentračního tábora **Mauthausen**, kde byl zavražděn. Jeho dílo je ovlivněno tvorbou básníka **Jiřího Ortena**. V jeho básních se odráží depresivní atmosféra evropských předválečných událostí a jeho vlastní pocity nejistoty, úzkosti a strachu.

Nejznámější dílo Jiřího Ortena je **TOLIK KRAJIN** a **DALEKÝ HLAS**. **DALEKÝ HLAS** je v podstatě překlad písňových textů primitivních národů. Posmrtně vyšlo: **DÍLO HANUŠE BONNA** (1947), což je jistý výbor a **DOZPĚV** (1995).

HANUŠ FANTL (1917 – 1942)

„Tlak budí protitlak. Alespoň u lidí s rovnými páteřemi. Když nás bijou po hubě, když nás vyhánějí, když nám věší na krk všechny zločiny světa, člověk, kterému nevypověděla službu čest, naučí se být teprve židem; stáhne se do sebe, nenechá se vyhazovat z národa a půjde sám. Tak by to řekl asi maloměšťák. Ale já jinak: Bijte si, blbci, bijte! Zatím jsem si vydobyl právo nazývat se Čechem, ne žvaněním o vlastenectví. Ne ze strachu o místo, o příslušnost, ale ze strachu o zem, o národ se z národa vyhodit nedám. Nazývat se Čechem, to si musí každý právo k tomu vydobýt. A já si je ještě vydobudu!! Pánové z pravicových večerníků, ještě se pozná, kdo je to český národ a kdo smí nosit jméno Čecha bez bázně.“

Hanuš Fantl se narodil v židovské rodině jako nejmladší z pěti dětí. Do svých čtrnácti let žil v sirotčinci, protože matka, která byla od jeho jednoho roku vdovou, nedokázala tolik dětí uživit

Později se o něho starala o deset let starší sestra, která ho nejednou musela vzít na schůzku s chlapcem s sebou. Posmrtně, v roce 1955 vyšla Hanuši Fantlovi sbírka básní z let 1938 – 1940 s názvem **PÍSEŇ VZDORUJE NOCI**.

Jeho život ukončili vraždou němečtí nacisté v roce 1942 v **Mauthausenu**.

LEVICOVĚ ORIENTOVANÍ AUTOŘI

IVAN OLBRACHT (18882 – 1952)

„Smyslem života není zůstat ve skrytu, smyslem života je být milován i nenáviděn.“

„Proč jsem vám pověděl ten příběh? Proto, abyste věděli: Všichni něco hledáme. A dříve či později to všichni nalezneme. Ne však v cizím dalekém světě. Doma. Ve svém srdci. A ve své duši.“

Ivan Olbracht po maturitě začal studovat v Berlíně a v Praze práva. Posléze přestoupil na filosofickou fakultu pražské univerzity. Byl velmi revolučně smýšlející a věnoval se novinářské práci. Působil ve Vídni jako redaktor **DĚLNICKÝCH LISTŮ**. Zde se seznámil

se spisovatelkou **HELENOU MALÍŘOVOU**, která se později stala jeho dlouholetou družkou. Stal se členem Sociálně demokratické strany a od roku 1916 pracoval v redakci pražského **PRÁVA LIDU**.

V sociální demokracii byl členem marxistické levice, od roku 1921 členem nově vzniklé **KSČ** a redaktorem **RUDÉHO PRÁVA**. V období první republiky byl dvakrát vězněn za své revoluční komunistické názory.

V roce 1929 podepsal ovšem MANIFEST SEDMI, což byl protest sedmi umělců proti nové linii KSČ po jejím V. Sjezdu a byl ze strany vyloučen.

Olbracht se na čas stáhl z politického života a v letech 1931 – 1936 pobýval často na Podkarpatské Rusi, kde založil komitét pro záchranu pracujícího lidu Podkarpatské Rusi, do kterého se přihlásilo mnoho osobností kulturního světa. (např. F. X. Šalda, V. Nezval ...). Založil zde i školu. Tento kraj byl v té době velmi zaostalý a mezi lidmi zde stále kolovaly záhadné legendy o hrdinech, ale i o čarodějnicích, které se skrývají v nepropustných lesích.

V pol. 30. let se Olbracht rozešel se svou družkou Malířovou a v roce 1936 se oženil s absolventkou konzervatoře, Jaroslavou Kellerovou. Na počátku nacistické okupace byl vyšetřován gestapem a aby unikl pozornosti, žil od pol. roku 1940 se svou rodinou v malé vesnici Stříbřec na Třeboňsku.

Vstoupil do KSČ a od roku 1943 byl členem ilegální komunistické skupiny. V roce 1945 se stal členem ÚV KSČ. Taktéž zasedal v parlamentu za komunisty. V letech 1945 – 1949, už jako penzista zastával funkci na ministerstvu informací, nejprve v rozhlasovém odboru, později i v odboru tiskovém.

Dílo Ivana Olbrachta je velmi ovlivněno sociálními otázkami, socialismem a revoltou proti maloměstské společnosti. Dalším faktorem, který ovlivnil jeho tvorbu, byl pobyt na Podkarpatské Rusi, kde se usadil ve vesnici Koločava. Podkarpatské Rusi a její problematice se věnoval celá 30. léta. Toto období bývá považováno za vrchol jeho literární tvorby. Díky jeho postavám, které se dostávají do vypjatých situací a na nichž zkoumá jejich psychiku se řadí také k psychologické literatuře.

Nejdůležitější literární počiny Ivana Olbrachta

O ZLÝCH SAMOTÁŘÍCH (1913). Jedná se o soubor tří povídek z prostředí lidí na okraji společnosti. Jsou vlivem okolí zatlačeni až za hranice zákona a to v nich probouzí větší a větší zlobu. O těchto samotářích lze říct, že jsou lehce anarchističtí a svým způsobem jsou obdobou bosáků **Maxima Gorkého**, ruského spisovatele dramatika, básníka a revolucionáře. Ten je považován za průkopníka **socialistického realismu**.

ŽALÁŘ NEJTEMNĚJŠÍ (1916). Jedná se o příběh o penzionovaném policejním komisaři, který oslepne. Hlavním motivem je jeho paranoická žárlivost a z toho pramenící hrubost k vlastní ženě. Slepotu velmi těžce nese, hrouť se psychicky a nakonec jeho žena opustí. (název je myšlen jako žalář lásky a žárlivosti).

ZAMŘÍŽOVANÉ ZRCADLO Popisuje zážitky z vězení z roku 1926 ve Slezské Ostravě.

DEVĚT VESELÝCH POVÍDEK Z RAKOUSKA I REPUBLIKY (1927). Upravené vydání v roce 1948 vyšlo pod názvem **BEJVÁVALO**. Jedná se o satiru na Rakousko i Československo. Kritizuje cenzuru, byrokracii, policejní, někdy až, brutalitu.

ANNA PROLETÁŘKA (1928). Tento román popisuje zranění služky v uvědomělou revoluční pracovníci a bojovnici.

Knihy z Podkarpatské Rusi

ZEMĚ BEZE JMÉNA (1932). Jedná se o reportáže, které poukazují na špatnou sociální a národnostní situaci v Podkarpatské Rusi. Toto dílo je rozděleno na čtyři části v nichž Olbracht popisuje bídu, odchod mužů do světa za prací, násilné počesťování Rusínů, židovskou otázku a kulturní a jazykové rozpory na Rusi. Jednotlivé části této knihy známe pod názvy: **VESNICE XI. STOLETÍ, TI, O KTERÝCH TU DŘÍVE NEBYLO SLÝCHÁNO, ŽIDÉ a BOJ O KULTURU A JAZYK**.

NIKOLA ŠUHAJ LOUPEŽNÍK (1933). Jde o příběh loupežníka Nikoli, který dává chudým to, co bohatým ukradne. Je stíhán četníky a ukrývá se v horách.

Do vesnice zavítá jen občas za svou ženou Eržikou. Nakonec ho zradí a zabijí jeho kamarádi, kteří mu nosí jídlo do hor. Za tento román byl Olbracht poctěn v roce 1933 Státní cenou za literaturu.

HORY A STALETÍ (1935). Vychází z knihy Země beze jména. Jedná se o kulturní, sociální a zeměpisné informace poskládané do jednoho celku.

GOLET V ÚDOLÍ (1937). Povídkový soubor s židovskou tematikou. Termín “Golet“ je zde použit coby označení pro malou židovskou vesnici.

O SMUTNÝCH OČÍCH HANY KARADŽIČOVÉ : Vypráví o židovské dívce z malé vesničky Polany, Goletu v údolí, a o její cestě ven z tohoto uzavřeného světa. Se svolením otce odchází do Moravské Ostravy, do sionistického střediska, připravovat se na cestu do Palestiny. Příběh končí tragicky.

KNIHY PRO DĚTI A MLÁDEŽ : **BIBLICKÉ PŘÍBĚHY** (1939), **ZE STARÝCH LETOPISŮ** (1940), **O MUDRCI BIDPAJOVI A JEHO ZVÍŘÁTKÁCH** (1947).

Nejvýraznější Olbrachtovo drama nese název **PÁTÝ AKT**. Pojednává o selské rebelii, která byla krvavě potlačena a vůdci popraveni.

Co se týče filmu, bylo na motivy Ivana Olbrachta natočeno několik filmů. Jsou to např. **PRSTÝNEK** (film 1947), režie Martin Frič. Dále **NIKOLA ŠUHAJ** (film 1947), režie Miroslav Josef Krňovský. **ANNA PROLETÁŘKA** (film 1952), režie Karel Steklý a poté TV film (1980), režie Antonín Dvořáček. Opět **NIKOLA ŠUHAJ LOUPEŽNÍK** (film 1977), režie Evžen Sokolovský, **BALADA PRO BANDITU** (1978), režie Vladimír Sís, **GOLET V ÚDOLÍ** (1995), režie Zeno Dostál, **HANELE** (1999), režie Karel Kachyňa.

MARIE MAJEROVÁ (1882 - 1967)

Od ledna do máje Mařka se vracela s Uxou, Rudlou a důlním Bílkem z Tuchlovic. Nejdřív výskali Prší, prší, pak se koulovali, na konec již jen tiše žertovali, ale cesta byla daleká, a přišli domů smrtelně unaveni. Bílek Uxu nepustil, aby se od nich odloučil a šel sám domů do Kladna. - Ještě by tě některý stávkokaz nachytal a spral by tě, uvažoval důlní. Tuhle se stala v lese Na vekslu příhoda, že se jeden stávkokaz bál druhého, nejdřív na sebe čučeli, každý za jiným stromem, potom se na sebe vrhli a zmlátili se. 'Co mě pereš?' povídá jeden. 'A co ty mě? Vždyť jsme oba mrvové!' Pak se teprve poznali ti výtečníci. Rudla se vzpamatoval tak, že se tomu zachechtal, nebyl, protože jen hrál, přece tak unaven jako Uxa od tance.

*Úryvek z románu **Siréna***

Marie Majerová své dětství a mládí prožila na Kladně, kde také absolvovala měšťanskou školu. Působila jako služebná v Budapešti, krátce také pracovala v Praze jako písarka. V letech 1904 – 1906 žila ve Vídni a tam se zapojila do dělnického hnutí.

Její mládí ovlivnilo nejen její tvorbu, ale také politické názory. Nejdříve byla levicovou anarchistkou a od roku 1908 se stala členkou Sociální demokracie a později, v roce 1921, vstoupila do tehdy se formující KSČ. V reakci na V. Sjezd vydala společně s dalšími komunistickými intelektuály a umělci zásadní kritický leták. Ze strany byla vyloučena, ale po skončení války v roce 1945 se do KSČ vrátila. Pracovala jako redaktorka Rudého práva, kde psala pro děti. Působila i v **ŽENSKÉM LISTU**, což byl komunistický tisk pro ženy, **PRÁVU LIDU** a **DĚLNICKÝCH LISTECH**.

DÍLO MARIE MAJEROVÉ

Dílo Marie Majerové má jedno společné téma. A to, špatné životní postavení žen a dívek. Na počátku své tvorby psala Marie Majerová především povídky, později i romány. Také autorčino pojetí žen se nesl ve stylu **“být ženou = trpět”**.

V roce 1907 vychází Majerové prvotina, **POVÍDKY Z PEKLA**. Dále jsou to, **PLANÉ MILOVÁNÍ** (1911), **MUČENKY** (1921), **PANENSTVÍ** (1907) – jedná se o román, **NEPŘÍTEL V DOMĚ** (1907), **DCERY ZEMĚ** (1913), **ČERVENÉ KVÍTÍ** (1912), **NÁMĚSTÍ REPUBLIKY** (1914). Tento román svědčí o autorčině rozchodu s anarchismem, odehrává se v Paříži a nemá nic společného s pražským Náměstím Republiky, které se v té době jmenovalo Josefské. Další díla jsou tato: **PŘEHRADA** (1932), jedno z vrcholných děl meziválečné avantgardy. Jde o utopistický román, který zachycuje během 24. hodin budoucí socialistickou revoluci v Praze. **NEJKRÁSNEJŠÍ SVĚT** (1923), **SEDM HROBŮ** (1956), **PARTA NA KŘÍŽOVATCE** (1933). Tato povídka je předchůdkyní Sirény. **SIRÉNA** (1935), zřejmě nejvýznamnější autorčino dílo. Je to generační román kladenské dělnice rodiny Hudců. Zobrazuje zde jejich sociální a názorový vývoj. Pravděpodobně je to skutečně syntéza kladenského proletariátu té doby. **HAVÍŘSKÁ BALADA** (1938) navazuje na Sirénu. Dalšími jsou **DIVOKÝ ZÁPAD** (1945), **DÍVKY TEPANÉ ZE STŘÍBRA** (1964), **HLEDÁNÍ DOMOVA** (1931)-lyrické vyznání lásky k české přírodě a krajině.

Marie Majerová vydala i několik reportáží. Jsou jimi **AFRICKÉ VTEŘINY** (1933). Popisuje zde život obyvatel Tuniska, Alžírsko a Maroka pod tíhou francouzských kolonizátorů. Dále pak **VÍTĚZNÝ POCHOD** (1953). Tady líčí dojmy a okouzlení z návštěv SSSR od roku 1924. Za reportáž **ZPÍVAJÍCÍ ČÍNA** z roku 1954 byla oceněna státní cenou, Reportáž **ŠEVCOVSKÁ POLKA A JINÉ RADOSTI** ukazují na soubor výrazně socialistických črt reportážních.

Také práce pro děti je dosti pestrá. Nejznámější je **ROBINSONKA** (1940). Byla dokonce zfilmována. Dále jsou to počiny jako: **ZÁZRAČNÁ HODINKA** (1932) jako soubor pohádek. Další vzpomenu **RUDÁ VLČATA**, potom výbor z anglických pohádek **VESELÁ KNÍŽKA ZVÍŘÁTEK** (1953). Taký neopomeni **NESPOKOJENÉHO KRÁLÍČKA** (1946), **ZLATÝ PRAMEN: STO LET ČESKÉ POHÁDKY** a **ČAROVNÝ SVĚT**. A nakonec **STARODÁVNÉ POHÁDKY RŮZNÝCH NÁRODŮ**.

MARIE PUJMANOVÁ (1893 – 1958)

„O štěstí nejsou romány. Štěstí se nevypravuje, štěstí se žije. Štěstí je nenápadné jako dobrý vzduch nebo zdraví.“

„Jsem tolik ty, až nejsem. Už se ztrácím v bludišti tvých žil. Kdyby tě někdo zranil, vykrvácím, kdyby ti ublížil.“

„Nevěř úloví, že láska je slepá. Láska je to nejhlubší poznání.“

Marie Pujmanová pocházela ze stavovské třídy, později však začala inklinovat k levicovým ideálům a myšlenkově se rozešla s pravicovými intelektuály a umělci a také s třídou ze které pocházela.

Od 30. let 20. století se plně orientovala na levicovou politiku a věnovala se dělnické problematice. Několikrát navštívila SSSR a tyto cesty velmi ovlivnily její myšlení. V roce 1932 podpořila stávku horníků v Mostě. V letech 1937 – 1939 byla místopředsdkyní SPOLEČNOSTI PŘÁTEL DEMOKRATICKÉHO ŠPANĚLSKA. Přispívala do RUDÉHO PRÁVA, LITERÁRNÍCH NOVIN, TRIBUNY, ČESKÉHO SLOVA, PŘÍTOMNOSTI. atd. Po roce 1945 byla aktivní také v oblasti zestátněné české kinematografie. V 50. letech se stala jednou z hlavních propagátorek tehdy nastupujícímu socialismu.

Počátky její tvorby byly ovlivněny impresionismem, pozdější tvorba je již zcela pod vlivem socialistických myšlenek. Tvorbu Majerové ovlivnil literární kritik, novinář a spisovatel **F. X. Šalda** a spisovatelka **Růžena Svobodová**. Zprvu Majerová působila jako redaktorka zábavné nedělní přílohy deníku NÁRODNÍ POLITIKA. V období hospodářské krize se začala obracet ke společenským a sociálním problémům. V této době na ni velmi zapůsobil novinář, kritik a překladatel **Julius Fučík**.

Její knižní díla mají větší invenci a jsou přesvědčivější než díla Marie Majerové. Dokázala vystavět dramatický příběh i psychologickou studii člověka. Po roce 1933 bojovala svými díly proti nezaměstnanosti, fašismu a nacizmu. Po roce 1948 se dala na cestu socialistického realismu.

DÍLO MARIE PUJMANOVÉ

V roce 1917 vydává Pujmanová počín s autobiografickými prvky: **POD KŘÍDLY**. V souboru **POVÍDKY Z MĚSTSKÉHO SADU** (1920), Jsou reakcí na 1. SV. Dále **PACIENTKA DOKTORA HEGLA** (1931) – Je příběhem měšťanské dívky, její lásky k ženatému doktorovi. **PŘEDTUCHA** (1942) – Tady se autorka zabývá problémy dospívajících dětí. **SVÍTÁNÍ** (1949) – Spisovatelčin soubor povídek. Které zachycují měnící se život mládeže. Tenhle soubor Marie Pujmanová rozdělila na tři části **Jedna část** povídek se vztahuje na období **Rakouska-Uherska** a život dětí v téhle době. **Druhá část** poukazuje na dobu **první republiky** a **třetí část** dobu **po roce 1945**.

ROMÁNOVÁ TRILOGIE

LIDÉ NA KŘÍŽOVATCE (1937) - román z prostředí velkého závodu

(továrník Kazmar = Tomáš Baťa)

HRA S OHNĚM (1948) – politický román vypráví o osudu bulharského komunistického politika, státníka a revolucionáře Georgie Michajlova obviněného ze zapálení Říšského sněmu v Berlíně 27. 2 1933.

ŽIVOT PO SMRTI (1952) – zde Pujmanová dokončuje osudy hlavních postav na konci války.

POEZIE

Poezie Marie Pujmanové je politická a ovlivněná 50. léty 20. století. Mezi přední básnické sbírky bych zařadil následující:

ZPĚVNÍK (1939), **VERŠE MATEŘSKÉ** (1940), **RAFAEL A SATELIT** (1944), **RADOST I ŽAL** (1945), **VYZNÁNÍ LÁSKY** (1949), **MILIÓN Y HUBIČEK** (1950), **ČÍNSKÝ ÚSMĚV** (1954), **PRAHA** (1954), **MARIE CURIEOVÁ** (1957).

RAFAEL A SATELIT společně s **MARIE CURIEOVÁ** jsou básnické sbírky, které postrádají jakoukoliv političnost. I sbírky napsané před rokem 1948 jsou velmi politicky angažované, to ale neznamená, že jsou špatné.

JAN ALDA (1901 – 1970)

*Když nacisti v roce 1938 zabírali české pohraničí, byl mezi těmi, kdo se museli vystěhovat do vnitrozemí, také Jan Alda. Svou zkušenost sdělil v básni „Květinám, jež jsem otrhal“, zařazené do sbírky **Duha nad námi**.*

„Mé hvězdy pozemské, jediné z hvězd, jež hladíval jsem, prsty kolébal, vás všechny otrhal jsem, já se bála žárlil, aby nikdo vplést do věnců nemohl vás k ověnění tanků a pušek, jícnu děl, před kterými sám padnouti jsem chtěl a navždy splynout s milovanou zemí. Vašemu osudu jsem záviděl.“

Vlastním jménem Alexandr Hořejší. Narodil se v rodině dělníka a jeho bratry byli Jindřich Hořejší-básník a překladatel Josef Hořejší. Odmaturoval v roce 1920 a stal se učitelem na Slovensku. Když později onemocněl, vrátil se do Prahy, kde se živil psaním básní a překládáním. Udržoval zde kontakt s levicově orientovanými umělci – JOSEFEM HOROU, JIŘÍM WOLKREM, S.K. NEUMANEM, JAROSLAVEM SEIFERTEM a jinými. V roce 1926 externě maturoval na učitelském ústavu a vyučoval na vesnicích na Podpořansku. Už jako devítiletý odešel s rodiči z Prahy. Vyrůstal na Smíchově a na Malé straně. Odešli na Rakovnicko. Po obsazení Sudet, v nichž se nacházely i Podbořany, odešel do Prahy, kde až do roku 1952 vyučoval.

Po válce přispíval zejména do PRÁVA LIDU, LITERÁRNÍCH NOVIN a PLAMENE.(časopis pro literaturu, umění a život, který vycházel měsíčně v letech 1959 – 1969. Tehdy také překládal z francouzštiny, němčiny, angličtiny, čínštiny, gruzínštiny a běloruštiny. Jeho překlady vycházely hlavně časopisecky. Mezi lety 1945 – 1946 zároveň působil ve Výzkumném ústavu pedagogické. V letech 1945 – 1948 byl taktéž redaktorem dětské přílohy časopisu NÁRODNÍ OBROZENÍ. Mezi léty 1948 – 1952 redigoval zase pionýrskou přílohu LIDOVÝCH NOVIN.

Od roku 1952 do roku 1956 působil Alda jako vedoucí redaktor Státního nakladatelství dětské knihy. Od roku 1952 zastával funkci tajemníka sekce dětské literatury ve SVAZU ČESKOSLOVENSKÝCH SPISOVATELŮ. Po roce 1956 se zabýval pouze literární činností.

JAN ALDA – DÍLO

Jan Alda knižně debutoval sbírkou veršů **NA PROMENÁDĚ** v roce 1926, která patří na post proletářské poezie. Byla charakteristická lítostí k lidské bídě a sociálnímu bezpráví. Další svou sbírku **OD NOCI K RÁNU** (1929) Alda doplnil o nepromětlivou atmosféru svých básní, ale také přidal pesimistickou stylizaci.

Své dojmy z obsazení Sudet v roce 1938 Alda zakomponoval do sbírky **DUHA NAD NÁMI** (1952). Prosté motivy se v jeho tvorbě vrací ve sbírce **ALESPOŇ CHVÍLI** (1960). Tvarově se jeho básně vzepjaly v knize **V POLEDNÍM SLUNCI** (1967). Tady volný verš překlenuje rýmové a rytmičné stereotypy.

Mezi další Aldovi básnické sbírky patří: **ŽALÁŘ SMÍCHU** (1933), **VÍTR** (1941) a **BÁSNĚ** (1956)

Jan Alda se ztábýval také dětskou literaturou, do níž zahrnoval i budovatelské didaktické říkánky.

Popularitu získaly především jeho epické zveršování klasických pohádek. V druhé polovině 60. let napsal čtyřdílnou sérii o cestovatelských dobrodružstvích strýce, chlapce a psa. Mezi nejznámější knihy pro děti patří **SŮL NAD ZLATO, VĚRNÍ PŘÁTELÉ** a **JAK STAŘEČEK MĚNIL AŽ VYMĚNIL**.

JAROSLAV HAŠEK (1883 – 1923)

„Je zajímavé, že lidé potřebují nejrozmanitější rady pro život a že většina sama nemyslí, ale čeká na nějakou radu.“

„Vykašlete se na přátelství. Mezi přáteli najdete právě ty největší zrádce.“

„Grog musí být tak silný, aby když někdo spadne do moře, přeplaval celý kanál La Manche. Po slabém grogu se utopí jako štěně.“

Dětství Jaroslava Haška bylo běžné, klukovské, prodchnuté dobrodružstvími s kamarády a četbou Karla Maye a Julese Verna. Toto všechno se změnilo, když se do sousedství nastěhoval vysloužilý námořník Němeček. Dospívajícího Haška si obtočil kolem prstu, tahal z něho peníze, které Hašek kradl i doma a začal ho vodit do hospod, kde ho učil pít alkohol.

Krátce poté, co Hašek začal studovat gymnázium, zemřel jeho otec. V roce 1897 se jako student gymnázia účastnil protiněmeckých nepokojů v Praze. Byl zatčen a donucen z gymnázia odejít. Učil se také na drogistu, ale nakonec maturoval na ČESKOSLOVENSKÉ OBCHODNÍ AKADEMII. Na akademii se spřátelil s Ladislavem Hájkem a společně napsali a vydali parodii lyrické milostné poezie **MÁJOVÉ VÝKŘIKY**, ve které se Hašek prvně vysmál patosu a vstoupil na půdu humoristické literatury. Po maturitě se Hašek stal zaměstnancem banky Slavie, brzy se ale začal živit výhradně novinářinou a literaturou. V té době se seznámil s českými anarchisty, začal vést bohémský a tulácký život. Prošel pěšky velkou částí Jižní Evropy. Povídky z těchto cest mu otiskovaly NÁRODNÍ LISTY. V roce 1907 se stal redaktorem anarchistického časopisu KOMUNA a byl za svoji činnost vězněn.

Ve stejném roce se zamiloval do novinářky, prozaičky, spisovatelky Jarmily Mayerové, ale její rodiče Haška nebrali za dobrého partnera. Zkusili ji také skrýt na venkově. Nakonec se ale Hašek s Mayerovou vzali.

Od roku 1911 přispívá do ČESKÉHO SLOVA, POCHODNĚ, HUMORISTICKÝCH LISTŮ, KOPŘIV a KARIKATUR. Nějaký čas vedl též Kynologický ústav, což ho později inspirovalo ke knize **MŮJ OBCHOD SE PSY**.

V roce 1911 založil STRANU MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA. Založil ji se svými přáteli s hostinských zařízeních, aby parodoval tehdejší politický život. Napsal satirický spis **POLITICKÉ A SOCIÁLNÍ DĚJINY STRANY MÍRNÉHO POKROKU V MEZÍCH ZÁKONA**, ten však vyšel knižně až v roce 1963.

V létě 1912 Jaroslav Hašek strávil několik týdnů v chotěbořské hospodě, kde se ho nemohli zbavit a marně čekali na zaplacení. Svůj pobyt v Chotěboři popsal v povídkách **ZRÁDCE NÁRODA V CHOTĚBOŘI, OKRESNÍ SOUD V MALIBOŘI, JAK JE TO S RODIŠTĚM IGNÁTA HERMANA, či POSVÍCENÍ V KŘIVICI**.

V době vypuknutí 1.sv. války žil Hašek s Josefem Ladou, který později ilustroval **DOBŘÉHO VOJÁKA ŠVEJKA**. V roce 1915 Jaroslav Hašek narukoval v Českých Budějovicích k 91. pluku a s ním odjel na haličskou frontu v Rusku.

V letech 1915 – 1916 byl v zajetí a vstoupil do československých legií. Od listopadu 1917 do února 1918 publikoval v časopise **ČECHOSLOVAN** a **ČESKOSLOVENSKÝ VOJÁK**. Byl mj. autorem řady protibolševických článků.

Koncem února 1918 vstoupil do Československé sociálně demokratické strany dělnické. Hašek nikdy neobjasnil, co ho vedlo k opuštění anarchistických myšlenek a přijetí myšlenek sociálně demokratických. V březnu 1918 Odmítl pochod Československých legií přes Vladivostok a utekl do Moskvy, kde se dal k bolševické frakci ruské sociální demokracie. V dubnu vstoupil do Rudé armády. Byl poslán do Samary, následující rok byl ředitelem armádní tiskárny v Ufě, dále náčelníkem oddělení pro práci s cizinci aj.

Na konci roku 1918 působil jako velitel oddílu Čuvašů v Rudé armádě a jako zástupce vojenského velitele bagulmského okresu. Poté se objevil na sibiři, kde vydával několik časopisů. Jedním z nich byl také první časopis v burjatštině **JUR**, česky **ÚSVIT**.

Pro burjaty je Hašek dodnes “otcem národa“, neboť vytvořil i burjatskou abecedu a založil tak národní písemnictví. V prosinci 1920 přijel Československa, vyslán sověty organizovat komunistické hnutí. V tom mu zabránili hlavně dvě okolnosti. Německé marky určené k této činnosti ztratily díky hyperinflaci v Německu hodnotu a poté zatčení levicového politika Jaroslava Handlíře, spojku ruských agentů, s nímž se měl Hašek kontaktovat. Tím pro Jaroslava Haška skončil zájem o komunistickou politiku a vrátil se ke svému bohémskému způsobu života.

V srpnu 1921 odjel Hašek s malířem Jaroslavem Panuškou a manželkou Šurou (oženil se bez předchozího rozvodu v Rusku) do Lipnice nad Sázavou. V této době už byl vážně nemocný a nebezpečně obézní. V Lipnici začal psát své vrcholné dílo, Švejka.

DÍLO JAROSLAVA HAŠKA

Zpočátku psal především povídky a humoresky. Za svůj život napsal Hašek na 1200 povídek. Většina jeho krátkých próz je roztroušená po různých časopisech a novinách. Jen malá část z nich byla vydána knižně.

Jeho zdaleka nejslavnější počín, čtyřdílný humoristický a satirický román
OSUDY DOBRÉHO VOJÁKA ŠVEJKA ZA SVĚTOVÉ VÁLKY

Román byl přeložen do 58 jazyků, několikrát zfilmován i zdramatizován.

Jednotlivé díly se jmenují : **V ZÁZEMÍ (1921),**

NA FRONTĚ (1922),

VÝPRASK (1922)

POKRAČOVÁNÍ SLAVNÉHO VÝPRASKU (nedokončeno 1923).

Toto dílo bylo, jak už jsem uvedl, několikrát zfilmováno i zdramatizováno. Kromě naší republiky vznikly filmy i v zahraničí a také se hrálo a hraje na zahraničních divadlech, kde je doposud velmi oblíbené.

Nejpopulárnější filmová verze je z roku 1957 s Rudolfem Hrušínským v hlavní roli.

Existují i loutkoherecké počiny, rozhlasové práce i prvorepubliková filmová verze, avšak adaptace Karla Steklého nemá obdobu.

Snad uvidíme, co nabídne nově připravovaný projekt s režisérem Bohdanem Slámou a Pavlem Liškou v hlavní roli.

JULIUS FUČÍK (1903 – 1943)

„Historie miluje slavné činy, ale když probíhají, málokdo o nich ví.“

„Šířka čety nikterak ještě nezaručuje šířku obzoru.“

Pocházel z chudého prostředí na pražském Smíchově. Po maturitě začal studovat na Filosofické fakultě univerzity Karlovy a v roce 1921 vstoupil do KSČ. V roce 1926 se stal členem Devětsilu a v roce 1929 spoluzakládal LEVOU FRONTU. (Levá fronta byla organizace levicově orientovaných intelektuálů a umělců)

V období let 1928 – 1938 působil jako šéfredaktor TVORBY (levicový časopis pro literaturu a kritiku, vycházející v letech 1925 – 1938) a od roku 1929 pracoval v RUDÉM PRÁVU. Patřil ke skupině, která odmítla jakoukoliv kritiku SSSR a soubor jeho reportáží ze SSSR – Země, kde zítra, již znamená včera je ukázkou tendenčního referování o Sovětském svazu.

Svůj první trest dostal za provolávání kumunistických hesel už za Československa. V roce 1933 pro trestní stíhání odešel do ilegality. Roku 1938 si po mnohaleté známosti vzal za ženu Augustu Koderičovou, později známou jako Gustu Fučíkovou. Augusta Fučíková byla publicistkou, redaktorkou, političkou, ženskou aktivistkou a členkou různých mírových levicových organizací a v parlamentu poslankyní za KSČ.

Od počátku nacistické okupace se i s ženou skrývali. V letech 1941 – 1942 byl Fučík členem II. Ilegálního ÚV KSČ. 24. dubna 1942 byl v Praze vypátrán a zatčen gestapem. V roce 1943 byl Julius Fučík odsouzen k trestu smrti a popraven

DÍLO JULIA FUČÍKA

Julius Fučík psal hodně reportáže o politické situaci u nás v Československu, v SSSR, tak i jinde v Evropě či ve světě. Reportáže z buržoazní republiky byly vydány v období hospodářské krize časopisecky a až teprve v roce 1948 vyšly knižně. Krom reportáže V zemi, kde zítra již znamená včera z roku 1932 napsal ještě jednu známou reportáž ze SSSR, kterou pojmenoval- **V ZEMI MILOVANÉ**. Ta vyšla knižně až po válce, v roce 1947.

Reportáž z vězení za druhé světové války : **REPORTÁŽ PSANÁ NA OPRÁTCE**

Jedná se o autobiografickou prózu, jež Fučík napsal ve vězení. Reportáž byla z Pankráce vynášena pomocí motáků. Kniha byla poprvé vydána na podzim roku 1945. Ohlas reportáže se rychle šířil, např. Miroslav Horníček z ní vytvořil divadelní pásmo již začátkem roku 1946. Následně začala být překládána do mnoha jazyků a vycházela pravidelně až do roku 1990. Kompletní kritické vydání vyšlo v roce 1995 a faksimile rukopisu v roce 2007. Její úspěch spočíval jak v tématu bezprostředního prožitku vězení a čekání na smrt, tak v kvalitě literárního zpracování.

LITERÁRNÍ ESEJE

**TŘI STUDIE (1947) : BOŽENA NĚMCOVÁ BOJUJÍCÍ, O SABINOVĚ ZRADĚ
a CHŮVA (o Juliu Zeyerovi)**

VÍRA UHLÍŘSKÁ – kritiky a studie k povaze české kultury

VÁCLAV OUKROPEC (1897 – 1968)

Výběr z básní a písní lounských dělnických buřičů a rebelantů dokumentuje sepětí autorů s dobou první světové války, zrodu první Československé republiky a třídních bojů o charakter nového státu a bojů o založení KSČ

Václav Oukropec se narodil v Praze, avšak už v útlém dětství se jeho rodiče přestěhovali do Loun a malý Vašek šel samo sebou s nimi. Na obecné škole byl spolužákem pozdějšího spisovatele, novináře a člena skupiny **Devětsil, Karlem Konrádem**. Poté se Václav Oukropec vyučil pekařskému řemeslu. Za 1. SV byl na italské frontě těžce raněn a po návratu a částečném uzdravení pracoval jako pekařský dělník. V letech hospodářské krize byl nezaměstnaný a přivydělával si jako kolportér a do výtisků novin **VOLNÁ MYŠLENKA**, tužkou na velké oprázdňené okraje vepisoval své básně reagující na aktuální dění, čímž se i zvyšoval prodej a tiskovina vcházela do větší známosti veřejnosti.

Václav Oukropec byl členem Anarchistické sociální skupiny novináře, levicového politika Dr. Bohuslava Vrbenského. Anarchistická skupina v roce 1925 splýnula s tehdejší KSČ. Oukropec taktéž působil v antiklerikálním a ateistickém hnutí **VOLNÁ MYŠLENKA** a byl kolportérem stranického tisku. Jeho verše již za první republiky otiskoval severočeský **PRŮBOJ, KONRÁDŮV TRN**, nebo **RUDÝ VEČERNÍK**. S pokrokovými básníky Karlem Konrádem a Konstantinem Bieblem jej pojily nejen společné ideály, ale i přátelství.

Verše Václava Oukropce jsou součástí básnického výboru **PRAPOR VZDORU** (1981), kde si můžeme přečíst poezii i jiných dělnických básníků, jako byli Čeněk Zeman, nebo Jan Kříž.

Tady, vážení čtenáři, u levicově zaměřených umělců končím. Víím, že téma pro toto číslo mělo být zaměřeno na první polovinu dvacátého století, avšak u mnoha autorů to jaksi už bylo nemožné, protože jejich tvorba v malé či větší míře přesáhla přelom poloviny dvacátého století.

Pro příští vydání občasníku ZHOŘ art si přichystám pojednání o tzv. prodemokratických umělcích, jako např. Vladimíra Holana, Karla Poláčka, Eduarda Basse a jiných.

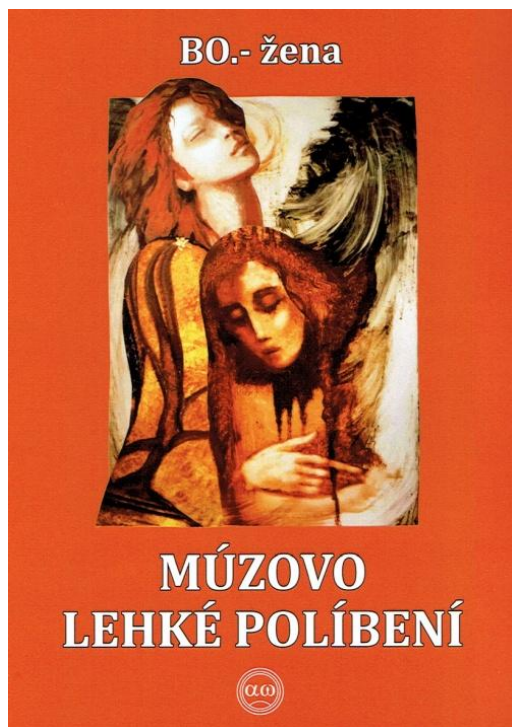
Také se budu věnovat katolické literatuře, historické literatuře, vzpomenu i divadelní avantgardu, E. F. Buriana, Osvobozené divadlo, Wericha, Voskovce, Ježka, umělecké sdružení SURSUM aj.

Ze zdrojů e-encyklopedií,
vlastní knihovny a za pomoci
svých úvah napsal pro čtenáře
časopisu ZHOŘ-ART

S přáním krásného jarního času

Lumír Stehlík

PÁR ŘÁDKŮ O SPISOVATELCE S PSEUDONYMEM BO.-žena

Autorku básní s pseudonymem „BO.-žena“, básnířku Obyčejných, jak se sama nazývá, znám téměř půl století. Je to žena skromná, citlivá, umění milovná, mimořádně nadaná nejen literárně, ale také výtvarně. S velikou chutí a pečlivě sleduji již třetí desetiletí její umělecký růst. Obdivuji její poetická vyjadřování i její široký a bohatý výběr témat, jakéhosi „pocitu světa“ paní BO. Vždy a znovu jsem překvapen, její neuvěřitelně velkou slovní zásobou, variabilitou tematiky básní a novostí pohledu.

Zároveň si uvědomuji, jak je básnířčino procit'ování dějícího se světa její myslí ciselováno a s přesností zaostřeno až k nadrealitě vjemu. Každá její báseň je formována do jakéhosi mini příběhu s velkou hloubkou myšlenky. Vždy jsem o sobě tvrdil, že ve vztahu k poesii jsem barbar, ale dnes cítím obdobně jako dávní filosofové a řečtí rétoři, kteří o dávné básnířce paní Sapfó říkali, že první naučila milující duši mluvit, že i já o dnešní paní BO. mohu říci, že učí široké spektrum současných čtenářů otevřít se a vstoupit do prostoru jiné, snad krásnější reality, ve které je možno posilovat a léčit stresovanou lidskou duši...

Pavel Kohout

*Má Poesie... hračko nádherná
Jsi dar starostlivých Bohů
pro dítě, co vězněno je tam
co vládne Žíznivost a Touha...
... Opojenost zlá a záhadná
Jsi dar v krajině Rozpadu i Zrodů
pro „Teskníci“
po líbezném svém Domově...*

Úvod

Obsahem následující prvé povídky je jakési navrácení se v Čase. Plavba proti jeho proudu, kde se lodivodem stává bytost, která se v současné inkarnaci narodila jako žena. Toto navrácení se... „Ženské do nejhorší sloty" do jednotlivých fází jejího uplývajícího života se děje v útržkovité retrospektivě, na úzkém rozhraní, kde se v lidském životě dotýká rovina reality s rovinou nadreálnou.

V bdělém, každodenním stavu, poplatném tisíc a jedné úmorné povinnosti, nenalézá žena-Pozorovatel dosti sil, schopností, ba ani odvalu, aby tuto retrospektivu Vzpomínání uskutečnila. Nenachází ani potřebný mechanismus otevření Průniku do sumy jakýchsi „Třináctých komnat", do odeznělých chvil svého Bytí.

Přece jen však se jí jednoho dne podaří nalézt podivuhodný průzor, kterým lze vplout do minulosti. Stav nadreálného „Vjemu" se odehraje na jakési staré lodi, se kterou pluje po hladině své milované Řeky-přítelkyně a tato jí obětavě pomůže. Umožní jí pomocí svého Magického zrcadlení... jakéhosi čarovného „Zrcadla Průniku" dávných Orákul, které vytváří její kouzelně krásná, letním sluncem prozářená hladina, procházet zpět Časem a znovu vstoupit do dimenzí své odžité

Minulosti. Pak už se na plátno jejího Vědomí počne promítat její, mechanismem Rozpomínání, barvitě oživený životní příběh.

„Duše ženy na dřevě odhalená"... Tak by měl být správně nazvaný obsah této knihy, zformovaný do dvou povídek nazvaných „Ženská do nejhorší sloty" a „Kauza Pozemšťanka". Autorka si klade otázku: Proč nenapsat o podivuhodných děních, které se bytostně, někdy bolestivě a většinou dokonale stejně dotýkají všech žen na této zářící Modré planetě? Tak stejné příhody, tak stejné procitění, prožitky!

Dá se předpokládat... je vůbec naděje, že by tato „Nahota ženských Duší" mohla zaujmout drsnou a věčně o boj usilující bytost jménem „Muž"?

Anebo navždy upřednostní jen žádoucí a „jedlou" krásu obalu, ženského těla, ve kterém se ta Pravá Žena ukrývá? Žena, které od věků právě o „Pravého Muže" tolik jde.

Proč ženy tolik trpí a vzápětí se dokážou neskonale radovat? Proč bezmezně milují své muže, své buclaté děti, život sám, v dočasném světském domově. K čemu tolik namáhání, slzí žalu i všeho toho dobrého i krutě zlého, co zde musíme prožívat. K čemu nás to vede, k čemu je to dobré? Anebo je náš osobní životní příběh jen „Velkým režisérem" skvěle zinscenovaná „Hra" božsky zkonstruovaná „na míru" pro naše osobní zdokonalení, pro naši výučbu ve škamnách světa, pro naše duchovní prozření. Hra, ve které se životním děním „zaostření", smíme na krátkou dobu stát hercem i divákem zároveň...

Kniha není a rozhodně nechce být autobiografií, ale přesto autorka vnímá, že bez osobního prožitku a dokonale empatie, vcítění do osudů bytostí na této planetě, nelze s dobrým účinkem jakýkoli lidský příběh psát.

Součástí knihy jsou i autorčiny, do textu organicky vkomponované a tématu se týkající básně, které zapsala na magickém rozhraní bdění a svého snového nadvědomí.

Ukázka z první povídky:

„ŽENSKÁ DO NEJHORŠÍ SLOTY"

Konečně tedy opět směla vstoupit za pružící membránu Času i podivně hmotného Prostoru, kde doba je rozmělněná do vteřin údery vlastního srdce. Směla vstoupit bez zábran a bez problémů se mohla procházet vlastní vrstevnatou Minulostí. Úlevně zmizely zákonitosti Nepohyblivosti spojené s tělem a hmotou, zmizelo ukotvení v Prostoru a v Čase. Byly odbourány mantinely časomíry, zbytečného fenoménu. Na všech jejích výčnělcích zavlála jedinečná a dokonale zopakovatelná Volnost!

Náhle se stala mrštným tvorem, okřídlenou bytostí a lehýnce jako zlatý šíp, jako šťastná rybka, vklouzla tam, kde se cítila doma. Vklouzla tam, kde je dovoleno vše... Už bezpečně „věděla", jak se vracet Časem, dokonce i jak nahlédnout vpřed. Tam kde se právě nacházela, bylo vlastně zakázané jen jediné. Bylo zakázáno trpět.

Jaksi cítila, jaksi se na to velmi těšila, že jí na této blažené cestě za magickým „Zrcadlem zjevování" bude mnohé z minulosti objasněno. Měla se tam setkat s pozemskou ženou, kterou kdysi bývala, směla znovu vstoupit do jejího mladého i dospělosti poplatného těla, bylo možno procítit její viny, její bolesti, trýzeň, strach, touhu, pocítit viny i radosti. Procítit však už s tou vybaveností a zkušenostmi, které právě vlastnila. Jen jediné bylo přísně zakázáno, nesměla se při tom v žádném případě znovu soužit tak, jak tomu v průběhu jejího, do času zapadlého žití, bývalo.

Nezvratně a s jasností věděla, že pokud by se jí nepodařilo být jen zaníceným a chápajícím Pozorovatelem životních událostí této ženy, pokud by znovu, byť jen na chvíli, procítila její stres i viny, musí okamžitě zpět. Musí ven z toho blaženého kruhu, z prostoru úlevy a rychlosti informací, ven z nekončícího štěstí, volnosti plného létání a blažené Lásky stejnorodých. Musí projít zpět magickou plochou Zrcadlení do tíživé ztemnělosti hmoty a nepohyblivosti Světa bezkřídlých lidí...

*Jak želva se plazím a hmatám Cestu cest
Koleny a lokty... vzkříšenými Slovy Cestu značím
Vyměřuji Bolest... mapuji Lásku - sladkou lest
Já se nepoznávám... směji se anebo pláči...?*

Ano, už to cítila. Cítila se vtahována do podivně rozfázovaného děje, který jako by byl zachycen na nekončícím celuloidovém kinofilmu. Zatím se jí dařilo děj vnímat jako soustředěný divák, sedící v měkce vypoštěřovaném křesle, v příjemně pryskyřici lesa navoněném sále obřího Kina. Už bylo jasné, že děj se bude dotýkat životních událostí „Ženy do nejhorší sloty". Jen jedině, co ještě jako by na pozadí Vstupu stačila vnímat, bylo to, že při pohledu do Zrcadlení řeky neviděla sebe. Neviděla svůj hmotný tvar těla a vlastně jí to nikterak nevadilo neudivilo. Vnímala jen nádherný, trochu rozvlněný akvarel kouzelné krajiny s korunami stromů v hlubině kořenicemi, vnímala rozmytý ultramarín nebe, na němž ptáci peříčky hladili oblohu.

Měla poslední naléhavý pocit. Zdálo se jí, jako by se stávala sama stromem, zrcadlícím se na hladině, jako by byla zároveň však i Řekou, jejím plynutím, rybkou v ní i plující lístkem na její hladině. Náhle byla jejím kolébáním i klidným bublavým ševlením, jejími útěšnými, ale naléhavými zvuky.

Byla její nezkrotitelnou Silou...

V ženině citlivě vyladěném, jaksi „Novém sluchu" se náhle známě rozezněly verše. Vzdouvaly se v slovy napěněných vlnách, lísaly se k písčným břehům její mysli a hučely divokými přejemi, tísněny v jakýchsi úzkých a skalnatých průvrách její na maximum rozšířené paměti...

Hle, jakýsi známý mužský „Hlas" deklamuje podivnou báseň:

*... jdeš a našlapuješ tiše
aby neprocitla stonásobná vina
která dřímá pod pokožkou Duše
jako v poli nastražená mina...?*

*Roky veršovaná Omlouvání píšeš
v jícnu řeku zkysaného vína
však Velký Sudí nechce slyšet...
Vždyť rozhodla jsi o nežítí syna*

*Zbytečné je Tvoje psaní
a snad jen dokonalým Litováním
vyruší se lidská vina
aby po létech ses s láskou směla
dotknouti se z Tebe nevzešlého těla
Svého... z jiné matky zrozeného... syna...*

Na plátně jakéhosi vibrujícího proužku filmu se skoro současně se zněním té podivné básně objevuje mladinká krásná žena. Je vysoká a urostlá a stavbou těla připomíná spíš pěkného chlapce. Má široká ramena, útlé boky a dlouhé, dokonale tvarované nohy. Její obličej však je nevýslovně smutný a znejistěle nervózní. Z nezvykle modrých očí bez přestání tečou slzy. Zvláštní. Běhmo těch očí je zářivě namodralé a podobá se perleti mořských lastur.

Žena-Pozorovatel vnímá s překvapením nezvyklý kontrast těchto podivně šikmo v tváři mladé ženy položených očí. Egyptských očí. Vnější koutky těch očí směřují k spánkům tváře.

Tyto její modré oči tvoří zajímavý kontrast s jako noc temnými dlouhými vlasy této ženy.

Modrooká žena je těhotná. Již tři měsíce zraje plod jejího milování v její děloze. Vlastně od svých sedmnácti let, kdy se setkala s Oplodnitelem, je stále, jen s malými chvílemi oddechu, těhotná. Podivným mechanismem smí žena-Pozorovatel vnímat a cítit veškerou trýzeň i bol Modrooké nad tím, že nebude smět toto své, už hluboce milované dítě donosit. Všechno je proti ní, jako by se samo peklo proti ní spiklo.

Uzavřena v tomto d'ábelském víru neví si ve své nezkoušenosti rady. Naslouchá matce. Ta plánuje bezživotí jejího dítěte. Modrooká stále ještě bojuje.

Bojuje s matkou, s pocity děsu, že nedokáže své hnízdo uživit v nejisté době rudých vládců i s imaginární hrozbou jakéhosi „Opičího“, život jejích dětí ohrožujícího Rhesus faktoru ve své krvi. Krev Oplodnitele a její jsou prý v nevýhodné konfiguraci k plození. Tak zní verdikt lékařů té doby. Doby temna totality přetěžkého dvacátého století. Doby Obětovaných.

Modrooká však nejvíce bojuje i s nevýslovnou touhou ponechat v sobě maličké nové stvoření, nechat jej v klidu a bezpečí jeho nového příbytku, nacházejícího se v jejích hlubinách, dozrát v lidskou bytost. Instinktivně ví, že bude následovat trest za zabití. Za předčasné ukončení čísi započaté cesty, o které rozhodla moudrá Síla Nejvyšší.

Ví, že ona není tím, kdo sesílá na svět nové lidské bytosti.

Ví, že se nelze do výsostných tvůrčích záměrů Vesmírného Architekta plést.

Ukázka z druhé povídky:

„KAUZA POZEMŠŤANKA“

Mnoho desítek let uplynulo od chvíle, kdy Adam Kadmont našel v ulici Povodně mechově zelenou Knihu neznámé ženy. Muž zestárl a vidina Smrti se přiblížila. Věděl s jistotou po svém dlouholetém bádání a přepočlivém studiu ženiných zápisků, že záznamy v tomto Povodni promáčeném sešitě Neznámé byly datovány letopočty náležejícími konci dvacátého století.

Později, mnohem později, až ve stoletím jednadvacátém, hlouběji už v tisíciletí třetím, se dostal zestárlému Adamovi do rukou, kýmsi prozřetelným řízenou NE-náhodou, neuvěřitelný dar. Byly mu do rukou vloženy „Deníky“ této podivné ženy. Celá jedna desítka jich byla. Byly to záznamy, které si psala od svých útlých dívčích let až do své smrti. Byl to její výsostný „Pocit Světa“ a Adam tak ke svému údivu našel i tuto podivnou báseň:

*Jsem z kamene, můj milý...
a jen na kratičkou chvíli mohu žít
Jen na okamžik bylo povoleno Setkání
Mé rty však déle věznit nedokáží
slova staleté mé touhy... lásky vyznání
Tak obejmi mne poprvé a naposledy
Líbej s neskonalou něhou na ústa
Ach... jak v Himalájích sníh jsi náhle bledý
a růže z krve v kamennou mou sochu zarůstá...*

Adam Kadmont i ve svém vysokém stáří rád vzpomínal, jak tehdy, poprvé, četl autentický zápis neznámé ženy. Četl jej po mnoho nocí. Vnímал celou svou osvětlenou duší jednotlivá zastavení na Duchovní cestě té, co psala tak, jako kdyby to byla jeho vlastní cesta. Zcela se dokázal ztotožnit s jejími radostmi, s její trýzní i nejistotou, s jejím pochybováním a úporným stravujícím strachem, ale i s velkou a mučivou touhou a vášní, která ji po léta stravovala, aby později, v čase jí přiděleném, byla transformována v bytostné zóně Pohlavní síly. Aby se směla proměnit, aby směla vytrysknout z její duše jako ponorný Pramen Tvorby. Ano, ta velká a horoucí vášně a touha se proměnila v ženiny verše, dokonale sebeodhalující a vrcholně odvážné, vzdorující jakémukoli strachu z odsouzení Nezralých a Malých. Ba právě naopak. Adam Kadmont bytostně procítil, že právě k těmto lidem, k nezralým, trpícím, nejistým, i zlým z nevědomosti, z nevědomění si celé té vrcholně vypracované koncepce Stvoření, je napřažena štědrě obdarovávající ruka té tvořící ženy. Jim patří popis mystérií, kterými na své cestě procházela a prošla. O ně jí šlo, jim patřila její pomoc. To ona i jeho samého naplnila po okraj a jako by v něžném a laskavém gestu pozorně, po mnoho dní a nocí, hnětla světelnou hmotu jeho duše.

Podivuhodnou alchymií měnila olovo ve zlato. Cítil, že právě ona, s pečlivostí výsostného chirurga, vyjmula kdysi dávno z jeho zavřeného tvaru široká nosná křídla a vlastním dechem je vysušila. Rozprostřela ty jeho staronové a vždy v sobě vnímané perutě k blaženému letu.

Ano, byl prostoupen do poslední molekuly své dřeně neznámou ženou-básníkem. Naplnila jeho éterické substance jako zlatý prach a on sám byl konečně a navždy sebezaostřen a zpevněn do tvaru „Zářícího Zrna“, které má v sobě skryto tajemství nekonečných Zrodů. Stále se vracel k jejím slovům.

Vždyť byla psána pro něho... Četl:

*Až budu sto let hnít v hrobě
teprve potom dostaneš ode mne VZKAZ
který dnes v deštivé noci píše Tobě
a rozdíl jazyků nezmate nás...*

*Až ze mne zbudou na Zemi
zase jen staré plytké kosti
propluji Časem i Prostorem zjasněným
a Vědomím stanu u Tebe v Budoucnosti...*

*Pro Tebe tisíc let verše jsem psávala
za Tebou jak delfin na vlnách Temnoty spěchala
Proč jsme se tolikrát minuli v Zeměčase?
Pero jsem v lučavce Smutků tisíckrát kalila
Samotu bezednou v plamenech touhy pálila
Proč jsme se společně nesměli klanět Kráse...?*

Ach můj pane, snad jsou verše ústy Bohů dotýkané, snad jsou jen dětinské múzy krásný chrám. Usměj se... já sotva dýchám, milý pane, vždyť dnes do dlaní Ti ten chrám poskládám...

Odhodil v těch dnech, týdnech a rocích Velkého čtení, za pomoci jejích slov, spalitelnou masku, kterou nosil v čase svého mládí a nezralé dospělosti a konečně přistoupil sám k sobě v celé své nahotě. Nebylo už co skrývat.

Žasnul nad svou čistou a dokonale uzpůsobitelnou formou. S úlevou, konečně... nechával v sobě vzejít „Základní Božství“ a cítil, že jen ono má moc učinit ho nesmrtelným. Adam se stal zaníceným a pozorným alchymistou vlastních vysokých duchovních sil. Zhotovil nepomíjející Zlato mudrců a zničitelné transmutoval v nezničitelné. Našel za pomoci jiné, dokořán otevřené Duše a jejího nezištného daru slov sám sebe. Našel čistý Kámen Mudrců ve velkém díle své Duše, v díle proměny a tolik nutné očisty, která je možná a uskutečnitelná výhradně v nádhery plném živném substrátu, v materii hmotného Bytí, na živoucí planetě s magickým jménem... Země. Podivuhodný fenomén Čas, rozmělněný v prostoru světa tlukotem Adamova srdce do vteřin, postoupil směrem k budoucnosti. Jednoho dne Adam Kadmont dočetl i dopsal poslední větu ženiných deníkových záznamů, záznamu jejího výsostného „Pocitu Světa“, dočetl i opsal poslední báseň. Cítil velkou a nezměnitelnou lásku k neznámé ženě. Věděl, že našel to, co hledal, že právě v tomto jeho posledním životě se ona stala jeho doplňující půlí, jeho „Ženou“ v nejhlubším slova smyslu, a že už nikdy nebude žádnou lidskou ženu více milovat. Cítil, že tuto bytost jaksi odedávna zná, že býval s ní v úzkém milostiplném spojení v mnoha svých životech. Vnímál, svou touhu být s ní navždy. Byla přece tak skutečná! Byla jeho naplněním.

Ano, směl a uměl se jí dotýkat ve své vznícené Představivosti po dlouhá desetiletí svého současného Bytí stejně tak, jako kdyby ležela v jeho náručí živá, krásná a hebounká. Adam celou svou Duší toužil nikdy... po věky... nerozetnout toto znovunalezené výsostné spojení. Náhle se cítil celistvým. Byl bez touhy a bez přání, protože právě vše, co potřeboval, vlastnil.

Do posledního procítil vše, co bylo v Povodní promočeném zeleném sešitě i v jejích deseti denících zaznamenáno. Věděl, že nic se na tomto, a asi i v jiných světech, neztratí. Tak se ani jeho zásluhou, a ještě více podivuhodnou Ne-náhodou, osudovým řízením, neztratil záznam jednoho jedinečného, výsostného ženského Bytí... Bytí ženy-Básníka, podivuhodného vtělení, žijícího na rozhraní dvou tisíciletí. Žijícího pro ty druhé, kteří jednou přijmou dar jejího Slova. Tento záznam, jakýmsi skvěle naprogramovaným řízením, bude jím... Adamem Kadmontem, zachován pro nové příští Pozemšťany.

Náhle krásný muž, láskou vrcholně obdarovaný Adam, uslyšel ve svých hlubinách slova hlubokého mužného hlasu, který jaksi rezonoval i s jeho slovy... Ta prostá slova zněla...:

„Necht’ se tak stane...”

BO.-žena

Česká spisovatelka a básnířka
Alena Klímová-Brejchová

Uměleckým jménem (BO.-žena) se narodila 28. 1. 1941 v Praze. Vystudovala odbornou školu se zaměřením na chemii a biochemii. Dlouhá léta pracovala v chemických a mikrobiologických laboratořích v ČSAV v Krči, kde také vystavovala své kresby a malby v období, kdy malířská tvorba byla jejím velkým zájmem.

Za poslední dvacetiletí vydala několik básnických sbírek a knih prózy, do které odvázně a nezvykle vetkává své básně, psané volným i vázaným veršem.

Ve svých textech vyjadřuje jakýsi osobní „Pocit Světa“ a pomáhá čtenářům definovat si, procítěním jejích veršů a textů, své vlastní otázky a nalézat na ně odpovědi.

Ilustruje si své knihy vlastními kresbami a kolážemi. Její básně jsou projevem ženské lyriky třetího tisíciletí. S autorkou se lze setkat i na webových stránkách s názvem

www.bozena.majestat.cz.

Alena Klímová – Brejchová
DÍVKA S PAMPELIŠKOVÝM VĚNEČKEM

OKÉNKO POEZIE LUMÍRA STEHLÍKA

BEZNADĚJNÁ

hluboká noc lehla si na krajinu
jako černé plátno co krásu má schovati
naděje v jitro motýlí-snad zítra nezahynu
na babočcích křídlech ti budu mávati

vrátím se ještě? Sednu před tvůj práh?
Toužím i po chvíli-radostné bude srdce mé dosti
však i povzdech a smutek-znít bude tisíckrát ach
pár očí mužských mě-donutí-zatnout své pěsti

V PAVUČINÁCH

lapen v tom příběhu času
který skýtal tolik možností
neudržel jsem v dlaních ni tu nejmenší krásu
neunesl jsem tornu byt' malých radostí

můj příběh pomalu ztrácí dech
topím se v bolestech co jsem si dal
ještě chvíli prosím dívat mě se nech
na zteč poslední nožík klukovský
mi osud záludně dal

ODKVETLÉ TRUMPETY

v útrobách toho zardělého dne
dne kdy klíčilo semínko lásky
se vichřice štěstěna prohnala kolem

ze semínka lásky se rostlina rozmohla
rostlina co květy jak andělské trumpety měla

čas i život svým tempem kupředu jde
trumpety dávno už neznějí božsky
jsem daleko a kdo ví co dnes kvete za tvým domem

Lumír Stehlík

NOVÉ KNIHY

„ZÁZRAK HYPNOTERAPIE“

Kniha připomíná příběhy českých hrdinek

Vážení přátelé dobré literatury!

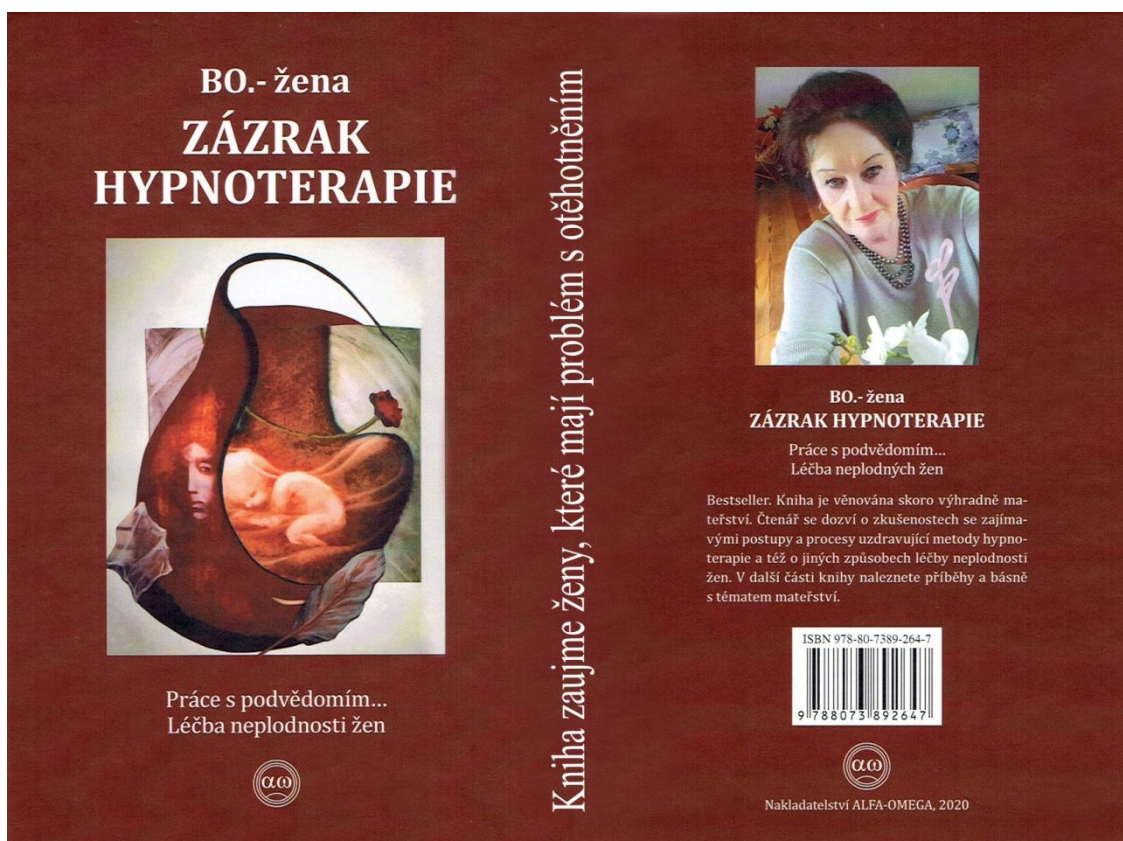
Koncem minulého roku vyšla v nakladatelství ALFA-OMEGA v Dobřejovicích, v edici PhDr. Věry Martínkové, CSc., kniha, která zajímavým způsobem odhaluje možnosti uzdravení z nemocí, a to nejen psychických, **ale i obnovení schopnosti otěhotnění dlouhodobě neplodných žen.** To vše za pomoci **léčebné hypnózy.** Tento zázrakům podobný léčivý proces je veden zkušenou lékařkou, léčitelkou a hypnotherapeutkou, už mnoho let. Nádherným výsledkem pak smí být nové dítě či uzdravení...

Kniha paní spisovatelky, psaná formou rozpravy, je založena na popisu konkrétních léčebných kauz a je doplněna několika povídkami, filozofickými články a úvahami a v poslední části spisovatelčinými básněmi, týkajícími se mateřství. Je doplněna barevnými reprodukcemi obrazů významné české malířky Bedřišky Znojenské...Široké literární rozpětí je neobvyklé. Je možné objednat si knihu v nakladatelství ALFA- OMEGA i u dobrých knihkupců po obnovení jejich prodeje.

Informace i na stránkách autorčiných: Bozena.majestat.cz

Wikipedie: Alena Klímová

T.L

„A NEŠLAP DO LOUŽÍ“

Nová kniha spisovatele Vladimíra Stibora

Na samém počátku roku 2021 vyšla v broumovském nakladatelství paní Věry Kopecké nová kniha. Je útlým dílem spisovatele, básníka a editora dnes už třinácti almanachů české poezie, Vladimíra Stibora.

Tento tvůrce s neutuchající invencí je na stránkách této knihy především vyprávěčem a to zdatným. Magií svého vyprávění i laskavým stylem bez jakýchkoli vulgárností dokáže se sedliny času opět vyjmout a se sochařskou erudicí formovat různé osobnosti, které se dotkly jeho životní cesty. Jsou to jeho přátelé, **za které je vděčný, že je po nějaký čas měl**, je to jeho zemřelý táta Štěpán, babička i jeho ženy, které ho opouštějí...

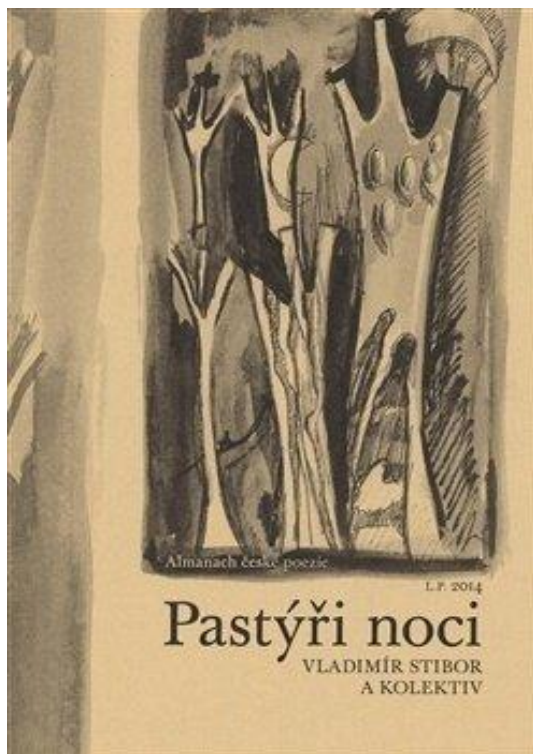
Každý jednotlivý krátký příběh v této jeho knize je s talentem a erudicí literáta zvládnut svěže a s velkou zajímavostí pro čtenáře. Je psán básníkem a tudíž s příjemnou dávkou poezie. Je zvládnut i po stránce stylistické, což vše je základem pro spisovatelovu práci s mateřským jazykem v celé jeho šíři, vrstvách, variantách, v celém jeho bohatství.

„Stačilo totiž projít zlatem polních cest, nabrat hrst tekutého stříbra z jitřních studní... Stačilo zaposlouchat se... a všude se blýskla tajná znamení Života“...

Co dodat? Každému spisujícímu tvůrci je dokonale známo, že právě jeho život a osobní zkušenosti jsou jakousi kouzelnou platformou, výživným substrátem pro jeho literární zápis. Také mnoho z nich bezpečně ví, jakou léčivou substancí může být napsání básně či potažmu... i jakéhosi deníkového záznamu. Ostatně i sám Marcus Aurelius, římský císař (161-180 n.l.) si psal své „Hovory k sobě“ a zřejmě mu pomáhaly v definování si odpovědí na mnoho otázek. Je evidentní, že člověk si nejlépe poklábosí sám se sebou a na základě takového pohovoru smí následně dojít i k rozpuštění vrostlých traumat, stresů, závislostí a k ustavení potřebné duchovní harmonie... To samé však smí prožít i vnímavý a empatický čtenář díla, ve kterém jsou tyto artefakty duchovní léčby patrné a uchopitelné. Vždyť i malíři rádi malují své autoportréty. Takovýto model má totiž nekonečnou stabilitu a trpělivost při sezení.

Kniha V. Stibora, s otcovsky radícím názvem „*A nešlap do louží*“... je naplněna drobnými svěžími příběhy, které však ve své ucelenosti a hloubce nesou závažná poselství. Jednotlivé celky se podobají tvorbě impresionistů a též barevným sklíčkům zajímavých vitráží chagallovského typu. Ty pak spisovatel s nejvyšší pozorností a láskou zasazuje do těžkých olůvek svých osobních trýzní proher, zklamání ze zrady blízkých, ze svého osamění, ale i do nezanikající touhy po lásce a nalezení chybějící půle, kterou všichni zde hledáme. V této knize se však Vladimír Stibor odváží dotýkat i významných událostí, které nastaly v naší republice v posledních třiceti letech. Srdnatě kráčí po tenkém ledu, který ve svém zlomu může znamenat i nepochopení z řad některých čtenářů. Lze tedy jen popřát zájemcům o tuto novou knihu ten správný empatický Vhled, tak trochu naše duše léčící a panu spisovateli ještě mnoho takovýchto záznamů a neutuchající tvůrčí invenci a inspiraci...

Alena Klímová Břejchová

Almanach české poezie - **PASTÝŘI NOCI:**
Vladimír Stibor a kolektiv

s mateřským jazykem v celé jeho šíři, vrstvách, variantách, v celém jeho bohatství.

VZPOMÍNKA NA MILANA FRIEDLA

Ku dni 13.března 2021 se váže 90.výročí narození recitátora, znalce umění, pedagoga a organizátora Milana Friedla. Jeho záliby a činnosti snad nejlépe vystihl Miroslav Kudrna v dedikaci doprovázející drobnou bibliofilii Čtyřverší Omara hvězdáře, vydanou Lyrou Pragensis k 75.výročí Friedlova narození v roce 2006.

Knížku doprovází grafický portrét perského astronoma a matematika z 11.století Omara Chajjáma od Petra Melana.. Kudrna připisuje oslavenci knížku staroperských veršů takto (zde zkráceno):

Milanu Friedlovi,

*nadšenému šířiteli posvátných knih proroků,
pokornému rétoru uměleckého přednesu,
příteli loutek, které opatřil lidskou řečí,
příteli studentů, které přiměl k proměně přednesu,
uvážlivému porotci zástupů mladistvých na festivalech básnictví,
neoblomnému napravovateli nevábného stavu českého jazyka,
neúnavnému osvojiteli libozvučného akordu krásného písemnictví
s hudbou na pódiu Lyry Pragensis,
neotřesitelnému řešiteli duchovních věcí,
jenž kladl otázky navozující oddanost Vesmíru a Zemi,
ale odpovědi nechal na rozjímateli.*

MILAN FRIEDL
*13.3. 1931 - † 2.10.2009

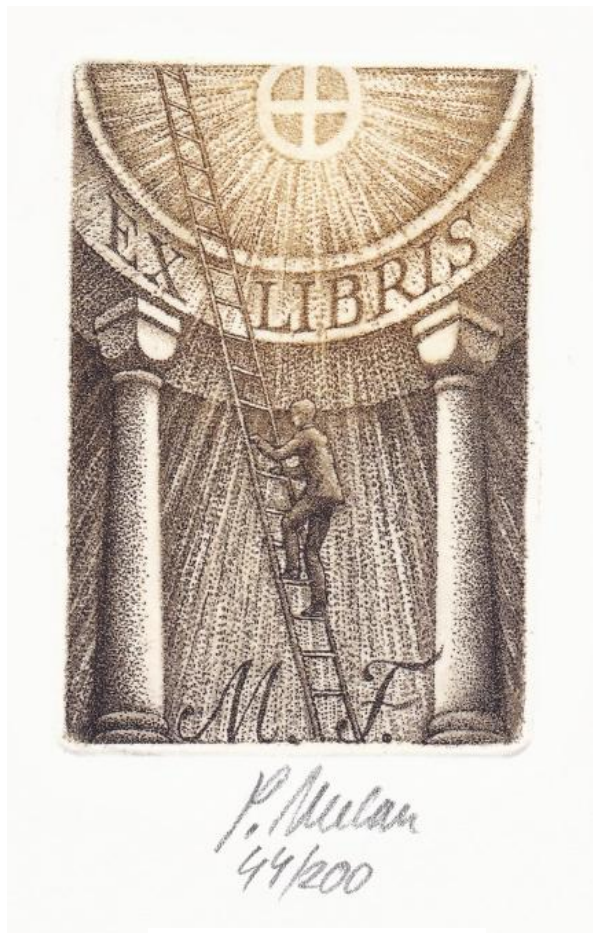
Tato dedikace bezesporu charakterizuje Friedla jako renesančního člověka s všestrannými zájmy.

Knížečka je zajímavá nejen svým obsahem, ale i typografickým provedením. Jednotlivá čtyřverší jsou opakovaně oddělena drobným symbolem nazývaným **sluneční kříž**.

Je to jeden z nejstarších grafických symbolů v historii lidstva od pravěku přes starověk, středověk až po současnost. Sluneční kříž symbolizoval slunce, v návaznosti slunečního boha, panovníka prvního po bohu, v obecném smyslu energii, sílu, moc, vůdčího ducha v úctě a vážnosti. Členění slunečního kruhu symbolizovalo čtyři důležité sluneční fáze roku, dvě rovnodennosti a dva slunovraty. Je zajímavé, že symbol převzalo i křesťanství. V raně křesťanských a středověkých kostelích lze nalézt v interiérech na omítkách sluneční kříže na 12 místech odpovídajících místu svěcení. Sluneční kříž byl také přenesen do svatozáře Krista, zatímco svatozáře světců tento symbol nemají. Symbol má patrně reálný základ v halovém jevu zvaném *parhelium*, ke kterému dochází při lomu slunečního světla ve vysokých vrstvách atmosféry na drobných částicích ledu ve tvaru destiček. Bibliofilie *Čtyřverší Omara hvězdáře* je vyzdobena zlaceným slunečním křížem také na první straně vazby, tentokrát je obklopen aurou paprsků. Snad je symbolem síly a moudrosti vyzařujícím energii do svého okolí. V souvislosti s Milanem Friedlem se toto uspořádání slunečního kříže objevuje několikrát.

SLUNEČNÍ KŘÍŽ NA VAZBÁCH
CITOVANÝCH BIBLIOFILÍ

Petr Melan,
EX LIBRIS M.F.,
KT, 49x35 mm, 2006

Již k 60.výročí narození byla vydána obdobná drobná bibliofilie *Tak pravil Zarathuštra* vyzdobená grafikou Jiřího Anderle, s vybraným textem staroperského filosofa a zakladatele zoroastrismu.

Také tato knížka má na 1.straně vazby zářící zlatý sluneční kříž s auroou. Obdobný symbol provedený kombinovanou technikou se vyskytuje na **exlibris M.F. (Milana Friedla) z dílny Petra Melana** z roku 2006, na exlibris MF (opět Milana Friedla) od Karla Demela z roku 1997 a na velmi obdobném exlibris od téhož autora a z téhož roku pro Ivanu T. (Ivana Tetourová), která v té době byla ředitelkou Lyry Pragensis. Sluneční kříž vyzařující v paprscích svou energii je bezpochyby symbolem neutuchající energie a všestrannosti Milana Friedla, možná i symbolem jeho vztahu k svobodným zednářům.

Vzpomínku uzavírám jedním ze čtyřverší Omara Chajjáma:

*Až po mé smrti budete zas spolu,
mí drazí, všichni zasedněte ke stolu,*

*zpívejte v záři živlového slunce
a vzdejte poctu mému vznešenému symbolu.*

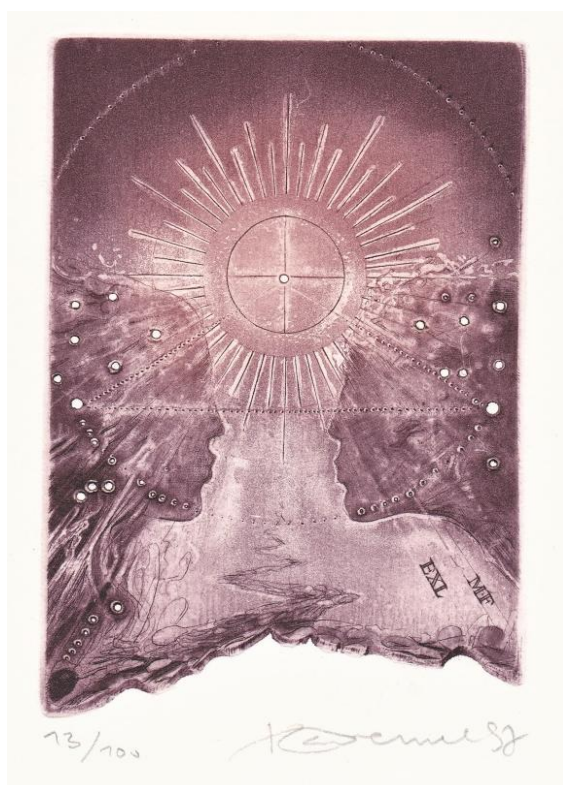
Parhelium (zdroj: wikimedia.commons)

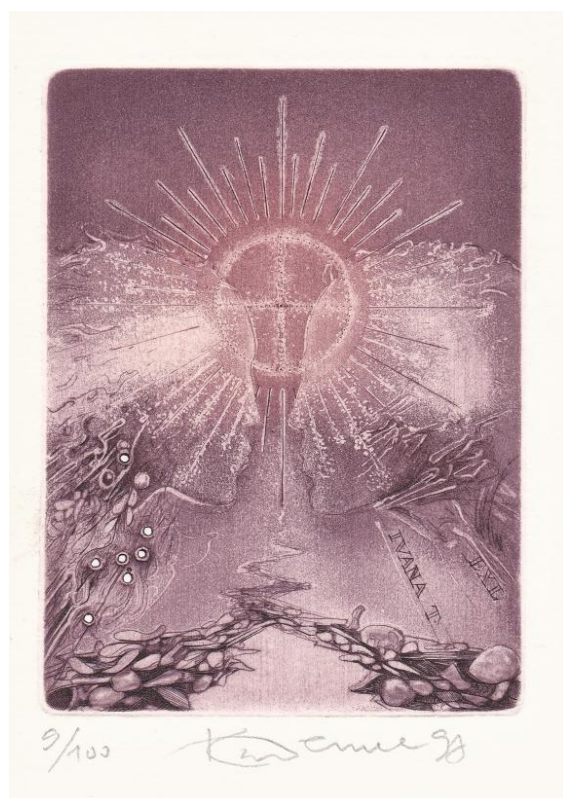
Konsekrační kříž, johanitská komenda v Českém Dubu
(zdroj: Turistické listy)

PORTÁL V CHARLIEU S TRŮNÍCÍM KRISTEM (zdroj:Wikipedia)

Karel Demel, **EXL MF**,
KT, 82x58 mm, 1997

Karel Demel: **EXL IVANA T.**,
KT, 73x55 mm, 1997

Jana Parížková

AÑA GEISLEROVÁ

Hlavní postava v roli Boženy

OSOBNOSTI **BOŽENA NĚMCOVÁ**

Novodobý film (seriál) **BOŽENA**, prezentující filmový přepis životopisu Boženy Němcové pohledem dnešních scénářů, dává nahlédnout do tvůrčího nitra této osobnosti. Dílo, které po sobě zanechala, by se tak mělo stát pro dnešní žijící generace lépe srozumitelnější a zobrazující mj. i čas, dobu a motivaci kdy vzniklo. V podstatě jde o náhled do životopisu českého ženského literárního genia 19.stol., pohledem chápání a vnímání současného „moderního“ člověka, žijícího ve století jedenadvacátém. Toto úsilí o kvalitnější a modernější „zviditelnění“ literárních zásluh Boženy Němcové do české kulturní

pokladnice je jistě bohuľibým úmyslem a činem tří žen - režisérky Lenky Wimmerové a autorek scénáře Martiny Komárkové a Hany Włodarczykové. V neposlední řadě (nebo v první?) hlavní postavy v podání současné hvězdy stříbrného plátna Aňi Geislerové. Film by měl být také motivující, inspirující i vzdělávací a aktivizující k umělecké čili literární činnosti pro všechny věkové vrstvy naší mládeže. **Bohužel není tomu tak, neboť**

LENKA WIMMEROVÁ

Režie filmového projektu Božena

nemálo nechutných scén a obrazů z celého byt' zajímavě zkomponovaného a zfilmovaného scénáře, by kameru ani nemělo vidět, ne tak dětské oči! A když ne dětem, studentům a vůbec naší mládeži, pak komu jinému ? Kladu

si otázku, komu je tedy ten film určen? Moje maminka, také literárně nadaná, psala celý život a samozřejmě i „do šuplíku“. Perem namáčeným do kalamáře s inkoustem! Bylo o čem. Svůj život od zrození až přes všechny útrapy obou válek sepsala do jedné ze svých několika knih s názvem V ZRCADLE JEDNOHO STOLETÍ. Obětavě sepisovala své vzpomínky a samozřejmě je komponovala i s názory na bouřlivý sociální, hospodářský i politický vývoj v naší zemi. **Dílo a život Boženy Němcové jí bylo celoživotním tvůrčím nábojem, vzorem, stejně jako dalším talentovaným ženám – které propadly kouzlu literárního světa a touze shrnout své sny, přání a vzpomínky do psaného svědectví.** Ne, nebudu psát o své mamince a o tom, jak zoufale usilovala o vydání svých prvních próz a básní. Byl to nerovný boj totality uzurpující si svůj

pohled na vývoj společnosti s obyčejným prostým člověkem, jehož pohled na skutečnou realitu života není žádán a musí být za každou cenu udušen, zašlápnut – umlčen. **Ne nepodobný časům Boženy Němcové.** Vzpomínám si velmi dobře

na to, jak moje paní třídní učitelka si mě jako malého školáčka nejdoudu zavolala do kabinetu a tam mně přišívala ke kabátu či košili knoflíky. V životě nikdy bych mamince toto skryté rodinné i manželské faux pas nevyčítal!!!, ať už s ním bylo spojeno cokoli - lze si domyslet, vymyslet.... Hanbou bych se propadl a nepřál bych si v takovém případě – ani narodit se. **Velké a hodnotné dílo přijde na svět jen tehdy, když se mu mnohé musí obětovat a prominout!!!** I za cenu utržených a nepřítitých knoflíků a hledání pochopení jinde, než pod vlastní střechou. A více si netroufám a nedovolím domýšlet a psát o tom. Maminku miluji a všechno úsilí odhalit i negativní stránky a dopady každého vrozeného talentu vůbec – jsou jen pouhým **sebeponyšováním, závistí i nenávistí a arogancí ke všem hodnotám.** **Hluboce pohrdám takovými snahami,** přesto ale doufám, že spolutvůrci tohoto filmu měli čistý úmysl. **Leč nepodařil se.** Autorky filmu BOŽENA mají se ještě čemu učit!

Oldřich Páleníček

Čtvrtého února 1820 se narodila největší česká spisovatelka devatenáctého století - Božena Němcová. Objevují se také úvahy, zda Božena Němcová nebyla dcerou mladší sestry kněžny Zaháňské a znalci se přou o to, zda jejím skutečným rokem narození byl rok 1816 nebo 1817. Každý určitě zná její nejslavnější knihu *BABIČKA*. Příběh o Barunce, Viktorce a malebném venkově na Starém bělidle. Není to ale zdaleka jediné, co spisovatelka ve svém životě napsala. **Božena Němcová žila pouhých čtyřicet jedna let.** Za tu dobu napsala romány, pohádky, venkovské povídky, básně... Na motivy jejich pohádek vzniklo několik desítek oblíbených filmových a televizních adaptací.

MARTINA KOMÁRKOVÁ
Autorka scénáře

Mezi nejznámější patří **Tři oříšky pro popelku**, **Princ Bajaja** nebo **Anděl Páně**. Spisovatelčin život se ale nenesl v poklidné tvůrčí náladě. V sedmnácti letech se provdala za Josefa Němce, který byl dvakrát tak starší než ona. Manželství s ním neměla šťastné, snad pro velký věkový rozdíl, snad pro naprosto rozdílné povahy obou manželů. Měli spolu tři syny a dceru. Talentovaná žena s bystrým kouzlem osobnosti prudkého manžela zastiňovala. Její vstup do literatury ovlivnily styky s českými vlasteneckými kruhy za pobytu v Praze počátkem čtyřicátých let. Jejím prvním zveřejněným příspěvkem v časopise **Květy** byla vlastenecká báseň **ŽENÁM ČESKÝM**. Pobyt v různých krajích Čech, zejména na Chodsku, byl zdrojem pro sepsání Národních báchorek a pověstí, pobyt na Slovensku pro vydání Slovenských pohádek a pověstí... Ze svých pobytů na venkově čerpala Němcová i náměty pro cestopisné a národopisné obrázky a později pro své povídky a novely. Přátelila se například s **Františkem Palackým** nebo **Karlem Havlíčkem Borovským**...

Své komplikované manželství spisovatelka netajila. Příkladem může být dopis z roku 1861 adresovaný pokrokovému mecenáši **Vojtěchu Náprstkovi**.

Citace:

„....Když jsem z Prahy odjela, byla jsem odhodlána, nikdy víc k mému muži že se nevrátím. Neboť jsem ten poslední měsíc od něho tolik zakusila, a nejen já, ale i děti, že to nebylo už k snešení,“.

HANA WŁODARCZYKOVÁ
Autorka scénáře

Navzdory neklidnému životu nepřestávala tvořit. Její neznámější román **BABIČKA** vznikl v Praze po náhlé smrti syna Hynka, kterému bylo pouze patnáct let.

Božena Němcová nejen psala, ale i ráda poslouchala, co se povídá mezi lidmi. Podle lidových vyprávění napsala svazek **Národních báchorek a pověstí**. Jednou z nich je třeba **Princezna se zlatou hvězdou**, kterou na konci padesátých let minulého století zfilmoval režisér **Martin Frič**.

V životě Boženy Němcové však na rozdíl od jejích pohádek a povídek šťastné zakončení chybí. Koncem padesátých let se rozpory mezi ní a manželem natolik vyostřily, že od něho s dětmi odešla. V r. 1861 odjela do Litomyšle, aby u nakladatele Augusty dohlížela na vydávání svých spisů. Její zdravotní stav se však natolik zhoršil, že nebyla schopna pokračovat v práci a těžce nemocná se ocitla zcela bez prostředků.

Před Vánocemi jí manžel na upozornění přátel odvezl zpět do Prahy, kde 21. ledna 1862 zemřela. Jejího pohřbu se tehdy zúčastnily tisíce lidí. Loňské dvousté výročí narození jedné z našich nejvýznamnějších ženských osobností připomínají již proběhlé i ještě stále probíhající a dodatečně naplánované výstavy, vědecké konference, ale také speciální stříbrná pamětní mince a pětisetkorunová bankovka České národní banky.

Hold špičkového českého grafika Oldřicha Kulhánka, České národní banky a českého národa Boženě Němcové na české bankovce.

Oldřich Páleníček

Zdroj: i – stránky, wikipedia

VÝSTAVY – KONCERTY

!! – ČTĚTE – ČTĚTE - !!

CHADIMOVU FOTOREVUI

- Zpravodaj o českých výtvarnících
 - POZVÁNKY na VÝSTAVY
- a další zajímavosti v roce 2020 - 2021

Galerie G-Ž, Chadimova Fotorevue - výstava BALÍČEK.html

Vydávám již po mnoho let časopis **Chadimova fotorevue**, který je o výtvarnících a pro zájemce o výtvarné umění. Nazývám to procházkou uměleckým lesem, při které se občas zastavíme u kmene, kmínku nebo plaňky. Většinou jsou to reportáže z vernisáží výstav, ale i medailonky již známých výtvarníků. Dozvíte se zde o připravovaných výstavách a můžete si i prohlédnout dosud vydaná čísla dle jednotlivých ročníků.

393. Ohlednutí za Fotoklubem v Kralupech n.Vlt. - fotografie

Přístupová adresa, otevřete si ji v GOOGLE - aktuální informace : <http://www.fotorevue.org>

Telefon: +420 775 495 95

GALERIE SELAVÍ ŠUMICE — č.p.110

je pro skupinovou veřejnost dočasně kvůli pandemii COVID 19 uzavřena,
přesto ale:

dne **1.dubna t.r.** otevíráme druhou výstavu - **KRAJINA BÍLÝCH KARPAT** - ve fotografiích Ing.Jana Hrdiny.

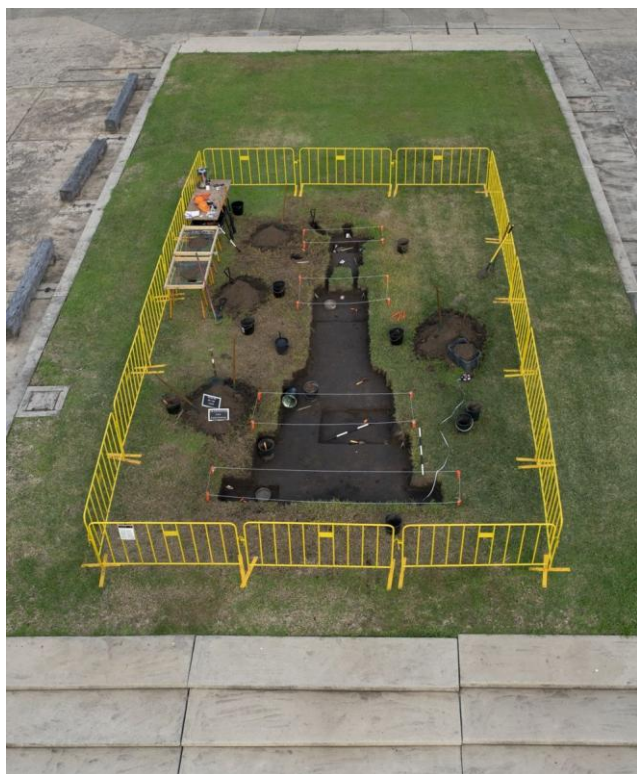
Těšíme se na Vaši individuální návštěvu. Výstava potrvá do 30.června 2021. **Ohlaste se předem na tel.723 920 492**

Děkujeme

VHLED DO NEJLEPŠÍHO současného VEŘEJNÉHO UMĚNÍ SVĚTA 2020 **v době COVIDU**

(zahraniční zpravodajství z oblasti kultury a umění – Irena Goldfinch)

Po celém světě došlo v roce 2020 k zavírání muzeí a galerií díky COVID-19, což na několik měsíců omezovalo a ještě stále omezuje přístup k umění. Hodnota a potřeba veřejného umění nikdy nebyla tak zřejmá. Na oslavu ohromující síly a smyslu veřejného umění vydala společnost UAP (územně analytické podklady-Design WEBHOUSE® & EvaBystr, web WEBHOUSE®), svůj výroční seznam nejlepšího veřejného umění roku 2020.

Nicholas Galanin, installation view of Shadow on the Land
STÍN NA ZEMI (pohled na instalaci)
- 2020, at the 22nd Biennale of Sydney (2020)

NICHOLAS GALANIN, Sydney – AUSTRÁLIE

Veřejná umělecká díla na ostrově Cockatoo, vytvořená pro 22. bienále v Sydney, byla pozoruhodnou výpovědí o domorodé zemi a mýtu o objevu. V Austrálii jsme se na začátku roku chystali protestovat a zpochybnit oficiální oslavy 250. výročí cesty kapitána Cooka do Austrálie a Pacifiku. Jeho proti-pomník byl vyvinut během téměř dvou let návštěvy Sydney, ochutnávky australského koloniálního kontextu a spojení s domorodými národy z celé Austrálie, včetně Pedra Wonaeamirriho na ostrovech Tiwi. Konečným návrhem bylo vykopat stín obří sochy kapitána Cooka, která dominuje Hyde Parku v centru Sydney. Stojí na domorodých územích Gadigalu a je označen obrovským sloganem „Objevíli jsme toto území“ a byl místem mnoha protestů a protinávrhů „Žádná hrdost na genocidu“. ***"Na ostrově Kakadu se výkopové práce zaměřily na vzhled archeologického naleziště, což je akce, která metaforicky odstranila nebo pohřbila památník."*** Práce byla zahájena počátkem března, před přípravou oficiálních Cookových oslav v Austrálii, a je zajímavé, že skutečně rezonovala i proti-památkovými akcemi, které následovaly hnutím Black

Lives Matter / Indigenous Lives Matter po celém světě a stržení soch majitelům otroků, které jasně spojovaly mezinárodní koloniální dědictví.

NÁSTĚNNÉ MALBY ve čtvrti Estacio, Rio de Janeiro, BRAZILIE

Collectives of artists NoGenta and ConTraConsciencia, Kolekce umělců NoGenta a ConTraConsciencia,

Tato nástěnná malba zobrazuje muže provádějícího dezinfekci a tvář prezidenta Jaira Bolsonara.

Práce byla vytvořena pomocí šablon a barev ve spreji a je kritická vůči prezidentovi, který bagatelizoval závažnost koronaviru a nazval jej „malou chřipkou“; v srpnu zabila více než 100 000 lidí v zemi a nakazila více než 3 miliony.

"Obraz této nástěnné malby zachytily zpravodajské agentury po celém světě, které zveřejnily BBC, The Guardian, Al Jazeera a další prodejny, a stal se tak uměleckým obrazem hrdiny, který představuje komplexní **nepořádek pandemie, kterou hraje politika stále extremističtějších či pravicovějších osobností.**" - vůdci, kteří aktivně propagují dezinformace a sami jsou jako virus. Po celém světě a často, stejně jako v komunitě Estácio, **těmito epidemiemi jsou postiženi lidé s malým bohatstvím nebo přístupem ke zdravotní péči.** "Celosvětový pohyb fotografií nástěnné malby pro mě naznačuje důležitost kolektivů umělců a aktivistů, kteří pracují v anonymitě, jako je kolektiv Sami Suohpanterror." Vytváří silné a afektivní snímky, které hovoří o naléhavých komplexních událostech pandemie, ničení životního prostředí a rasismu.

Nástěnná malba George Floyda, Minneapolis, USA

Letos jsme viděli, jak americké zdi používají umělci k připomenutí a dokumentaci významného okamžiku naší doby.

Malování obličeje George Floyda a jeho slova „Nemohu dýchat“ se stalo globálním aktem kritického formulování útlaku a rasismu. Používá se jako symbolický obraz po celém světě, komunity spojené s podstatou zprávy, která se zabývala nespravedlností a životem pod brutalitou

Nástěnná malba George Floyda se objevila na rohu ulice East 38th Street a Chicago Avenue 28. května 2020. Rychle se stala reprezentací smutku, který komunita utrpěla, a inspirací pro další občanské akce.

Instalace v poušti X AIUla SAUDSKÁ ARÁBIE

V lednu 2020 dorazilo do severní pouště Saúdské Arábie 14 umělců, kteří dohlíželi na instalaci svých uměleckých děl pro projekt s názvem Desert X AlUla. Umělci byli požádáni, aby odpověděli na místo a jeho obyvatele, přičemž si uvědomili, že všechna umělecká díla byla dočasná a po odstranění nesmí zanechat žádnou stopu v prostředí. Zkoumala se témata vesmíru a astronomie, nedostatku vody, beduínského dědictví, obchodu, kapitalismu a ropy. Projekt Desert X AlUla se nejen zaměřil na jedinečná prostředí v pouštích, ale také odhalil nové způsoby výroby umění, které zaujaly a aktivovaly místní komunitu. Práce v extrémních podmínkách a na odlehlém místě umožnila umělcům úspěšnou spolupráci a promyšlenou sadu uměleckých děl. “

TIJAY MOHAMMED, Sophia Dawson, and Patrice Payne,
BLACK (Tijay) LIVES (Sophia) MATTER (Patrice), New York

Jedná se o jednu z mnoha nástěnných maleb Black Lives Matter, které zasypaly ulice měst po celých Spojených státech od vraždy George Floyd a policií a mnoha dalšími před ním. Tato nástěnná malba 600 stop se nachází v blízkosti 1 Police Plaza, Úřadu pro přistěhovalectví a celní vymáhání cla USA, Federálního soudu USA, budovy Nejvyššího soudu v New Yorku, zadržovacího komplexu na Manhattanu a radnice - všech institucí, které můžou napravit systémový rasismus. Tři umělci, kteří toto dílo vytvořili, představují spektrum černošské komunity, které se liší v imigračním statusu, náboženském původu, třídě a sexuální orientaci.

Abigail DeVille, *Light of Freedom*, NEW YORK - USA

Světlo svobody reaguje na historii i současnost odkazem zpět na ukázkou ruky Sochy svobody s pochodní, která byla představena v Madison Square Park v letech 1876 až 1882. Pochodeň je tentokrát složena ze starého školního zvonu; volání po svobodě, modrý „plamen“ figurínových zbraní; modré plameny hoří nejžhavěji a nejjasněji. Tato sochařská kompozice je obklopena lešením, které symbolicky naznačuje, že po všech těch letech je svoboda stále nedokončeným dílem.

„Světlo svobody je doprovázeno výňatkem z projevu Fredericka Douglassa, „West India Emancipation“ z roku 1857.

IVANA FRANKE,
Resonance of the Unforeseen
Yokohama,
JAPONSKO

„Resonance nepředpovězeného” zcela pokrývá přední fasádu muzea umění v Jokohamě. Struktura ožívá při sebemenším vánku. Z dálky je to skoro, jako by pevná struktura budovy muzea zmizela - proměnila se v gigantické veřejné tajemství. Jak se blíží návštěvník, uchytí se neuvěřitelně jemný efekt moaré. Navíc se to vyřeší do perokresby ve vzduchu a poté do nádherného následného obrazu. „Práce Ivany Frankeové je ambiciózně veřejná, pokud jde o rozsah a přítomnost. Intimní hra, kterou hraje se světlem a čarami, se však téměř nevidí, což ji paradoxně dělá nezapomenutelnou.“

**Chila Kumari Singh Burman, Remembering
a brave new world, Londyn, UK**

CHILA KUMARI SINGH BURMAN,
VZPOMÍNKA NA ODVÁŽNÝ NOVÝ SVĚT,
Londýn, VELKÁ BRITÁNIE

Kombinace hinduistické mytologie, bollywoodských obrazů, koloniální historie a osobních vzpomínek, **vzpomínka na odvážný nový svět** je kolizí moci, identity, paměti a naděje. **Burman nabízí světlo ve tmě COVID a výzvu k zapamatování si našeho potenciálu. Burmanova praxe nadále vzbuzuje pozornost a podporu rovnosti a rozmanitosti. Práce, která využívá symbol Kali, hinduistické bohyně osvobození a moci, rozvrací britskou imperiální fasádu Tate.** Osvětlená božstva, tvary a slova spojuje Lakshmi Bai, Rani (královna) Jhansi - divoká ženská bojovnice v odporu Indie proti britské koloniální vládě v 19. století. Komise zadala zakázku u příležitosti Diwali, Festivalu světla." Je to oslava nových začátků, vítězství dobra nad zlem a světla nad temnotou. Toto dílo má hlubokou vážnost, ale přitažlivé je, že tato hloubka a gravitace jsou krásně zdobený a zdobený zábavnou, barevnou a hravou energií.

Kaldor Public Art Project 36: do it (Australia), Online exhibition

Poslední interakce iniciativy Hanse Ulricha Obrista, která začala v roce 1993, Kaldor *Public Art Project 36: do it* (Austrálie) pozvala publikum online, aby se řídilo pokyny umělců, architektů, hudebníků, choreografů a vytvořilo vlastní umělecká díla na doma nebo na veřejném prostranství.

Účastníci byli vyzváni, aby poté dokumentovali a sdíleli online (prostřednictvím Instagramu nebo e-mailu) formou „výzvy a odpovědi“ mezi kreativou a veřejností.

Pokyny k tomu dali někteří z předních myslitelů Austrálie.

Zařazení tohoto projektu do World Wide Web a jeho výstava prostřednictvím sociálních médií a dále jeho spoléhání se na účast veřejnosti bylo vzhledem k osobnosti tohoto roku obzvláště důležité. Bylo to povzbuzení v době obrovského globálního odnětí svobody (probíhajícího), zdůrazňující sílu a důležitost představitivosti prolomit okamžitá a naučená paradigmaty, kde se sní o světech mimo.

Pro čtenáře časopisu ZHOŘ-ART připravila

Drena Goldfinch

zahraniční zpravodajství pro kulturu a umění - Londýn

ČESKÁ GRAFIKA

Stručný vývoj české grafiky od nejstarších dob až po dnešek

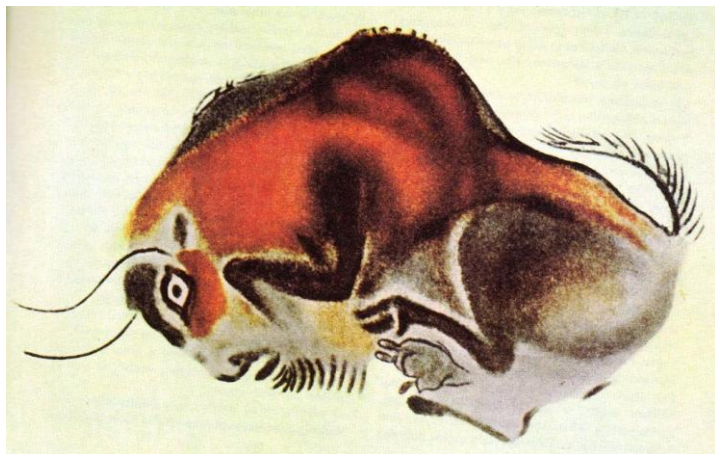
Druhé pokračování

ZROD GRAFICKÉHO VNÍMÁNÍ NACHÁZÍME V KRESBĚ

Závěr úvodu v minulém čísle (č.4/2020) hovořil tom, že grafika je dílo zrozené z citových prožitků, vytvořených vlastníma rukama umělce tj. kresbou, rytím a leptáním v přírodních materiálech (tj. v kovu, ve dřevě, na kameni, v umělé hmotě..) a je rozmnožitelné tiskem.

Co je kresba, rytina, lept...? –

o tom bylo již psáno v prvních číslech našeho časopisu. Připomeňme si alespoň to, že základy kresby spatřit můžeme už v časech doby kamenné tj. v paleolitu. Kresby byly objeveny v jeskyních v severním Španělsku. Tyto kresby a malby na jejich stěnách byly vytvořeny paleolitickými lidmi – sběrači a lovci. Je to období před **30 až**

15 tisíci léty p.n.l. Ta nejslavnější jeskyně se jmenuje ALTAMÍRA (snadno zapamatovatelné jméno!!!). Paleolitický člověk – nesporně už tehdy obdařen výtvarným nadáním, zobrazoval na stěnách jeskyní své zážitky z lovů a jistě i svá přání a touhy jak nejlépe zabezpečit svou budoucnost. Jako výtvarný prostředek mu sloužil k rytí kreseb pravděpodobně *pazourek (a další ostré přírodniny)* a hotové kresby vymalovával krví zvířat a šťávami z rostlin. Tak vznikaly dodnes neuvěřitelně zachovalé a krásné první nástěnné obrazy jako svědectví o výtvarném talentu člověka.

HLEDÁNÍ KRESEBNÝCH, PSACÍCH A MALÍŘSKÝCH PROSTŘEDKŮ

Tak jak se vyvíjela lidská společnost a prostředky s její existencí spojené, tak se samozřejmě hledaly, vyvíjely a zdokonalovaly prostředky, sloužící ke zdokonalování komunikace mezi lidmi. Vznikalo postupně písmo, pomocí něhož bylo možné vzájemně se dorozumívat a informovat zejména i na velké vzdálenosti. Historie zrodu písma dala vzniknout úžasnému rozvoji lidského myšlení. Písmo se podílí i na rozvoji lidské mluvy (řeči), intelligence člověka a na předávání jeho duševních, tedy intelektuálních a praktických zkušeností. Bez písma a řeči by lidstvo nebylo lidstvem, ale zůstalo by životem na úrovni zvířecí říše. V souvislosti tedy s vývojem kresby vyvíjí se i písmo a prostředky sloužící k psaní písma.

VZNIK PÍSMO

Písmo představuje samo o sobě speciální obor lidské činnosti, který se natolik rozvinul, že z něho vzešla **vědecká disciplína**. Písmo se stalo předmětem historického, archeologického a vědeckého bádání a samozřejmě neodmyslitelným podílem na vzdělávání lidstva. Nejstarší náznaky vzniku písma nacházíme v kamenných rytinách. Zpočátku to byly znaky a symboly, později vznikaly skupiny znaků vyjadřující již nějaké děje a události. Bylo to **písmo HIEROGLYFICKÉ.**

EGYPTSKÉ HIEROGLYFY

KLÍNOVÉ PÍSMO

Podobně vzniklo dokonalejší KLÍNOVÉ písmo. Bylo ryté do kamene, nebo vtačované rákosovým perem do měkkých hlíněných tabulek, které byly poté vypáleny. Tak vzniklo např. písmo sumerské. Klínové písmo používali i staří Asyřané, Babylóňané a Egyptané. Ve své podstatě to byly piktogramy.

PIKTOGRAMY

S piktogramy se setkáváme samozřejmě i dnes. Piktogramy také stály na počátku vývoje písma. Dnes se s nimi setkáváme značek např. u dopravních značek. Piktogram je de facto grafický znak, znázorňující obrazově určitou informaci.

PIKTOGRAM jako znak čekárny nebo čítárny v nádražní budově

Většinou jde o malý a srozumitelný náčrt věci. Piktogramy mají široké uplatnění ve vizuální komunikaci v různých oblastech lidské činnosti. Piktogramy také stály na počátku vývoje písma.

O písmu bylo napsáno a vydáno nepřeberné množství knih a vědeckých studií ve všech světových jazycích.

Studovat písmo je také součástí úžasného jazykovědného oboru – lingvistiky.

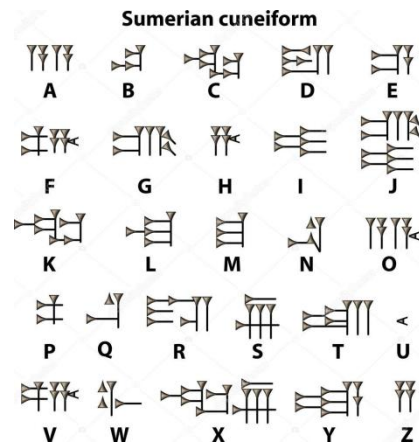
Písmo je tedy vědeckou naukou - disciplinou.

Písmo bylo vždy součástí výtvarných, sochařských a architektonických děl. Egyptané byli posedlí grafomani, popsali všechno, na co se dalo psát, dokonce i obvazy mumii, ačkoliv je už žádný člověk nemohl přečíst!!! Egyptané byli velmi vzdělaní. Jejich písmo bylo obrazem a obraz písmem. Od všech možných forem písma můžeme se postupně dostat až k nejdokonalejší evropské formě písma – k LATINSKÉMU písmu. Předmětem grafického písmového záznamu jsou i různé druhy písma abecedně řazené. Je to ŘEČTINA (alfabeta), ARABŠTINA, HEBREJŠTINA, AZBUKA, ČÍNSKÉ, JAPONSKÉ znakové písmo (a další východoasijská písma)... Samostatný obor tvoří tzv. KALIGRAFIE,... K zobrazení a psaní písma jsou určeny různé druhy psacích prostředků. Jen namátkově lze vyjmenovat – ptačí brka, násadky s ocelovými perky, štětce, ocelová rydla, samozřejmě tužky, křídly, pálené uhly (z osikových, lipových větviček) atd.

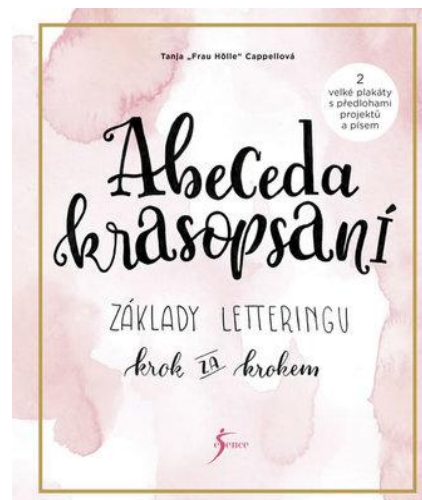
O dnešních moderních psacích prostředcích snad nemá vůbec smysl se zmiňovat. Jejich dokonalost, cenová levná dostupnost, krásný tvarový design, trvanlivost použitelnosti a přístupnost k nim je ve srovnání s dávnou i nedávnou minulostí – učiněným zázrakem, za který by písmáci dávných dob i literáti a kronikáři ještě před sty – dvěma sty lety dali i kus svého majetku dokonce i života... Totéž platí o papíru, o tomto neskutečně nádherném fenoménu, bez něhož se lidstvo při předávání všech zkušeností a poznatků – neobejde. Grafik, cítí-li se skutečně být grafikem ve výtvarném oboru, je povinen mít o písmu a jeho stylizaci základní vědomosti.

GRAFIKA VZNIKÁ A KRÁČÍ SOUBĚŽNĚ S TVORBOU PÍSMO

KALIGRAFIE Se vznikem a šířením písma rozvíjí se i snahy písmo tvarově zušlechťovat a krásit. Tak se postupně rodí nový písmácký obor tzv. kaligrafie. Kaligrafie (pochází z řeckého καλλος *kallos* čili „krása“ + γραφος *grafos* „psaní“) je uměním krasopisu. Kaligrafie zahrnuje krásné psaní jak funkčních nápisů, tak i ručně psaných dopisů, v nichž je obsaženo samozřejmě i výtvarné umění. Tak vznikl i předmět vyučovaný na obecných národních školách zvaný KRASOPIS. Tak vzniklo i české psací písmo pocházející z 19. století, které bylo upraveno z anglické latinky a bylo ve školách vyučováno až do reformy v roce 1932. Jsou i jiná národní písma. Např.:

KLÍNOVÉ PÍSMO SUMERSKÉ

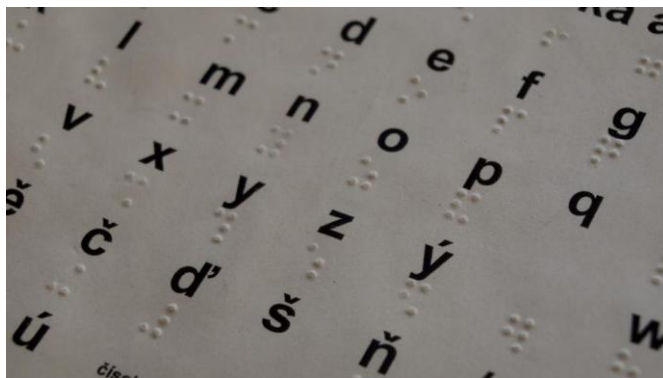

貴実彦党災

私たちは2021年に生きます

רביעי יום היום שלום

բարև այսօր չորեքշաբթի է

Písmo zaujímá v životě člověka dominantní roli. Nejen ve vzdělávání, předávání informací, dorozumívání ale i v tvorbě IQ. Písmo nás doprovází celým životem a má samozřejmě i ohromný podíl na naší životní úrovni. Zkoumáním písma se postupně vyvíjela tzv. **paleografie** (z řeckého Πάλαια γραφή *palaia grafē* „staré písmo“), což je pomocná věda historická, zabývající se vývojem písma, číslic a dalších **grafických znaků**. Tato věda zkoumá způsoby psaní, vývoj psacích prostředků apod. Patří mezi nejdůležitější pomocné vědy historické, protože je nezbytná pro četbu starých rukopisů....Původně zkoumala texty psané latinkou bez ohledu na použitý jazyk. Teprve postupně se zaměřila na další písma např. na řecké, jehož výzkum zahájil Bernard de Montfaucon, na písma slovanských jazyků atd. Proto se paleografie rozlišuje podle toho, jaké písmo zkoumá: latinská, řecká, ruská, arabská apod.

jako **specifický výtvarný obor je hluboce propojená a asimiluje s písmem**. A obráceně – písmo je grafickým projevem a podílí se také na zkoumání psychologie jako vědy. Jedno bez druhého se neobejde, protože obojí se vzájemně prolíná. To musí mít na mysli každý, kdo se zajímá o výtvarnou tvořivost prostřednictvím grafických technik. **Ukázkovým příkladem výtvarné asimilace písma a obrazu je tvorba užité grafiky – NOVOROČENK a EXLIBRIS.**

Moje maminka i babička měly i ve svém vysokém stáří neuvěřitelně nádherné psané písmo a jejich dopisy jsou i svědectvím úcty nejen ke kráse slov a jejich významů, ale i ke kráse českého jazyka. Některé národní jazyky mají samy o sobě překrásné písmo, aniž by jejich uživatelé vědomě usilovali o jejich krásu. Pohlédněme na některá jejich písma

ČESKÁ PSACÍ
LATINSKÁ ABECEDA
kaligraficky psána

a b c d e f g h i j k l m

n o p q r s t u v w x y z

A B C D E F

G H I J K L M

N O P Q R S T U

V W X Y Z &

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

*Srdečné blahopřání ku jmeninám
Vám zasílá Oldřich s Boženou*

Česká psací latinská abeceda v krasopisné úpravě (tedy kaligraficky psána) –
word (AMAZONE)

ŠVABACH – pozdně gotické německé písmo krásně zdobené. Používáme ho dodnes k tisku **pamětních listů, slavnostních oznámení, pozvánek, blahopřání** atd. Často je švabach používán místo latinského písma na užitkové grafice, jako je např. **novoroční přání**, nebo **exlibris** atd. Ve švabachu byla tištěna i Bible kralická v letech 1579–1594 a tisky nakladatelství Jiřího Melantricha.

Schriftbeispiel für die Alte Schwabacher

přepis do latinského písma

Was ist Aufklärung?

SCHRIFTBEISPIEL FÜR DIE SCHWABACHER

WAS IST AUSFLÄRUNG?

Aufklärung ist der Ausgang des Menschen aus seiner selbst verschuldeten Unmündigkeit. Unmündigkeit ist das

AUSFLÄRUNG IST DER AUSGANG DES MENSCHEN
AUS FEINER VERSCHULDETEN UNMÜNDIGKEIT....

IMMANUEL KANT 1784

AZBUKA – А Л Ф А В И Т *A.C. Пушкин Письмо Онегина Татьяне*
A.C. Пушкин Письмо Онегина Татьяне

Iniciály

Hledáním tvarů krásného písma postupně vznikaly tak zvané **iniciály**. Iniciály byly psány a malovány ručně, jakož ostatně všechny knihy byly tak psány dokud nebyl vynalezen tisk z výšky.

Mistři miniatur

Iniciálou (z latinského *initium* „začátek“, ze slovesa *in-ire*, „vejít, vstoupit“) rozumíme první písmeno slova, které se velikostí, barvou nebo tvarem podstatně liší od následujícího. Obvykle bývá na začátku stránky, kapitoly nebo odstavce a je položen důraz na jeho krásu. Iniciálami začínají texty knih, misálů, zpěvníků, biblí, kronik, modlitebních knížek.... Samozřejmě to mohou být i první písmena našich jmen a příjmení.

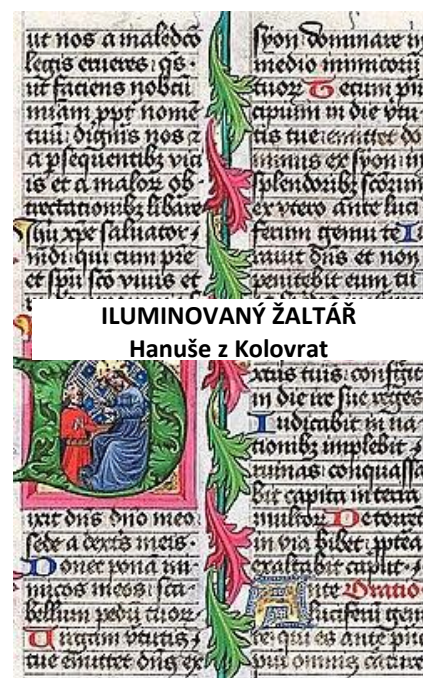
Iluminátoři

Nákladnější a honosnější rukopisy, například bohoslužebné knihy pro královskou potřebu, či potřebu vysokých církevních hodnostářů, se vyznačují **malovanými iniciálami** v kombinaci s obrázky, tzv. **iluminacemi**, často i na zlaceném podkladu. Barvy si takový mistr – **iluminátor** – připravoval sám a nanášel je v několika vrstvách kvůli odstínu. Iluminace mohly být čistě ornamentální, ale také figurální, např. ilustrace k textu a od 14. stol. se ornamentální výzdoba začala rozbíhat i po okrajích stránky kolem textu. Obrázky různých příběhů, krajin a událostí se osamostatňují a tvoří tak malá výtvarná díla, které nazýváme **miniaturami**.

Tvorba knih

Žaltář Hanuše z Kolovrat je český kodex z roku 1438 obsahující biblické Davidovy žalmy a některé Petrarkovy skladby. **Žaltář** v sobě skrývá bohaté **iluminace** vycházející ještě z předhusitského „krásného slohu“. Zobrazený list z žaltáře, ručně psaný švabachem, býval v držení bibliofila a probošta svatovítské kapituly Hanuše z Kolovrat a odtud pochází jeho název.

Ručně psané a zdobené knihy, ať již to byly misály, bible, žaltáře, kodexy..., které nazýváme také obecně „rukopisy“, představovaly náročnou a dlouhotrvající práci. Ve své tvůrčí realitě byly dílem písařů, povětšinou vzdělaných mnichů, kteří se zabývali opisováním a přepisováním knih v psacích klášterních dílnách. Tyto dílny sloužily řeholním řádům a řemeslnickým cechům. Každý cech měl svůj oltář, erb i prapor a v chrámových lodích při bohoslužbách měl vyhrazen svůj prostor – lavice. Měšťanské (civilní) cechy písařů byly podřízeny nejvyššímu zemskému písaři a pokud to byly řeholní cechy, pak nejvyšším klášterním představitelům (opat, abatyše,...).

ILUMINOVANÉ RUKOPISY – respektive iluminované iniciály a připojené ozdoby

Touha po vzdělávání, tj. umění číst, psát, atd...nesoustředovala se jen duchovním (církvním) směrem, ale pronikala i do vrstev prostého lidu, který vyhledával také zábavné jarmareční knížky, jistěže nevalné úrovně. Bylo třeba tvorbu knih šířit a také ji zjednodušit a urychlit.

Na pomoc přišel objev dřevorezu.

PRVNÍ GRAFICKÉ LISTY BYLY PRIMITIVNÍ HRACÍ KARTY

Jejich výroba byla založena na technice rytí ostrými a dobrušovanými rydly a noži do destiček z tvrdého dřeva a poté jejich otisky na tehdy ještě vzácný papír. Jako vzor pro výrobu hracích karet sloužily dřevěné špalíčky, do nichž byly vyřezávány motivy (obrázky) pro ruční potisk na tkaniny. V lidovém řezbářství nejčastěji se používalo dřevo hruškové, ořechové, lipové..... Bylo nejdosažitelnější. V evropském prostředí karty takto vznikaly ve druhé polovině IX. století. **Na podobné technice je založen i dnešní modrotisk**

CO JSOU TO INKUNÁBULE

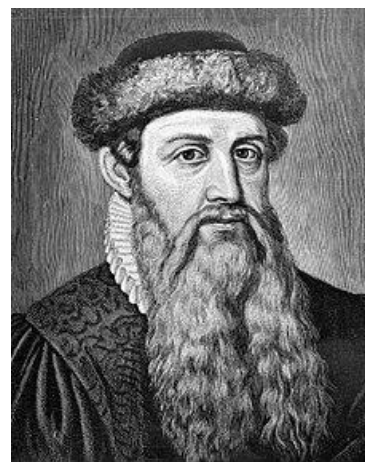
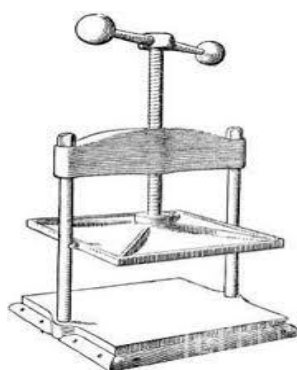
Otisky vznikaly tak, že se na vyřezanou plochu desky nanasla barva ručně štětcem nebo tamponem a poté se na plochu špalíčku (desky – matrice) položil papír. Následoval ruční otisk zase pomocí tamponů nebo tříčů. Tak vznikaly **deskotisky!!!** Naskládáním hotových a vysušených otisků tak vznikaly podle potřeby svazky, které se ručně vázaly (nebo lepily) do knižní podoby. Vynález knihtiskařského lisu poté umožnil rozvoj tisku nejen knih, ale i **uměleckého dřevořezu** vůbec. Tisky zhruba do roku 1500 se nazývají **inkunábule** (ruční tisk - tzv. deskotisky).

VYNÁLEZ KNIHTISKU

JOHANNA GUTTENBERGA

***1400 †1468**

Počátky knihtisku spadají do přelomu let 1447/1448 a jsou výsledkem vynálezu **Johanna Gutenberga**, který svou práci zdokonalil o proces sazby skládané ze sériově do kovu odlévaných tiskařských liter, nebo vyřezávaných do dřeva.

Knihařský lis se vyvinul z vinařského lisu a poté byl upraven k tisku knižnímu

JOHANN GUTTENBERG

***1400 †1468**

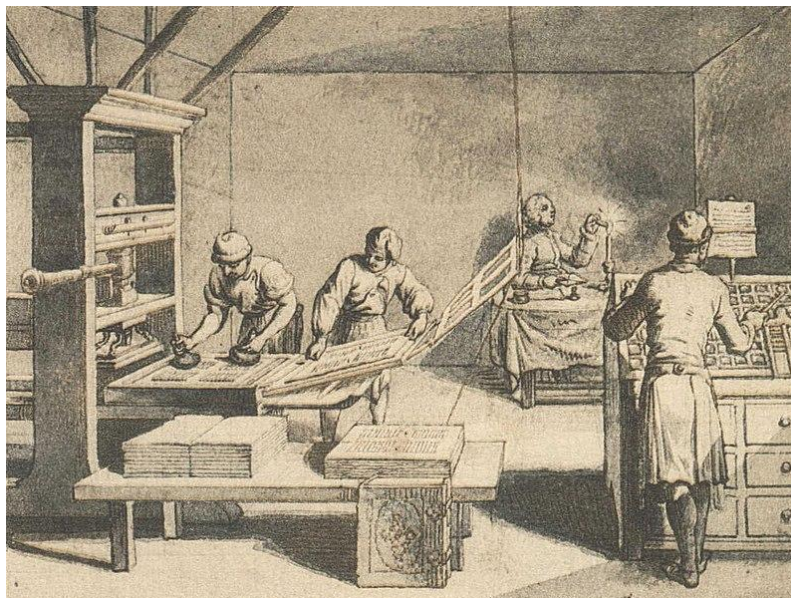
Vynálezce knihtisku

Tak vypadaly středověké knihtiskařské dílny. Velmi dlouho si udržely tuto podobu téměř až do druhé pol. IX. století s přesahem do století dvacátého.

Tisk knihy si v těchto časech ovšem mohli dovolit jen zámožní lidé – vladaři, kněží, vysoká i nižší šlechta a bohaté měšťanstvo.

Pohled do velké středověké knihtiskařské dílny. Z obrazu lze vysledovat práci tiskařů:

Popis práce s lisem mužů zleva do prava:

Muž tamponem barví dřevěné vyřezávané desky. Poté druhý muž (vedle něho) položí na desky papír, celá sloha se uzavře a vloží do lisu. Následuje tisk. Poté je sloha zpod lisu vytažena, otevřena a zatím co jeden muž odebírá čerstvé tisky ze slohy, tak dochází k dalšímu tamponování desek. V popředí obrázku vidíme na stolku tři štosy. Dva vlevo představují desky připravené k tamponování, v tom pravém štosu jsou naskládané hotové tisky. Muž v pozadí připravuje barvy, nebo vykonává jiné přípravné pomocné práce a ten muž úplně vpravo, obrácený k nám zády, připravuje sazbu liter (písmena buď již odlitá v kovu, nebo vyřezaná ze dřeva...).

U uměleckého ručního tisku i v současné době je postup téměř stejný!!! Rozdíly jsou minimální. Snad místo vertikálního lisu s trapézovým závitem používáme lis válcový (ruční, nebo elektrický). **Oba lisy jsou a budou u uměleckého ručního tisku nenahraditelné.**

Nutno mít ale v první řadě na mysli, **že technika (technologie) knihtisku a dřevorezu byla již o několik století dříve objevena a vynalezena v Číně a v Japonsku** – tedy dávno před Gutenbergem!!! Šlo o tisk z desek, do nichž byly rovněž vyřezávány celé stránky. Japonský a čínský dřevorez představuje **nádherné grafické listy**. I když cíl těchto kapitol o české grafice je zaměřen **zásadně na českou grafiku**, pak přesto **nelze mlčet o japonském a čínském dřevorezu**. Ve vhodném prostoru budeme hovořit **ve zkratce** i o anglickém, **německém a francouzském vlivu na českou tvorbu**.

**DVA DŘEVOŘEZY
KITAGAWY UTAMARA –
(Japonsko)**

Staré východoasijské a zejména japonské a čínské dřevorezy byly a dosud jsou stálým inspiračním zdrojem nejen pro tvůrčí grafiky – umělce, ale i pro sběratele.

Jen několik ukázek japonských barevných mistrovských dřevorezů

KITAGAWA UTAMARO (také se čte UTAMARA) * 1753 †1806 - Japonsko – dřevořez

HIDEJOŠI A JEHO PĚT MANŽELEK PŘI PROHLÍŽENÍ TŘEŠŇOVÝCH KVĚTŮ V HIGASHIYAMĚ (asi rok 1804)

Český dřevořez nedosahoval významného pokroku ani po vynálezu knihtisku v roce 1440. Soustředil se většinou na vyřezávání knižních liter a iniciál, vzácně na dekorativní výzdobu knižních stránek v náboženské literatuře. Vyřezávané litery byly tiskem použity jako vstupní iniciály do knižních kapitol a poté se vymalovávaly, čili iluminovaly. V tomto směru byla česká náboženská knižní literatura na vysoké úrovni. Česká dřevořezba se ale většinou zaměřila na sochařskou figurální a oltářní tvorbu, na řezbářství nábytku do měšťanských, církevních a šlechtických sídel a samozřejmě do chrámových a kostelních lodí... To je však úplně jiná tvůrčí kapitola, která nemá nic společného s grafikou. Ovšem nelze se nezmínit o ilustračních knižních centrech v Německu, Francii, v Holandsku.... Obrovský vliv na evropskou knižní ilustrační tvorbu měla města Norimberk, Augsburg a samozřejmě vůdčí osobnost - Albrecht Dürer. Jen informativně předkládám ukázkou ze souboru 15 dřevořezů ALBRECHTA DÜRERA ke dvanácté knize Nového zákona - Zjevení sv. Jana. Apokalypsa ovlivnila řadu evropských umělců - grafiků a patří k nejslavnějším grafickým dílům z období přelomu pozdní gotiky a renesance.

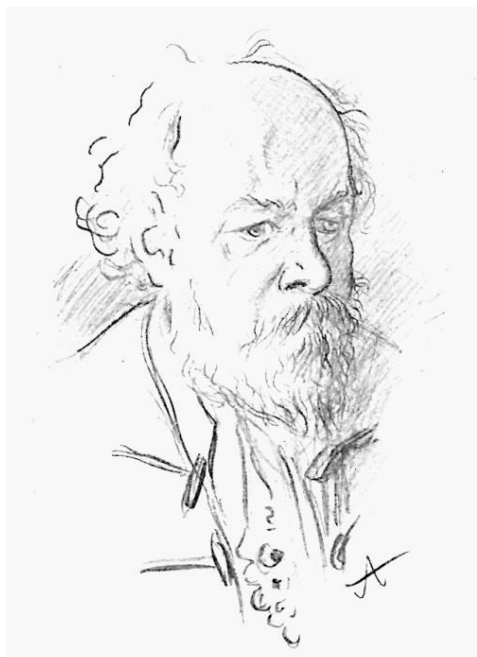
Třemi dřevořezy z alegorického cyklu APOKALYPSA od Albrechta Dürera, končí druhá kapitola našeho cyklu „O ČESKÉ GRAFICE“.

V příštím čísle: – **DŘEVOŘEZY V ILUSTRACÍCH LIDOVÝCH JARMAREČNÍCH KNÍŽEK**

Oldřich Páleníček

BOHÉMOVÉ A JEJICH KONFRONTACE

MIKOLÁŠ ALEŠ vs FRANTIŠEK ŽENÍŠEK

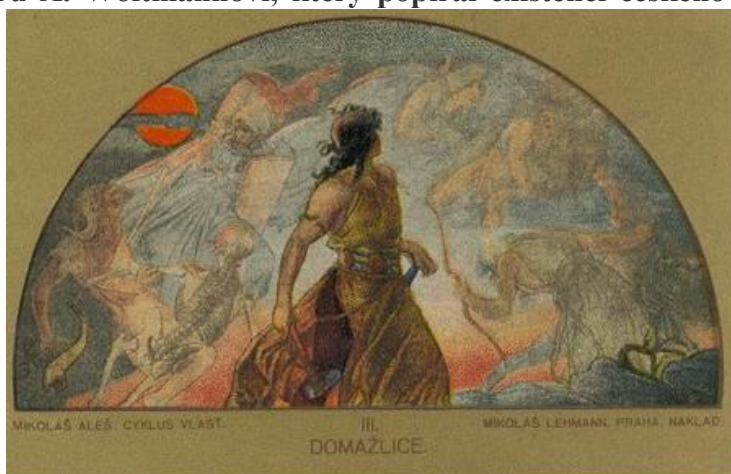
Mikoláš Aleš – **AUTOPORTRÉT** – tužka

Mikoláš Aleš (*1852 – †1913) - český malíř, kreslíř, dekorátér a ilustrátor, jedna z nejvýznamnějších osobností českého národně orientovaného malířství druhé poloviny 19. Století - tzv. **"Generace českého Národního divadla"** a (českého národního obrození ve výtvarném umění). **Mikoláš Aleš je malířem našeho velkého českého národního významu a proto mu věnujeme nemalou pozornost**

V raném období tvořil v romantickém stylu, přičemž vycházel z odkazu Josefa Mánesa. Později směřoval k secesi. Mikoláš Aleš začal kreslit už ve čtyřech letech. V roce 1862 nastoupil na školu v Písku a v roce 1865 na gymnázium tamtéž. Pro neshody s profesory musel ale školu opustit. V roce 1869 odjel studovat do Prahy na **Akademii výtvarných umění**. Už jako student se projevoval jako vynikající nástupce národně orientovaného Josefa Mánesa. Tématicky čerpal z české historie, takže ve své tvorbě se vrací až k počátkům české státnosti. Mnohé významné osobnosti českých dějin jsou pak dnes známy především z jeho ilustračního podání - Jan Žižka, Jiří z Poděbrad, ... Během studia si přivydělával vyučováním kreslení a drobnými ilustracemi. Jeho profesory byli Josef Matyáš Trenkwald a J. Sweerts.

V roce 1876 se zúčastnil demonstrace proti profesorovi A. Woltmannovi, který popíral existenci českého umění, za což byl Aleš potrestán vězením a vyloučen z pražské Akademie. Po svém odchodu z Akademie žije Mikoláš Aleš takřka rok v Suchdole poblíž Prahy na statku Alexandra Brandejse, který v této době patřil k předním mecenášům českého výtvarného umění).

V roce 1879 se **Mikoláš Aleš** společně s **Františkem Ženíškem** zúčastnil soutěže na výzdobu foyeru Národního divadla. K této účasti se nechal přemluvit bohatým statkářem a milovníkem umění Alexandrem Brandejsem. Protože byl Aleš v této době takřka bez finančních prostředků, pomáhal mu Alexandr Brandejš finančně a nechal ho také nějakou dobu bydlet na svém statku v Suchdole u Prahy. Zde vznikl jeho slavný alegorický cyklus čtrnácti lunet pro výzdobu foyeru Národního divadla na téma **Vlast**, který mu přinesl odměnu a umožnila mu uzavřít sňatek s Marinou Kailovou. V této soutěži zvítězil Aleš svým návrhem pro čtyři nástěnná pole a cyklus Vlast. Sám však na tak velký úkol nestačil a proto požádal o spolupráci Františka Ženíška.

Jeho čtyři nástěnné obrazy měly téma **ŽIVOT, MÝTUS, NÁRODNÍ ZPĚV A HUDBA** a **HISTORIE**.

Alšových čtrnáct lunet mělo následující témata:

Stráž na pomezí, Pověsti a osudy, Domažlice, Léčivá zřídla, Rudohoří, Severní průsmyky, Jizera, Trutnov, Krkonoše, Dvůr Králové, Chrudimsko, Tábořsko, Otava, Žalov. Celý nápad na tyto obrazy byl vlastně Alšův.

Radost z výhry této soutěže vzápětí brzy opadla. František Ženíšek mu sice pomáhal, ale pouze s převedením nákresů do jejich skutečné velikosti. Při dokončování lunet se však porotě nelíbilo, jakým způsobem Aleš tyto lunety koloruje a proto tímto úkolem pověřila Ženíška a několik dalších malířů. Ten byl ve svém projevu daleko uhlazenější než "neotesaný" Aleš. Ženíšek se svými „splývavými liniemi a hladkou malbou“ byl vhodnějším interpretem než neurovnaný a nekonvenční, citově vášnivý Aleš.

Soutěžní porota Alšovi vyjadřovala průběžnou nedůvěru, takže jeho myšlenky vlastně namaloval a dokončil Ženíšek. Předáním barevného provedení Vlasti v Národním divadle jiným malířům tehdejší oficiální představitelé však Alšovi velmi ublížili. V r. 1884 se Aleš rozešel s Františkem Ženíškem ve zlém.

Alše se celá událost a neoprávněná kritika hluboce dotkla. Znamenala také vlastně konec jeho přátelství se Ženíškem. Od této doby také maloval obrazy jen sporadicky a věnoval se vlastně výhradně kresbě. Alexander Brandejs však Alše podporoval i po dokončení lunet. Bohužel Aleš po svém střetu s porotou ND a s Ženíškem začal pochybovat o svém talentu. Pro toto nepochopení velmi zahořkl a prakticky zanechal malby.

Alšův celý cyklus čtrnácti lunet, nazvaný "**Vlast**" se nakonec stal vrcholem raného období Alšovy tvorby.

FRANTIŠEK ŽENÍŠEK

(Praha *1849 – † 1916)

Narodil se v rodině pražského obchodníka Josefa Ženíška a jeho ženy Karoliny, rozené Berkové. František byl již v mládí považován za velmi nadaného umělce, první úspěchy slavil již v žákovských letech. Byl součástí tzv. „**Generace českého Národního divadla**“, do níž patřili **Mikoláš Aleš, Josef Václav Myslbek, Vojtěch Hynais, Václav Brožík, Josef Tulka, Julius Mařák, Adolf Liebscher** aj. generace vlasteneckých umělců, glorifikujících národní myšlenky. Jeho malířský styl plně odpovídal tehdy rozšířenému oficiálnímu vkusu, tvořil v akademicky uhlazené formě ovlivněné neorenesancí....

Byl vynikajícím kreslířem a malířem historických a alegorických výjevů včetně monumentální malby. Byl perfektní figuralista. Ženíškovy malby jsou ceněny pro svou vysokou technickou úroveň. František Ženíšek patřil k první generaci Národního divadla. Od roku 1863 studoval na pražské AVU, o dva roky později střídavě i na vídeňské Akademii. V letech 1885-1896

vedl ateliér figurálního kreslení na pražské Uměleckoprůmyslové škole. Roku 1896 se stal profesorem AVU. Byl členem Umělecké besedy a Jednoty výtvarných umělců. Jeho práce se vyznačují idealizující korektní formou a akademickou uhlazeností v duchu soudobé novorenesance. Kromě první opony Národního divadla vytvořil i osm alegorických postav na jeho stropě. Navrhl rovněž lunety pro Národní muzeum a nástěnné obrazy v Grégrově sálu Obecního domu. Ve své době byl vyhledávaným umělcem a kromě historické malby maloval i portréty.

Zpracoval *Bronislav Pražan*

ZÁVĚR

Hádka v Národním divadle

Právě **vinou výzdoby foyeru** však **ztroskotalo Alšovo přátelství s Františkem Ženíškem**. Aleš, který soutěž na výzdobu prostoru vyhrál, nabídl Ženíškovi spolupráci při konečném ztvárnění cyklu *Vlast*. Na některých lunetách se shodli, **ale jiné Ženíšek udělal podle svého vkusu a dokonce si přivlastnil autorství celého cyklu.** **Aleše spor natolik rozladil, že od dalších zakázek odstoupil.** Spor Ženíška s Alšem se českým výtvarným uměním **táhne už více než sto let** a dosud vlastně **nebyl vyřešen**. Navíc ironií osudu během života obou umělců společnost dávala přednost Ženíškovi, ale s časovým odstupem je **lépe hodnocen Mikoláš Aleš**. Každopádně tehdy, v době stavby Národního divadla, Ženíšek zvítězil – ale za jakou cenu?

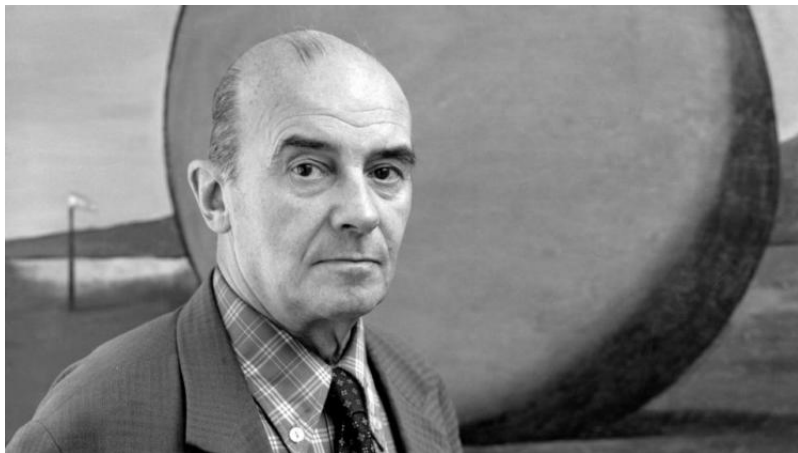

František Ženíšek
OLDŘICH A BOŽENA
Olej na plátně – 174,5 x 265 cm

S využitím webových i-stránek, knižní literatury a encyklopedie **wikipedie** pro Vás zpracovala redakce ZHOŘ-art.

UMĚLCI BEZ PORTFEJE aneb ze SVĚTA SLAVNÝCH SAMOUKŮ A AUTODIDAKTŮ

KAMIL LHOTÁK * 25. července 1912 Praha –† 22. října 1990 Praha

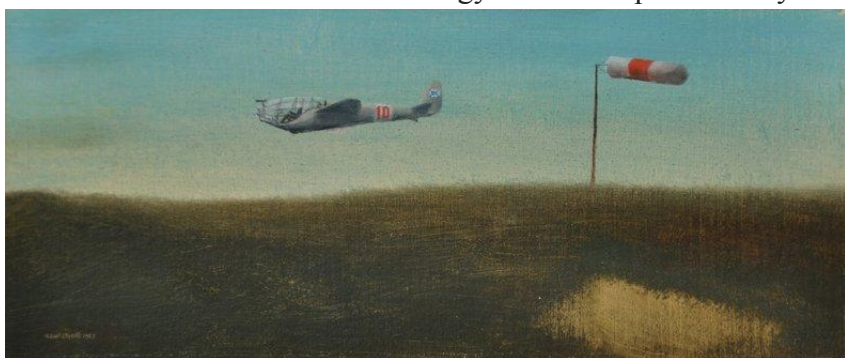
K výrazným představitelům malířského okruhu českých samouků patří Kamil Lhoták. Umělec mimořádného nadání a svérázného malířského rukopisu!!! Tématicky je jeho dílo velmi rozsáhlé a také široké veřejnosti oblíbené.

Narodil se 25. července 1912 v pražských Holešovicích jako nemanželský syn paní Anny Kouglové, která milovala umění a divadlo. Otcem byl rytíř Kamil Lhoták ze Lhoty, který ale své otcovství vůči synkovi tajil, přesto ho však finančně podporoval. Během 1.sv.války ale synek byl postižen infekcí obrny. Následkem

bylo celoživotní poškození chlapce tím, že kulhal. Komplex zapíraného dítěte, který mu kamarádi v dětství občas dávali pocítit, dovedl malého Kamila k preciznosti a k pochopení se stejně postiženými. Milující a na svou dobu velmi vzdělaná Anna Kouglová vedla svého syna k zájmu o umění, především o malířství a literaturu. Vedle Julese Verna s nádhernými xylografickými ilustracemi (dřevoryty) Edouarda Rioua si Lhoták zamiloval i Toulouse-Lautreca, pravděpodobně i díky jeho postižení. Sdíleli společný sobě podobný osud.

O studium na Akademii výtvarných umění v Praze neusiloval. Po absolvování gymnázia na přání matky šel studovat práva. Studoval poctivě, ale jeho světem byl především svět umění: Max Ernst, Hans Arp, Giacometti, Paul Klee, Joan Miró, Emil Filla, Šíma, to byli hrdinové, ke kterým mladý student práv vzhlížel. Z práva nakonec udělal i závěrečnou státní zkoušku, jenom o titul JUDr. příliš nestál. Období jeho života až do 2.sv.války bylo naplněno pilným malováním a vstřebáváním všeho, co předválečná avantgarda přinášela světu.

Během války vytvořil stovky děl, což prezentuje i podpisem s celým svým jménem na jednom z obrazů z roku 1942.

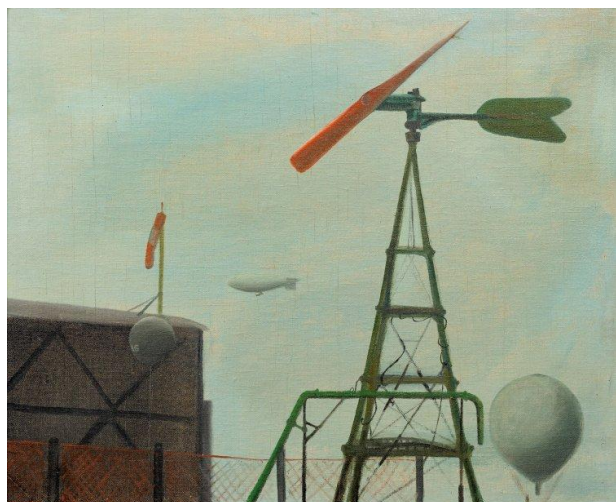

Kamil Lhoták – **SOPHISTICA**

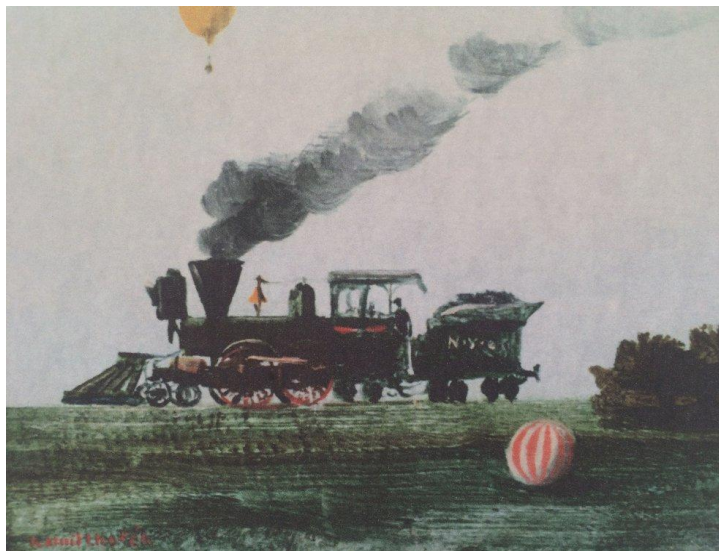
Ve stejném roce vzniká i SLAVNÁ SKUPINA 42, jejímž členem se stal a společně s Jiřím Kolářem, Františkem Grossem, Františkem Hudečkem, Janem Smetanou, Karlem Součkem, Janem Kotíkem a dalšími členy tvoří významnou a specifickou formaci výtvarného zaměření.

Základním programem skupiny je zaměření na město, městskou krajinu a městský způsob života, speciálně pak na městskou periferii, na továrny a kouř z jejich komínů, vzducholodě a pod... Kamil Lhoták se tak stal jednou z vůdčích hlavních postav Skupiny 42, která v sobě sdružovala nejen výtvarníky, ale i literáty. Teoreticky se zaměřovala na zachycení existenčních pocitů pracujícího městského člověka a jeho všedních pocitů.

Společná výstava skupiny 42 v roce 1943 se pak stává zřejmě nejdůležitější událostí, která malíře Lhotáka představila jako výraznou a nezaměnitelnou osobnost českého umění.

Kamil Lhoták(1912–1990) - **WINCHARGER**
olej na plátně fixovaném na překližce - 1942
rozměry:50 x 60 cm

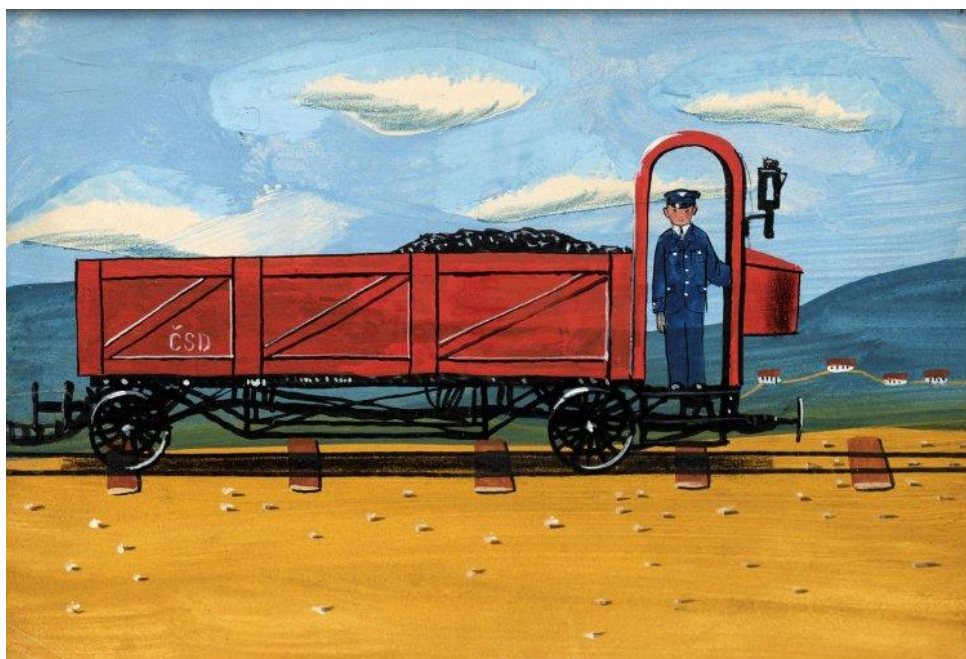
Na výstavě byl mimo dalších 30 prací i jeho obraz **Dcera velkoměsta**, který upoutal pozornost i Pabla Picassa na výstavě českého umění v Paříži.

V šedesátých letech potkalo Kamila Lhotáka další osudové setkání. **Anna Endrštová**, kterou jako kluk nakreslil do školního sešitu, se stala jeho modelem a jeho životní družkou. Stejně jako on byla poznamenána fyzickým handicapem a možná právě proto se v její přítomnosti cítil malíř uvolněně. Anča, jak jí přátelé říkali, se stala Lhotákovou hospodyní, kuchařkou a také jakousi tajemnicí, která vytvářela pro malířovu práci klid a zázemí. Lhotákovy tématické rozpětí díla je velmi široké. Typické je pro něho okouzlení moderní technikou: na jeho obrazech se tak

objevují různé horkovzdušné balony, vzducholodě, letadla, bicykly nebo staré automobily, závodíště, kouřící komíny nebo nádraží. Inspirací mu byly i různé obrázkové časopisy a reklamní prospekty. Po vzoru kolegů ze Skupiny 42 hledá náměty i v ohradách a zákoutích pražské periferie, které dokáže zobrazit se snovým, básnickým nádechem. Činnost skupiny byla nuceně ukončena v roce 1948, její vliv na českou literaturu a české umění vůbec však přetrval mnohem déle. Dnes jsou tito umělci velmi ceněni. **Umění Kamila Lhotáka je neopakovatelné, ale i příkladné mnoha dalším tvůrcům, zejména mladým generacím.**

Životem malíře, grafika a ilustrátora Kamila Lhotáka byly jeho oblíbené stroje, které nikdy neburácely, ale spíš spočívaly odložené na vrakovišti, rozseté na zasněžených obrazech, perfektně komponované a kreslené – malované do posledního detailu. Technika byla jednou ze životních lásek Kamila Lhotáka a výraznou inspirací. To ale nebylo vše, co naplňovalo jeho život i obrazy. O svém vstupu do světa umění sám hovoří:

„...*Když jsem chodil do tercie, objevil jsem se svým kamarádem Tondou Skružným na nábřeží Botiče ohradu, za kterou se rozkládal ráj. Všude staré automobily, staráky jsme jim říkali. Umíte si představit, co to muselo být za stroje, když už v roce 1926 přišly do šrotu? A ne dost na tom. V ohradě ležely i vraky starých letadel, kdysi vzorných brandáků, mám pocit, že vraky těch dvouplošníků Hansa-Brandenburg, které za ohradou stály už bez křídel, jinak ovšem s kompletním drakem včetně motoru a podvozku. Stály sice pod střechou v kůlně, trochu stranou, ale každý je mohl vidět. Podobných otevřených přístřešků tam byla celá řada a pod nimi kde co. Dokonce i americký automobil Orient na drátových kolech s motorem vzadu. Víte, jaká to musela být rarita? Orienty se vyráběly jen do roku 1905!*“

Závěrečné roky Kamila Lhotáka se vyznačují co do počtu děl menší, ale stále kvalitní tvorbou. Jeho poslední autorská výstava ("Grafika") se konala v prosinci 1989 v pražské galerii Fronta (úvodní slovo a text katalogu Jaromír Pelc). **V roce 1990 namaloval svůj poslední obraz s názvem Meteor padá do moře a 22. října zemřel.**

Vysoká tvůrčí - umělecká aktivita této výjimečné osobnosti nechť je nám všem příkladem a vzorem i v současné nelehké kovidové době.

Zdroj: i-stránky, soukromá knihovna, katalogy

EX LIBRIS A JEHO TAJEMNÝ SVĚT

Jana ONDRUŠOVÁ-WÜNSCHOVÁ, malířka a grafička

*18. červenec 1940, Brno

Narodila se do lidovecké věřící rodiny z Bílovic nad Svitavou, kulturně činnou, mající v oblibě literaturu, hudbu, divadlo... S výtvarným uměním se seznamovala v ateliérech známých brněnských výtvarníků a pod jejich vlivem usilovala o studium na Střední umělecko-průmyslové škole v Brně, obor užitá malba (E. Ranný, O. Zemina). Ovšem tehdejší politické poměry ji jako věřící křesťance, neumožnily dosáhnout vyššího odborného vzdělání. V roce 1950 nastupuje na umístěnku do propagačního oddělení Pozemních staveb Brno.

Svou tvorbu mohla tehdy nabídnout jen v prodejnách Díla, což bylo zase podmíněno přijetím do Fondu výtvarných umělců. Ideologická hodnotící komise ji doporučila litografii, protože si to charakter jejich prací vyžaduje. Svá díla jezdila konzultovat s prof. VŠVU Jánem Želibským v Bratislavě, aby si zajistila odborný růst.

Svou profesní dráhu zahajuje jako výtvarnice - terapeutička na psychiatrické klinice v Brně - Bohunicích.

Její zájem o psychologii ji pomohl pochopit vnitřní konflikty pacientů, vyjadřovaných kresbou. Pro ni samu to byla doba lidského i profesního zranění. V devadesátých letech učí na SPŠ v Brně (Střední průmyslová škola slévárenská) základy kreslení a navrhování vzorů pro umělecké kovářství. Po sametové revoluci 1989 učí na gymnáziu Pavla Křížkovského na Starém Brně až do roku 2002. Po letech plodného života v Brně, kde měla i svůj ateliér, se vrátila zpět domů do Bílovic n. Svitavou, do kraje "lesů, vod a strání"

Od konce 70. let se už věnuje své vlastní výtvarné tvorbě. Malba pastelem a litografie se staly jejím výtvarným projevem. Zprvu to byla křídová litografie, později přešla na škrábanou litografii, též zvanou mezzotinta na kameni. Jana Ondrušová je snad jedinou současnou umělkyní, která tuto techniku používá a navazuje tak na tvorbu brněnské grafičky Dobroslavy Bilovské /*1917 - †1965/.

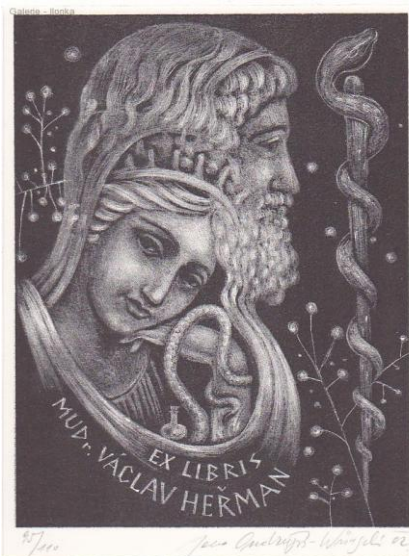
Je náročná pro svou technicky výtvarnou jemnost i pro uměleckého tiskaře.

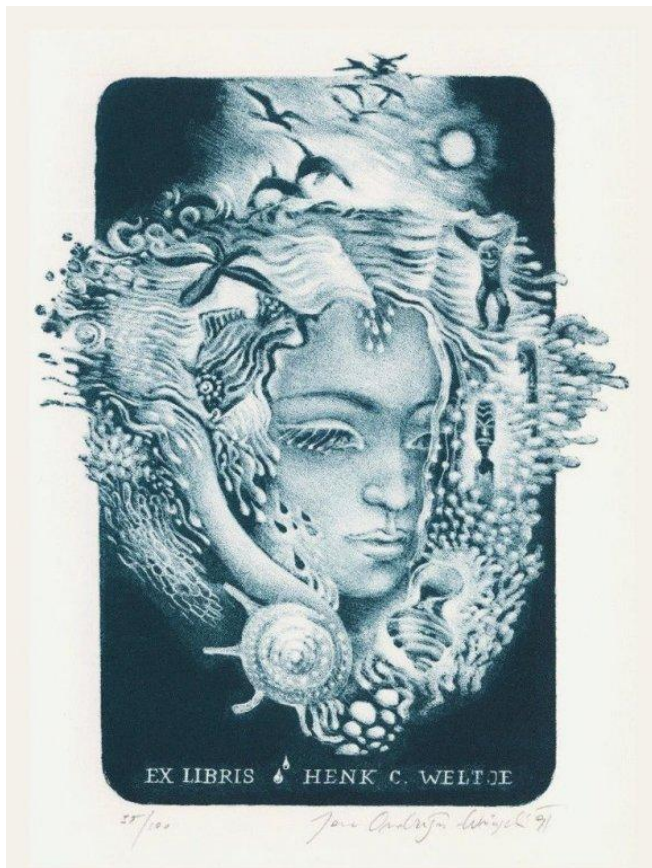
Tiskař Jiří Závodník umělkyni zasvěcoval do tajů této náročné techniky.

„... Na litografický kámen se nanáší asfaltový kryt a pomocí jehel nebo škrabek se vytvářejí velice jemné přechody v různých stupních šedi - valéry. Vzniká tak typická bílá kresba v tmavé ploše...“ Říká o technice škrábané litografie Aleš Nevečeřal a dodává, „... že Jana Ondrušová je další z grafiků, kteří staví litografii, tedy tisk z plochy na stejnou úroveň s dnes tak oblíbenými hlubokotiskovými technikami“.

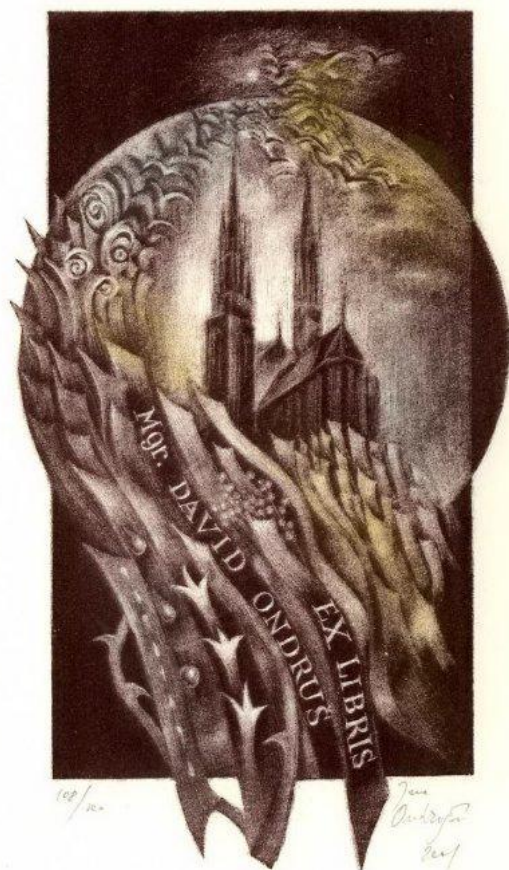
Od roku 1981 se věnuje i tvorbě exlibris. Do roku 2020 dosáhl počet těch malých poslů radosti téměř stovky. Mají klasický formát, čitelné jméno a samozřejmě legendu. A námětově? Na to si odpovídá umělkyně sama v rozhovoru s Olgou Uhrovou: „...Mnohdy stačí pohled na krásu obyčejného kamene, strukturu rostlin, mušli nebo tvář, do které život napsal své stopy. ... objevování vazeb mezi člověkem a přírodou, snaha proniknout k lidské duši, jejím hloubkám. ... Někdy přichází nápady rychle, spontánně, až vtíravě si vyžadují realizaci...“

V roce pandemie koronaviru (2020) byla její ohlášená výstava v Malé Královopolské Galerii Brno odložena na neurčito.

Autorka je členkou Unie výtvarných umělců České republiky (UVU ČR), Spolku sběratelů a přátel exlibris (SSPE) a Sdružení výtvarných umělců moravských v Hodoníně (SVUM). Byla členkou již zaniklého sdružení výtvarných umělců, hudebníků a básníků SURSUM CORDA (vzhůru srdce). Podílela se na ilustraci knihy *Skřítek hospodařík* (1998)

Mezinárodní výstavy:

- 1983 - Jihomoravská grafika, Voroněž, SSSR
 - Exlibris 1983, Itálie
- 1984 - Exlibris Cortona, Itálie
 - grafická burza, Leipzig, NDR
- 1985 - Exlibris Sint-Niklaas, Belgie
- 1986 - Grafika z Moravy, Numansdorp, Holandsko
- 1990 - Cenna porotyna Mezinárodní výstavě exlibris v Polsku
- 1992 - XXIV. mezinárodní kongres v Sapporu.
 - Publikován list ing. Jany Procházkové
- 2009 -17. výstava v Saint-Niklaas, Belgie. List č. 77 publikován v katalogu

Výběr z literatury

- katalog Díla, Brno 1986 - PhDr. Zdeněk Čubrda :
- Královopolské listy 2009/4 - Jana Novotná
- Galerie na schodech Městské knihovny Břeclav - 24.5. - 26.7.2019
- Knižní značka 2002:2/37 - Aleš Nevečeřal: Představujeme
- Soupis Exlibris Jany Ondrušové-Wünschové. SSPE 2017, Vladimír Pospíšil, Petr Haimann, Jana Ondrušová-Wünschová
- Bílovický zpravodaj 2007 - Olga Uhrová

Vladimír Pospíšil

CESTUJEME S KNIŽNÍ ZNAČKOU **na hrad STARÝ JIČÍN**

Zřícenina hradu a pod ním ležící městečko Starý Jičín leží v Moravské bráně v Kravařsku. Jde o staré pojmenování kraje podél malé říčky Odry, mezi pohořím Nízkého Jeseníku na západě, na východě bývalým Lašskem. Pojmenování pochází pravděpodobně od chovu dobytka a žije ve jménech rozvětveného šlechtického rodu pánů z Kravař. Celé Kravařsko bylo před 2. svět, válkou německé. Po 30-leté válce byl kraj téměř vylištěn a bylo dosídleno Němci.

Hrad sám leží na osamělém strmém Starojičínském kopci (495 mnm) v předhůří Beskyd na jedné z větví Jantarové stezky. Vrch byl obydlen od pradávna; hrad sám vznikl počátkem 13. stol, jako zeměpanský, ale brzy se stal šlechtickým majetkem. V neklidných dobách 15. stol, sice odolal všem dobytélům, ale za třicetileté války hrad postupně obsadila vojska válčících stran. A po válce neměl nikdo z majitelů na nákladnou údržbu, hrad postupně chátral. V roce 1938 pokus o koupi hradu turistickým spolkem selhal pro německý zábor.

Z hradu se zachovaly zříceniny paláců a opravený Příhrádek se vstupní věží a s muzeem, občerstvením a s vyhlídkou na sever do oderské nivy, kde se má v 21. století uplatnit technologie 19. stol. Tou je jen namátkově nabídnutá severní varianta kanálu Odry - Dunaj, která má částečně vést i v nadzemním korytu chráněnou krajinnou oblastí Poodří.

Grafik Jiří Bouda /1934 -2015/, autor téměř jedenácti set exlibris, zachytil pro sběratele Vladimíra Pospíšila hrad tak, jak asi vypadal kolem r. 1690. Příhrádek je tvořen kruhovou baštou a byl spojen s horní částí hradeu padacím mostem.

Literatura a odkazy:

Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Severní Morava.
Nakladatelství Svoboda 1983

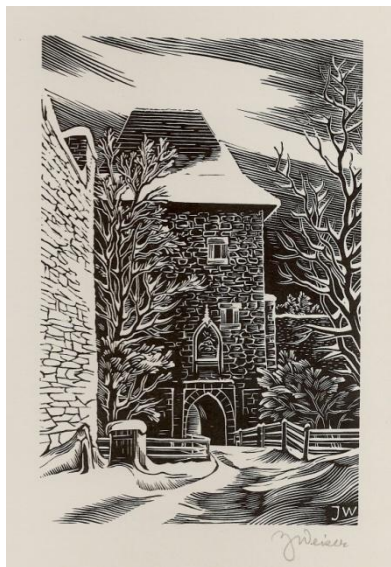
Soupis knižních značek Jiří Bouda 1956-2008. Vydal SSPE 2009

List do slovníku českých tvůrců exlibris č. 159/2020, vydal SSPE 2020
Pohlednice hradu Starý Jičín, rekonstrukce podoby hradu kol 1690.
Rostislav Vojkovský, www.beatris.cz

wikiedie: Kravařsko

**FOTOGRAFIE NABÍZÍ POHLED ZE ZŘÍCENÝCH PALÁCŮ SMĚREM NA SEVER
A POHLED NA VSTUPNÍ VĚŽ S TERASOU.**

Josef Weiser –
HRAD STARÝ JIČÍN - I

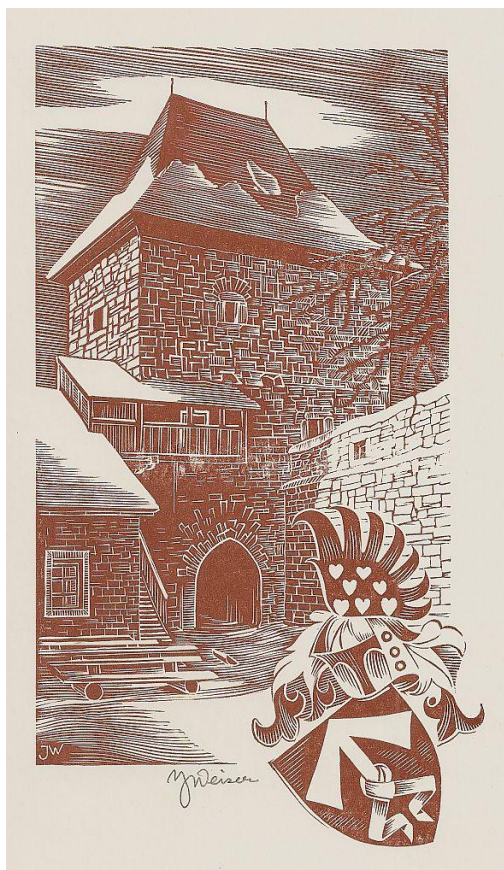
TROSKY HRADU STARÝ JIČÍN

Starý Jičín je zřícenina hradu nad stejnojmennou obcí Starý Jičín v okrese Nový Jičín v Moravsko-slezském kraji. Hrad vznikl na konci 12. nebo na počátku 13. století, první písemná zmínka o něm pochází z roku 1240. Byl postaven na místě původní dřevěné tvrze a díky své strategické poloze a širokému výhledu do okolí plnil především vojenskou úlohu jako ochrana tzv. Jantarové stezky do Polska.

Na počátku 20. století usiloval o jeho záchranu vlastenecký hrabě Bedřich Deym ze Střítěže. Od roku 1958 je chráněn jako kulturní památka ČR.

V roce 1996 byla obcí zrekonstruována hradní věž. V patrech byla nainstalována dobová expozice zbroje a dokumentů o hradě a panství Starý Jičín.

Nachází se zde i restaurace. Hrad je dnes ve správě obce. Obec Starý Jičín nadále pokračuje v rekonstrukci hradních zdí za finančního přispění z Ministerstva kultury v programu Záchrana kulturních památek.

Turisticky je hrad Starý Jičín velmi zajímavým a vděčným objektem nejen pro milovníky starých památek, ale i pro milovníky přírody.

Samozřejmě upoutává svou pozornost výtvarné umělce - malíře, grafiky, fotoamatéry – i profesionály.

Neunikl pozornosti ani významným grafikům Jiřímu Boudovi, Josefu Weiserovi a dalším...

Vladimír Pospíšil

Josef Weiser
HRAD STARÝ JIČÍN - II

TISKOVÉ ZPRÁVY

Mimořádná příloha k č.1/2021

VÝMĚNNÝ LIST PRO SBĚRATELE EXL A KOMORNÍ GRAFIKY

Služba sběratelům

Vážené kolegyně, vážení kolegové !

Všichni sice doufáme, že vláda koronaviru skončí a my budeme moci se opět zúčastňovat setkání a s nimi spojených výměn našich listů.

Pokud by se tak nestalo, nabízí redakce e-časopisu **ZHOŘ-ART** příležitost všem sběratelům EXL mimořádnou inzertní formu k **písemným výměnám** v níže uvedených stálých rubrikách **HLEDÁM** a **NABÍZÍM**.

Prozatím jako část čtvrtletníku Zhoř-Art, později jako pravidelnou měsíční **VÝMĚNNOU LISTINU**

KORESPONDUJTE A KONTAKTUJTE SE TOUTO FORMOU:

HLEDÁM

vfpospisil@volny.cz

Hledáme exl na jméno Helcelet. (také i jen skeny!)

Mařík, Jaroslav nezn	M.H. (Mojmír Helcelet ?). Kytice. C3, 105:72 (80)
Bilovská, Dobroslava	b.d. M. HELCELETA. Z knih z Hané a Tovačovska. Hanačka s knihou a kyticí. L1, 56:42
Dillinger, Petr 1933	Mojmír HELCELET - Z knihy Jana Helceleta. Pisatel u psacího stolu. X2+T, 97:54; nepravé exlibris
Dillinger, Petr 1933	M. HELCELET (-b.l.). Stolaři při práci. C3, 61:111
Dillinger, Petr 1933	M. HELCELET. Výhled z nemocniční lékárny. L, 115:74 (5)

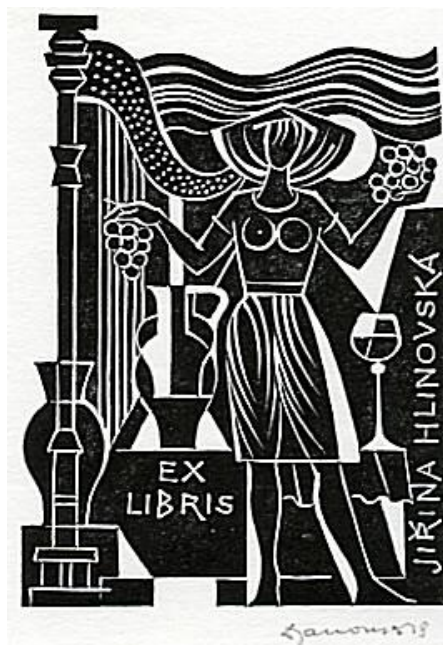
NABÍZÍM

vfpospisil@volny.cz

nabízí k výměně tyto originály exl

Bílkovský, František	1965	Vladimír HALEŠ. Brněnský Špilberk v oválu, ozubené kolo, L1, 78:48
Antonová, Alena	2001	Vladimír POSPÍŠIL. Žena s jezevčíkem. C4, 116:83
Ryvolová, Karla	1991	V.P. (Vladimír Pospíšil -exl.) Dívka se čtvercovou náušnicí. C4, 76:59
Šavel, Vladimír ml.	2009	VI. POSPÍŠIL. Hrad Rožnov. L1/4, 59:105 (Vladimír)
Šechtlová, Marie M.	1988	Vladimír POSPÍŠIL. Maceška. C4, 113:63 a další

NABÍZÍM TYTO EXL.:

Janoušek
DARY RODNÉ ZEMĚ
X2 – 94 x 68

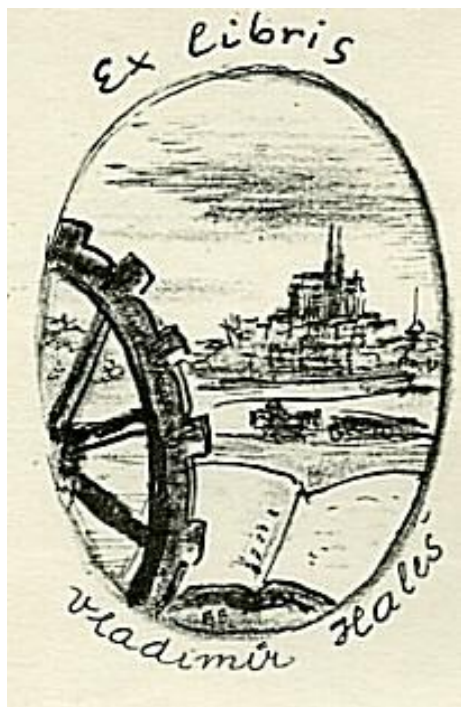
Jadrníčková
RŮŽIČKA A MOTÝL
C3 – 91 x 63

Ryvolová Karla
DÍVKA SE ČTVERCOVOU NÁUŠNÍCÍ
C4 - 76 x 59

Antonová, Alena
ŽENA S JEZEVČÍKEM
C4 - 116 x 83

Bílkovský František
ŠPILBERK V OVÁLU
L1 – 78 x 48

Bílkovský František
SVATÝ KRIŠTOF
L1 – 103 x 63

Poznámka redakce:

Své nabídky a pohledávky korespondujte na adresu vfpospisil@volny.cz,

mobil – 790 343 449

**Do rubriky HLEDÁM a NABÍZÍM uveďte nejdříve svou adresu,
poté pište své poptávky a nabídky.**

U nabídek povinně uveďte: **jméno autora, popis EXL, rozměry, případně techniku**, samozřejmě repro (skeny) graf.lístků exl i jiné užité graf. jsou vítané.

S pozdravem

Vladimír Pospíšil v. r.

Redaktor výtvarné rubriky EXL časopisu ZHOŘ-ART

POTŘEBUJETE VYTISKNOUT
EXLIBRIS, NOVOROČENKU
NEBO JINOU DROBNOU GRAFIKU?

Tisky z výšky
(dřevoryty, linoryty, zinkové štočky)
až do formátu A4

VÁM VYTISKNE

Umělecká tiskárna
ART-TISK ŠUMICE
Uherskobrodská 110
687 31 Šumice

Telefon: 723 920 492

ZNAK OBCE ŠUMICE

SVATOBOR založen r. 1861
Františkem Palackým

UNIE VÝTVARNÝCH UMĚLCŮ
ČR - nástupce bývalého ČSVU
Založeno r.1990 -

Redakční uzávěrka příštího čísla
ZHOŘ ART č.2./2021
(duben– květen – červen)
15.červen 2021

Založen v Praze v r.1918

